

TVÅ MANLIGA PROSTITUTIONSKARRIÄRER

Inger Björne-Fagerli

Masteroppgave PED 4390
Våren 2007

Pedagogisk forskningsinstitutt
Det utdanningsvitenskapelige fakultet
Universitetet i Oslo

SAMMENDRAG AV HOVEDOPPGAVEN I PEDAGOGIKK

TITTEL:

TVÅ MANLIGA PROSTITUTIONSKARRIÄRER

AV:

BJÖRNE-FAGERLI, Inger

EKSAMEN:

Masteroppgave i pedagogikk,
allmän studieretning

SEMESTER:

Våren 2007

STIKKORD:

Prostitution
Pedagogisk sociologi
Pedagogisk sexologi

SAMMANDRAG AV UPPSATSEN

1) Problemområde/problemställningar:

Prostitution är ett omdebatterat ämne som väcker starka känslor. Det berör såväl privatmoral som samhällets juridiska apparat. Kunskap om prostitutionens förutsättningar och konsekvenser är viktigt dels för att kunna ta politiska beslut om och/eller hur prostitution ska regleras, dels att kunna erbjuda hjälp och stöd till de prostituerade som önskar och behöver det. Prostitution är för de flesta likställt med kvinnlig prostitution trots att man i ett flertal nordiska undersökningar sett att det bland ungdomar är fler pojkar än flickor som prostituerar sig. Uppsatsen är av deskriptiv karaktär och handlar om manlig prostitution. Min överordnade problemställning, som jag önskar att belysa i denna uppsats, är hur norska manliga prostituerades karriärer kan se ut. De tre huvudteman som jag önskar att koncentrera mig på följer karriären kronologiskt:

1. Vägen in i prostitutionen: Hur ser bakgrunden ut hos en man som väljer att prostituera sig? Vad är det/de explicita motivet/motiven?
2. Livet som prostituerad: Hur ser den prostituerade på sin roll? Vilka följder får prostitutionen för honom? Vilka konsekvenser får arena valet för honom?
3. Vägen ut ur prostitutionen: Varför väljer mannen att sluta sälja sex? Vilka implikationer har tidigare tagna val när det gäller att sluta sälja sex?

Det teoretiska underlaget kommer explicit i uttryck i analysen av utgången ur prostitutionen då jag använder mig av Helen Rose Fuchs Ebaughs teori om exitprocessen.

2) Metod

Jag har använt mig av halvstrukturerade djupintervjuer som metod. Som utgångspunkt hade jag konstruerat en tematisk frågeguide. Intervjuerna spelades in och skrevs sedan ner på papper för att därefter analyseras. Det var svårt att få tag på informanter, varför endast ett kriterium sattes och det var att mannen skulle ha avslutat prostitutionen. Det resulterade i 2 informanter.

3) Huvudkonklusioner

Resultaterna är kopplade dels till mina informanters prostitutionskarriärer, dels till manlig prostitutionsfältet som helhet.

Mina informanter uppvisade en del gemensamma nämnare medan vissa upplevelser och val var väldigt olika. De aspirerar inte på att vara "typiska" manliga prostituerade utan de är helt enkelt två män som har prostituerat sig. Mina informanter sammanfattade sin tid i prostitutionen som en erfarenhet, medan andra manliga prostituerade ser tillbaka på prostitutionstiden med ångest och sorg. För vissa män innehåller prostitutionen ett stort inslag av tvång, antingen yttre eller inre, medan det för andra upplevs som ett eget val. Mina informanter beskrev sig som ganska resursstarka män med stort spänningsbehov och en önskan om pengar för att festa och ha kul. De hade valt olika arenor att sälja sex på likaså var deras professionella attityder olika. Viktigt för dem båda var att de gjorde detta av fri vilja. De hade båda en bild av sig som Annorlunda i förhållande till andra människor och en ovilja att bli en "A4- människa". Den ena var bisexuell och den andre homosexuell. I huvudsak sålde de sex till andra män. Den ena informanten slutade att sälja sex i och med att han fängslades medan den andre mannen upplever en obehaglig händelse som får honom att sluta. Båda männen hade upplevt att deras privata sexliv blev påverkat av att de samtidigt sålde sex.

Manlig prostitution är "osynligt". Det är svårt att hitta informanter, vetenskapliga undersökningar och diskussionsfora. Antagligen beror det på att manlig prostitution inte passar in i vår föreställning. Mannen blir ett objekt och en handelsvara. Det handlar också om att vissa pojkar/män gör det av sexuell lust, medan det för andra är

sexuell olust. Något som kanske provocerar oss och får oss att blunda för företeelsen. Likaså verkar det råda okunnighet om manlig prostitution runt omkring i samhällets hjälpapparat. Det är osäkert vem som ska kunna något om manlig prostitution. Det verkar finnas en allmän inställning om att kunskap om manlig prostitution ska vara förbehållet Pro Sentret i Oslo. Pro Sentret har på sin sida tvingats att nedprioritera sina åtgärder när det gäller hjälp till manlig prostitution.

1	Inledning	1
2	Begreppsdefinitioner, teoretiska utgångspunkter och Litteraturgenomgång.....	4
2.1	BEGREPPSDEFINITIONER SAMT TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER.....	4
2.1.1	<i>Definition av prostitution: Var går prostitutionens gränser?</i>	4
2.1.2	<i>Instrumentell sex</i>	7
2.1.3	<i>Kön, offer, makt och exploatering i prostitutionen</i>	8
2.1.4	<i>En marginell företeelse och/eller ett tabubelagt tema?</i>	10
2.1.5	<i>Två typer av manliga prostituerade?</i>	13
2.2	MANNENS IN- OCH UTGÅNG I/UR PROSTITUTIONEN	15
2.2.1	<i>Debut</i>	15
2.2.2	<i>Arenor: Inomhus-/utomhusprostitution</i>	17
2.2.3	<i>Kunder</i>	18
2.2.4	<i>Motiv att sälja sex</i>	20
2.2.5	<i>Bakomliggande orsaker</i>	22
2.2.6	<i>Den sexuella identiteten</i>	23
2.2.7	<i>Skador</i>	24
3	Metod, metodologiska och vetenskapsteoretiska utgångspunkter	27
3.1	TEKNIK.....	27
3.2	VAD KAN TVÅ INFORMANTER SÄGA OM ETT FENOMEN?	29
3.3	SANNING.....	30
3.4	LETANDET EFTER INFORMANTER	32
3.5	INFORMANTERNA	33
3.6	JAGET OCH OBJEKTIVITETEN	34
3.7	SALUTOGENETISKT OCH PATOGENETISKT PERSPEKTIV	35
3.8	KAUSALITET	37
3.9	TEORI	39
4	Vägen in i prostitutionen	40
4.1	BAKGRUNDEN OCH VALET	40
4.2	DEBUTEN	42
4.3	SJÄLVBILD SOM ÄNORLUNDA OCH PENGAR.....	44
4.4	BEHOV AV PENGAR SOM MEDEL TILL SJÄLVFÖRVERKLIGANDE OCH STATUS.....	47
5	I prostitutionen; argument, skador och Aktörer	50
5.1	PROSTITUTION SOM YRKE ELLER VERKSAMHET	50
5.2	ARGUMENTERINGEN FÖR ATT SÄLJA SEX.....	51
5.3	PROFESSIONALISERING SOM SKYDD MOT PRIVATLIVET	55
5.4	VEM ÄR EN BRA PROSTITUERAD?.....	59
5.5	KUNDERNA UR DE PROSTITUERADES PERSPEKTIV	62
5.6	AKTÖR ELLER OFFER – VEM ÄGER MAKTEN?.....	63
6	Vägen ut ur prostitutionen.....	66
6.1	DE FYRA HUVUDSTEGEN I EXITPROCESSEN.....	66
6.1.1	<i>De första tvivlen</i>	66
6.1.2	<i>Vändpunkten</i>	67
6.1.3	<i>Sökande efter alternativ</i>	68
6.1.4	<i>Skapande av ex-rollen och framtiden</i>	69
6.2	VARIABLER SOM PÅVERKAR EXITPROCESSEN.....	71
7	Resultat och Diskussion.....	75
7.1	VÄGEN IN I PROSTITUTIONEN: LIVSPROJEKT ELLER PROBLEMPROJEKT?.....	75
7.2	I PROSTITUTIONEN – PROFESSIONALISM, ARENAVAL, MAKTHET OCH VAL	80

7.3	VÄGEN UT UR PROSTITUTIONEN – HUR PÅVERKAR TIDIGARE TAGNA VAL UPPLEVELSEN AV OCH UTGÅNGEN UR PROSTITUTIONEN?	84
7.3.1	<i>Hur påverkar bilden av sig själv som Annorlunda att gå ut ur prostitutionen?.....</i>	85
7.3.2	<i>Arenans roll i avslutandet av prostitutionen.....</i>	86
7.3.3	<i>Instrumentalitetens roll i vägen ut ur prostitutionen.....</i>	87
8	Avslutning.....	89

1 INLEDNING

Prostitution är ett ämne som berör många människor och de flesta har också starka åsikter om det. Främst är det kanske den moraliska aspekten som är särskilt kontroversiell. Är det rätt eller fel att sälja sex? Är det rätt eller fel att köpa sex? Massmedia skriver ofta och gärna om ämnet men dessvärre bär många reportage prägel av allmängiltiga föreställningar, nyanser som mejslas ut i en svart-vit dikotomi och sensationslystnad. Ämnet prostitution är provocerande eftersom det tillsynes handlar om den sexuella moralen och sexualitet är ett laddat tema i nästan alla former. (Jag väljer att skriva tillsynes eftersom den kvinnliga prostituerade, som i långa tider har beskrivits som den sexualiserade partnern, på ett realistiskt sätt beskrivs som den icke-sexuella partnern i *Vägen ut!* Av Hedin och Månsson (1998:13)). Prostitution framstår ofta, ur ett moraliskt perspektiv, som en motsats till kärlekens sexualitet. Prostitution handlar dessutom om att "förtingliggöra" en känsla som, i linje med vilken vara eller tjänst, kan säljas och köpas och underkastas ekonomiska regler som efterfrågan och tillgång.

Fenomenet prostitution berör såväl individen som staten. Det handlar om hur staten ser på köp och försäljning av sex. Ska verksamheten ses som vilket som helst arbete och därmed beskattas eller är det en kriminell handling att sälja alternativt köpa sex? Eller väljer man någon slags "gyllene medelväg" som i t ex Norge? För individen så handlar det om huruvida det är en kriminell handling eller ett arbete som utförs. Det handlar också om vilka rättigheter den prostituerade ska ha, säkerheten och miljön som de ska befinna sig i. Forskning om prostitution är ett litet fält inom samhällsforskningen, vilket man kan tycka är lite märkligt i förhållande till den uppmärksamhet ämnet väcker, de känslor som sätts i gungning och den effekt lagar som berör prostitution får på såväl de människor som är involverade i prostitution som resterande samhällsliv. Det gäller alltifrån prostitution i gatubilden, som inkomstkälla för staten och reglerande av skydd för den enskilde. På det samhällsmässiga planet så är det viktigt att förstå såväl manlig som kvinnlig prostitution för att kunna bestämma hur lagstiftningen ska se ut som reglerar aktiviteten. Vi önskar ju att de politiska besluten ska baseras på kunskap och inte tro och tyckande. Detta speciellt när ämnet är sådant att politikernas egna moraliska

uppfattningar kan färga beslut. På ett individplan så vill vi förstå orsaken till att vissa säljer sex och hur människor påverkas av att arbeta med det. Det behövs också kunskap om hur stöd på bästa sätt kan ges till dem som väljer att lämna prostitutionen.

För många skapar begreppet prostitution en mental bild av en lättklädd kvinna som står på gatan och avtalar ett pris med bilens chaufför eller kanske en halvnaken kvinna på ett massageinstitut. En prostituerad är en kvinna. Det är kanske en tvivelaktig ära att just kvinnokönet kopplas ihop med begreppet men det medför åtminstone att fenomenet blir uppmärksammat och synliggjort. Politiker tvingas att ta beslut som rör verksamheten och kvinnorna som far illa i aktiviteten. Som många andra fenomen som anses som "kvinnliga" så blir männen på området en glömd grupp. Män som blir slagna av sin kvinnliga partner, män som har ensam vårdnad om sina barn eller män som säljer sin kropp syns inte, hörs inte men likväl finns de.

Om temat prostitution är laddat så är manlig prostitution ännu mer laddat. Här handlar det om många känsliga teman. Å ena sidan så rör det sig om homosexualitet och sexuell lust och spänning. Å andra sidan handlar det om heterosexuella som tvingar sig att sälja sin kropp till andra män, unga pojkar som äldre män blir "snäll onkel" till och kvinnor som köper män som vilken handelsvara som helst. Män som blir objekt både inför andra män och kvinnor. I konferensdokumentet *Hidden Stories* från konferensen i Stockholm den 23 maj 2004 finns Anthony Pryce inlägg: *Flesh: The historical construction of male sex work*. I inlägget pekar han på den intressanta skillnaden i antalet sidor på nätet som sökordet *Male Prostitution* genererar, 290 000, i förhållande till de akademiska skrifterna på temat (Pryce 2004:34). Han tolkar det som att det är en följd av att två kraftfulla, avvikande beteenden, prostitution och homosexualitet, sammanföres och att det blir en kollision mellan privata nöjen och allmän moral. Jag är delvis enig med honom om det men jag tror också att mannens objektroll och heterosexuell sexuell olust bidrar till att skapa svårigheter för att ämnet ska bli mer accepterat inom akademien.

Trots ett ökat intresse för kunskap om manlig prostitution finns det fortfarande lite kunskap när det gäller män i Skandinavien som säljer sex. Amerikansk och brittisk forskning ligger betydligt längre fram. Pro Sentret, Norges nationella kunskapscentrum när det gäller kvinnlig och manlig prostitution, samarbetar med

Vitenskapsbutikken, för att komma i kontakt med masterstudenter som är intresserade av att forska om manlig prostitution. I annonsen som sattes upp på Universitetet i Oslo stod följande: "De fleste menn som selger sex, selger til menn. Både kjøp og salg er stigmatisert. Det føreligger lite vitenskaplig basert kunnskap om mannlig prostitusjon i Norge. Det er et stort behov for flere studier av menn som selger seksuelle tjenester, kundene deres og hvilke arenaer de selger på."

Kunnskap inom fältet manlig prostitution är ett viktigt tema inom samhällsforskningen eftersom den ger implikationer för socialtjänsten, hälsoväsendet, aktiviteter som berör ungdomar, juridiska och ekonomiska beslut. Att placera temat inom det pedagogiska ämnesområdet gör att fokus på ett naturligt sätt riktas mot ungdomars utveckling, rollförändringar och olika miljöers påverkansmöjligheter.

Min överordnade problemställning, som jag önskar att belysa i denna uppsats, är hur norska manliga prostituerades karriärer kan se ut. De tre huvudteman som jag önskar att koncentrera mig på följer karriären kronologiskt:

4. Vägen in i prostitutionen: Hur ser bakgrunden ut hos en man som väljer att prostituera sig? Vad är det/de explicita motivet/motiven?
5. Livet som prostituerad: Hur ser den prostituerade på sin roll? Vilka följder får prostitutionen för honom? Vilka konsekvenser får arenaalet för honom?
6. Vägen ut ur prostitutionen: Varför väljer mannen att sluta sälja sex? Vilka implikationer har tidigare tagna val när det gäller att sluta sälja sex?

Denna uppsats gör inte anspråk på att vara någon komparativ undersökning av kvinnlig och manlig prostitution även om jag ibland har citerat böcker om kvinnlig prostitution. Jag har inte heller tittat på skillnader eller likheter mellan olika kulturella uttryck för manlig prostitution, något som också hade varit intressant. Med de ställda frågorna försöker min uppsats att ge ytterligare några kunskapsskärvor till en bild av manlig prostitution.

2 BEGREPPSDEFINITIONER, TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER OCH LITTERATURGENOMGÅNG

Detta kapitel är uppdelat i två huvuddelar. Den första delen definierar och diskuterar några centrala begrepp inom det manliga prostitutionsfältet samt visar några underliggande utgångspunkter som prostitutionsforskningen utgår ifrån och några som jag själv utgår ifrån. Den andra delen "följer" den manliga prostitutionskarriären från ingången till utgången. Jag har använt mig av andras såväl empiri som teori.

2.1 Begreppsdefinitioner samt teoretiska utgångspunkter

2.1.1 Definition av prostitution: Var går prostitutionens gränser?

Prostitution har gått in i det vardagliga talet som något man gör för pengars skull. En god vän till mig menade att arbete generellt var en prostitutionsakt. Hans förståelse av begreppet prostitution var kopplat till vilket som helst lönearbete. I intervjuer med kvinnor som prostituerar sig så är ett, inte alltför ovanligt, argument att kvinnor i äktenskapsliknande förhållanden också "säljer sex". Man ser då förhållandet som att kvinnor blir försörjda av sin man på den premissen att hon i gengäld också tillhandahåller honom sex. Tydligt är att prostitutionens gränser är omdiskuterade och omstridda.

I ett juridiskt system där någon del av prostitutionen är kriminaliserad är det naturligtvis viktigt att ha en klar definition eftersom det är på den grunden som någon ska dömas. Det är också viktigt att ha ett begrepp som förklarar ett samhällsfenomen. Vad är det vi ser eller upplever? Det är viktigt att definitionen inte är så snäv att man missar viktig information och karaktäristiska hos ett fenomen eller att den är för vid så att begreppet urvattnas. Prostitution är därför ett begrepp som i allra högsta grad är betjänt av en ordentlig genomgång. Liv Jessen gjorde 1998 en undersökning av tio kvinnor som använde sig av , fokus låg på den tidiga debuten in i prostitutionen. Hon lyfte fram den svenska Prostitutionsutredningens definition av

prostitution: "Prostitution föreligger när minst två parter köper respektive säljer tjänster mot (vanligen) ekonomisk ersättning, som utgör en förutsättning för den sexuella tjänsten"(Jessen 1998). I en ännu mer förtätad form kan man uttrycka det som i *Bakgater* där Høigård och Finstad har följande definition: "Vi har en enkel definisjon av prostitusjon: Kjøp og salg av seksuelle tjenester mot kontant betaling."(Høigård och Finstad 1993:28). Den kan tyckas enkel och tydlig men enkelheten här kan bedra och bidra till att man missar viktiga aspekter av prostitution. Elin Kippe kritiserar i sin hovedfagsoppgave *Gategutt eller Gigolo* denna definition:

Slik jeg ser det, er denne definisjonen noe snever. Seksuelle tjenester blir utvekslet mot også andre goder enn kontant betaling. Betaling kan innebære alt fra etsted å sove, til et stort beløp pengar, en dyr middag, eller en reise (Kippe 2000:1).

Jag ser det som en viktig anmärkning som Kippe gör av Høigård och Finstads definition. Den öppnar för ett par viktiga facetter av prostitutionsbegreppet. Den första är det som på engelska kallas survival sex. (Det finns ingen anledning att inte översätta begreppet till svenskans överlevnadssex, vilket jag från och med nu använder.) Överlevnadssex är att för att få täckt absoluta grundläggande behov som mat, tak över huvudet eller kläder, så erbjuder man sex. Den andra facetten är sex som "gentjänst" för statushöjande gåvor som restaurangbesök, resor, boende på lyxhotell och så vidare. Det föreligger visserligen en typ av ekonomisk ersättning men den behöver inte vara kontant eller i direkt samband med den sexuella akten.

Den svenska definitionen, som bland annat Liv Jessen använde sig av i sin undersökning, har förtjänsten att man lyfter att ersättningen vanligtvis är av ekonomisk karaktär. Det vill säga att oftast är den ekonomisk men den behöver inte alltid vara det. Nackdelen med definitionen är att den inte berör förhållanden där en partner utför sexuella tjänster som "tack" för vuxen uppmärksamhet och omsorg. I rapporten *Sex for overlevelse eller skyggebilder av kjærlighet* (Hegna och Pedersen 2002) så fokuserades det också på problematiken med en alltför snäv definition. Rapporten tar sig an ungdomar och förhållanden runt sexförsäljning och det är en uppenbar risk att inte kunna identifiera prostitution hos ungdomar just pga en alltför snäv definition av prostitution. Detta är synnerligen viktigt när man tittar på den

sexuella debuten hos ungdomar som senare börjar att prostituera sig. Inte sällan har det funnits en "snill onkel" i grannskapet som har engagerat sig, visat omsorg och kärlek men i gengäld mot en betalning i form av sex. Komplexiteten i motivet blir inte heller synlig i vare sig Høigard och Finstads eller den svenska prostitutionsutredningens definition. Vad med de känslomässiga vinsterna som några prostituerade vill uppnå? Spänning är ett inte alltför ovanligt motiv för att prostituera sig hos män. Huvudmotivet kan växla mellan pengar och just spänning.

Min preliminära definition som jag arbetade efter under en lång tid var:

" Prostitution är när minst två personer har en sexuell relation som karaktäriseras av en köp- och försäljningsliknande form. Ersättningen kan vara av ekonomisk och känslomässig karaktär eller i form av 'gåvor' som mat, resor, husrum etc". Jag tyckte att det var fuffigt att jag lyckats få med att ersättningen kunde vara i så väl ekonomisk som känslomässig form. På så sätt fick man även med de sneda maktförhållanden mellan mycket unga och mycket äldre personer där de unga ställde upp på sex för att få närhet, kärlek och omtanke. Min vägledare, May-Len Skilbrei, påpekade påpassligt att med denna definition så exkluderas inte en vanlig kärleksrelation helt tydligt.

Hennes kritik riktar också sökljuset mot en av de avgränsningar som är svåra när det gäller att definiera prostitution. Hur definierar man prostitution utan att det överlappar andra typer av sexuella relationer? Gränserna är väldigt luddiga och gråzonerna för att fånga in hela begreppet är stora. De tidigare definitionerna som jag lyft, svenska prostitutionsutredningens samt Høigård och Finstads definition, beskriver en form av prostituering men de ger ingen hel bild av ett komplext fenomen. Fördelen med en enkel definition är ju att just den typen av prostitution blir väldigt tydlig, något som är positivt såväl i det juridiska systemet som i en vetenskaplig skrift. Nackdelen är då att alla andra former blir svårare att se. De otydligare formerna passar inte in i definitionen och förkastas därför. En alltför enkel definition diskvalificerar kanske många som borde involveras?

Jag valde till slut att ta utgångspunkt i Margaretha Järvinens definition av prostitution som finns omnämnd i Sosiologisk leksikon (1997:249). Järvinens definition visar tydligt att prostitution inte alltid klart kan avgränsas från andra sexuella möten. Hon har lyft fram fem dimensioner; selektivitet från erbjödarens och köparens sida, kommersialitet, antal relationer, förhållandenas varaktighet samt känslomässigt

engagemang mellan parterna. Dessa dimensioner uttrycks som kontinuum där verksamheten kan bära mer eller mindre prägel av en prostitutionsliknande karaktär. Anledningen till att jag valde Järvinens definition är att den ger möjlighet att erkänna komplexiteten i prostitutionsbegreppet. Här kan vi förstå förhållanden som prostitution om flera av dimensionerna har starka indikationer på att de präglas av ett prostitutionsliknande förhållande. Likaså kan vi argumentera för att ett förhållande inte är prostitutionsliknande även om kvinnan är ekonomiskt beroende av mannen. Jag vill dessutom tillägga en sjätte dimension - makt/ beroende. Detta för att tillföra en ytterligare tydlighet i beskrivningen av förhållanden mellan mycket unga personer som söker närhet och ömhet hos en betydligt äldre person.

Jag använder mig av begreppet prostitution genomgående. Stig Larsson och Sven-Axel Månsson introducerade begreppet könshandel för att inte fokusera på säljaren utan involvera båda parterna. Jag är eniga med dem att begreppet borde tydliggöra de båda parterna men jag anser att begreppet prostitution är inarbetat och jag tror också att de sista årens fokusering på köparen har gett begreppet prostitution en vidgad innebörd.

2.1.2 Instrumentell sex

Förståelsen av begreppet instrumentell sex inbegriper ofta två komponenter. Den ena delen är att sex utförs för att uppnå något, ofta pengar, och den andra komponenten är att sexet inte behöver inbegripa positiva känslor för en utvald person. Jag ser det som viktigt att poängtera denna tudelning i uppfattningen av begreppet för att kunna förstå männen som jag intervjuade och tolka dem. Prostitution är en instrumentell sexuell aktivitet och den inkluderar också många typer av känslor. Den sexuella akten kan vara en uppsjö av starka känslor; allt i från likgiltighet, äckel och tomhet, till sexuell tillfredsställelse, spänning och så vidare. Det är antagligen instrumentaliteten som är en av prostitutionens mera provocerande facetter. I de flesta västkulturer omgärdas sex av såväl moraliska som romantiska föreställningar. En av de viktigaste föreställningarna är att sex och varma känslor hör i hop. När vi har sex så bör det vara med en person som vi tycker om och det ska finnas en ömsesidighet i det. Kärlek och ömsesidighet

är grundförutsättningarna för sexet och det ska inte finnas någon annan "vinst" i det. Ömsesidigheten är viktig för att jämvikten inte ska rubbas. När jämvikten rubbas kan tivelaktiga maktbalanser dyka upp. "Hon har sex med honom bara för att hon är rädd att mista honom om hon inte gör honom till lags." "Han är så utsvulten på kärlek att han tar vem som helst.". Ställer vi föreställningen om jämvikts-och kärleksprinciperna mot prostitutionens instrumentella utgångspunkt, så kan vi enklare förstå varför prostitution är ett så provocerande ämne.

2.1.3 Kön, offer, makt och exploatering i prostitutionen

I prostitutionsforskningen utgör dessa fyra nyckelbegrepp. Svaren på frågorna: Vilken roll spelar könet i prostitutionen? Vem har makt över vem? Vem utnyttjar vem? är med och skapar vår föreställning om vad prostitution egentligen är och vilken politik vi önskar föra i landet. Offerbegreppet har åtminstone två dimensioner som står starka inom prostitutionsforskningen. Den första dimensionen handlar om det direkta förhållandet mellan säljaren och köparen och mynnar ut i politiska och straffrättsliga följder, där offrets motsats, förövaren, blir den straffade. Här väljer olika länder att definiera offer och förövare på olika sätt. I Sverige har de politiska ställningstagandena baserats på en idé om att kvinnan som den ekonomiskt svagare parten utnyttjas av den ekonomiskt starkare mannen. Kvinnan=prostituerad=offer och mannen=torsk=förövare. Den andra dimensionen av offerbegreppet är kopplad till huruvida kvinnan eller mannen har ett val eller om det t ex är ett tvångsmässigt upprepande av en incesthistoria och därmed görs personen till ett offer för omständigheter bortanför egna påverkansmöjligheter. Detta går på intrapsykologiska utgångspunkter – kan vi ta fria val eller är vi fångna i vår historia? Här blir offerbegreppet också viktigt ur ett terapeutiskt perspektiv. Blir man som individ starkare av att förstå sig som ett offer eller ej? Offerrollen är ett tveeggat svärd. Å ena sidan ger offerrollen kvinnan en status i det juridiska systemet, det kan också vara en tröst att förstå sig som ett offer för ett patriarkaliskt samhälle, men samtidigt kan man förlora aktörens rätt att kunna ta egna val. Att bli sedd som en fullvärdig människa som tar sina egna val och bör behandlas med respekt, oaktat vilka val man tar, är också ett terapeutiskt förhållningssätt. Att se en människa som kompetent att bemästra sitt liv gör henne/honom också till det. I det norska offentliga rummet är

synen på kvinnan som offer eller ej en vattendelare. Frågan om det fria valet, offerrollen och prostitution låter jag exemplifieras med en debatt som pågått i tidningen Fontene 1999-2000 mellan å ena sidan Liv Jessen, ledare för Pro Sentret, och å andra sidan Ottarrepresentanterna vernepleieren/läraren Grete Jacobsen och den kliniska socionomen Randi Mobæk. Grete Jacobsen och Randi Mobæk beskriver kvinnlig prostitution som först och främst ett strukturellt problem som definieras som manligt sexualiserat våld. Oaktat kvinnans argument om att hon själv har valt det, så ses kvinnan som ett offer för samhällsliga patriarkala och ekonomiska strukturer. Hon är ett objekt i handeln och skall skyddas med hjälp av lagar som bl a förbjuder köp av sexuella tjänster. Liv Jessen menar å sin sida att respekt för kvinnan betyder att man ska lyssna på henne och tro henne i det att hon säger att det är ett medvetet val hon har tagit. Att göra henne till ett offer tar ifrån henne självkänslan. Självkänsla är något som dessa kvinnor behöver och dessutom har varje individ äganderätten till sin sanning, menar Jessen, medan Ottarrepresentanterna vill placera kvinnornas historier i ett politiskt sammanhang.

Exploatering är ett begrepp som är nära förknippat med offerrollen. Det svarar på frågan om vem som utnyttjar vem. Tydligheten är variabel från fall där man ser utnyttjandet väldigt klart till fall där det är mer diffust och osäkert. De sista årtiondenas ökade rörelsemöjlighet har också öppnat för det som kallas för sexturism. En del av den består av män som åker till Asien och köper sex av unga flickor och pojkar. En annan del av sexturismen är kvinnor som åker till bland annat de Karibiska öarna och Jamaica för att finna en ung man som hon kan tillbringa tid med. Han följer henne under hela uppehållet, uppvaktar henne och guidar henne runt och har sex med henne. Hon bjuder på allt under tiden; köper kläder åt honom, bjuder på mat och så vidare. Här har vi vita, rikare kvinnor som köper sex av fattigare, svarta män. Ibland slutar sådana historier med att man gifter sig och lever ihop. I Joan Phillips föredrag *White women and black men: an old story continued* på konferensen *Men in prostitution*, i april 2005 i Oslo, så ställde hon explicit frågan flera gånger. Vem är det egentligen som utnyttjar vem? Här spelar naturligtvis föreställningar om kvinnlig och manlig sexualitet in. Byter man ut det nämnda scenariot till en rik vit man och en fattig svart kvinna så tror jag att fler, oproblematiskt, skulle definiera det skedda som prostitution.

Om vi utgår från perspektivet att kvinnan är ett offer i det patriarkala systemet; hur ska vi då förstå den manliga prostitutionen som oftast handlar om att sälja sex till andra män? Det är svårt att hitta ett patriarkalt förtryck i konstellationen med två män. Det innebär ju att såväl den klassiska offerrollen som förgriparrollen är besatta av män. En av anledningarna till att män säljer sex är att det kan verka sexuellt spännande. Om det primära syftet är sexuell njutning och pengarna är det sekundära, så borde det väl innebära att det är svårt att hitta ett offer? Och om vi inte har ett offer kan vi då ha en förtryckare? Som synes så ställs flera klassiska tankegångar på sin spets när det gäller kön, offer, och exploatering när det kommer till manlig prostitution. Kanske är det därför man väljer att blunda för den?

2.1.4 En marginell företeelse och/eller ett tabubelagt tema?

Med tanke på den lilla uppmärksamhet som temat manlig prostitution får i massmedia, inom den sociala hjälpapparaten eller i politiska diskussioner så är det lätt att tro att det är en marginell företeelse. I boken *Bakgater* (Høigård och Finstad 1993), som är en central bok inom kriminologin och har rönt internationellt erkännande, så heter ett kapitel "To spesielle prostitusjonsformer". Den ena formen är manlig prostitution och den andra transsexuell prostitution. Titeln indikerar att vi har med en marginell företeelse att göra. Arne-Harald Hanssen skrev 1984 en mellomfagsoppgave i Kriminologi: *Gutteprostitusjon i Oslo*. Under sin litteraturgenomgång blev han uppmärksam på att manlig prostitution bara blivit beskriven av en enda skandinav tidigare och det var dansken Jens Jersild som 1953 gav ut boken *Den mandlige prostitution*. Sanningen är att ingen vet hur stor den manliga prostitutionen egentligen är. Det finns väldigt få siffror när det gäller antal. I en rapport från 2002 pekar Hegna och Pedersen på att sexförsäljning är en aktivitet som i allra högsta grad berör pojkar. De har utgått från information hämtad från undersökningen *Ung i Oslo* från 1996, en representativ studie med ca 12 000 ungdomar från Oslo:

Det var 1,4 prosent av alle ungdommene som besvarte undersøkelsen, som oppga at de noen gang hade 'utført seksuelle tjenester mot betaling' (=148). Bland guttene var det også her flere (2,1 prosent) enn blant jentene (0,6) som rapporterte en slik erfaring (Hegna och Pedersen 2002: 55).

Resultatet är inget unikum för Norge utan liknande resultat har man fått från såväl Island som Sverige. Àsgeirsdóttir genomfórdede en surveyundersókning pà Island 2000. Dàr var det 1 % av flickorna och 3,5 % av pojkarna som hade en sàdan erfarenhet en eller flera gànger (HegnaochPedersen 2002:54). Den svenska undersókningen, som bestod av en enkàt som delades ut till 4 343 ungdomar i 3:e àret pà gymnasiet fördelade óver 5 kommuner, stóder de tidigare nordiska resultaten. Dàr var det 1,8 % av pojkarna och 1,0 % av flickorna i avslutningsklasser i gymnasiet som hade sàlt sex (SOU 2004:71). Erik Sidenbladh, reporter pà *Svenska Dagbladet*, skrev i sin artikel "Fler pojkar àn flickor sàljer sex" (SvD 050703): "Omràknat pà hela befolkningen innebàr det cirka 800 pojkar och 500 flickor i varje àrskull."

Vi ser att att samtliga tre nordiska undersókningar visar pà att det bland ungdomar àr en stórrer del pojkar àn flickor som sàljer sex. Nàr det gàller mèn óver 18 àr àr kunskapen om antal ànnu ringare. Pro Senteret skriver i en internrapport: "Vi har ikke oversikt over hvor mange som er involvert i prostitusjonsvirksomhet, men Pro Senteret har til enhver tid mellom 75 og 100 gutter og menn som har erfaring med à selge sex" (Isachsen 1999:1). Àven om talen àr osàkra sà pekar de mot att det inte pà nàgot sàtt àr ett fòrsummbart antal pojkar och mèn som prostituerar sig. Prostitutionserfarenheten kan vara alltifrån ett par gànger i sin ungdomstid till flera àr av prostitution med mంగా kunder per dag.

Två centrala teman inom manlig prostitutionsforskning àr just dess stigmatisering och osynlighet. Nàr det gàller stigmatisering sà àr den fòrknippad med den manliga objektrollen, homosexualitet, samhàllets implicita marginaliseringspolitik och officiella juridiska system. Mènneren àr "outsiders" pà flera olika områden i fòrhàllande till det resterande samhàllet. Nàr det gàller osynlighet har jag uppfattat det som att det både gàller både den prostituerade mannen i gatubilden och hans frànvaro i akademiska skrifter. Vad àr då orsaken till att mènneren inte syns? Fågan om osynligheten àr naturligtvis starkt relaterad till frågan: osynlighet fòr vem eller vilka? "Johannes" àr en vèlutbildad, homosexuell, svensk man som sàljer sex. Han deltog i konferensen om prostitution i Oslo 2005 och àr óckså en av artikelfórfattarna i decembernumret 2004 av *Albertine*. Han stàller sig frågande till att mèn som sàljer sex skulle vara sà osynliga som ofta påstås. Kunderna hittar ju honom sà varfòr inte forskarna?

Om det är viktigt för dem att höra vad vi har att berätta måste de få oss att förstå varför vi ska träda fram och berätta våra historier för dem. De måste ställa rätt frågor. Många av oss har vant oss vid ett dubbelliv där man inte kan lita på någon, och ju färre man blandar in i det, desto bättre. Om vi ska göra ett undantag för dem måste de berätta vad de vill veta. Och ännu viktigare: Varför de vill veta det (Johannes 2004:13).

Johannes pekar på de prostituerade männens dubbelliv och samhällets fördömande hållning som en orsak till att många män väljer att dölja sin erfarenhet. Det ligger en stark motivation i att bli sedd av potentiella kunder men ingen motivation i att bli sedd av polis, forskare eller socialarbetare. Varför skulle man vilja bli sedd? Johannes menar att det ligger på "den andre" att motivera den prostituerade att träda fram.

Mari-Elina Laukkanen, finsk prostitutionsforskare, utgår från en resursstark grupp av manliga prostituerade och pekar på att de inte har några problem som behöver lösas av andra samhällsinstanser och därför kommer heller aldrig denna grupp av manliga prostituerade i kontakt med hjälpapparaten och blir därmed inte synliga.

Also the fact that these men appear not to have typical problematic social backgrounds that would include things like drugs or alcoholic abuse, childhood molestation, or homelessness, has undoubtedly something to do with invisibility as well. It follows that if this business is run by ordinary well-to-do men, there will be fewer situations where they come face to face with this phenomenon, such as instances where prostitutes seek professional help from authorities for their other problem (Laukkanen 1999:69).

En mer pragmatisk förklaring, från ett marknadsekonomiskt perspektiv, kan vara att den manliga prostitutionen är en verksamhet, som i likhet med andra verksamheter, är konkurrensutsatt och det finns ingen anledning att lägga resurser på att bli synlig för fel målgrupp.

Med utgångspunkt i en mer resurssvag grupp av manliga prostituerade kan tidigare förklaringar synas cyniska. Om vi tar utgångspunkt i Laukkanens tidigare citat så blir det logiskt att ställa sig frågan varför inte så många unga pojkar och missbrukande unga män blir synliga i hjälpapparaten I Norge så är Pro-Sentret det nationella hjälp- och kunskapscentrat när det gäller prostitution. I sin rapport om ungdomsprostitution skriver Hegna och Pedersen:

Utekontakten på sin side jobber ofte målrettet og direkte med ungdommer generelt og risikoutsatt ungdom spesielt. Både de selekterte studiene og Ung i Oslo-studien viser at en stor andel av dem som har solgt sex inngår i det som vanligvis oppfattes som utekontaktens målgruppe. Intervjuene med ungdomsarbeidere viser imidlertid at sexsalg blant ungdom bare i liten grad er satt på dagsordenen i de enkelte instanser, og at det skorter på kunnskap om fenomenet. Pro-sentret vil, som statlig kompetensesenter, nettopp kunne bidra til at vi får flere gode spiraler i ungdomsarbeidet: Økt kunnskap gir økt innsats, som igjen gir mer kunnskap og kompetense og bedre resultater (Hegna och Pedersen 2002:5:91).

Sedan rapporten skrevs har Pro Sentret valt att upplösa den särskilda satsningen på manlig prostitution, gruppen Guttepro. De olika hjälpåtgärderna som riktar sig mot drogmisbrukare är också en möjlighet till kontakt med manliga prostituerade. Miljöarbetare Trond Svendsen intervjuas av Astrid Renland i artikeln "Ensomme Ulver". Han berättar om den manliga prostituerades låga status inom missbruksmiljön och att han själv blev varse att det fanns manliga prostituerade, bland de klienter som gästade det stället han arbetade på, mest av en slump. Han menar att mäns prostitutionserfarenheter faller utanför den etablerade hjälpapparaten och han är kritisk mot nedläggningen av Gutte-Pro:

Miljøgruppa her på huset synes det er rart att tilbud til gutter-Gutte-Pro, ble lagt ned, og mener at det har bidratt til å skyve fenomenet under teppet igjen. Man kan jo spørre seg om hvorfor det ble lagt ned, var det ikke behov for denne typen av tilbud? (Renland 2005:27)

2.1.5 To typer av manliga prostituerade?

Elin Kippe skrev hovedfagsoppgave i kriminologi våren 2000, i vilken hon intervjuade fyra män som säljer sex. Hon skriver följande:

Gjennom arbeidet med denne avhandlingen ble det etter hvert klart for meg at det også eksisterer helt bestemte kulturelle bilder av mannlige prostituerte. Menn som selger seksuelle tjenester till menn forbindes ofte med sosial nød, mens menn som selger seksuelle tjenester till kvinner knyttes till glamour og luksus (Kippe 2000:148).

Titeln ställer de två kontrasterande bilderna mot varandra. Gategutten är den unga, sexuellt utnyttjade pojken som driver omkring på olika platser i Oslo och som mot betalning utför olika sexuella tjänster. Han lever ur hand i mun, tar droger och har en trasig familjebakgrund. Gigolon däremot, är en belevad ung, vacker man med kontroll på sitt liv. Han är medveten om sitt värde och arbetar inte på gatan utan på institut eller i lägenheter. Han säljer kanske sex företrädesvis till kvinnor. Hennes konklusion var att hennes fyra informanter var mycket olika och inte kunde inpassas i stereotyperna.

Det är inte möjligt att utifrån den forskning som finns om manliga prostituerade i Norge varken bekräfta eller avskrika dessa bilder. Därtill är forskningsunderlaget för litet. Donald J. West genomförde intervjuer med 139 manliga prostituerade i sin stora brittiska undersökning från början av 90-talet. Djupintervjuerna var fördelade på 90 "street workers" och 49 "off-street workers". Han, å sin sida, fann att uppdelningen av de manliga prostituerade i två olika grupper i stort sett stämmer, med den skillnaden att kunderna till båda grupperna oftast är män.

Plenty of examples were found to fit the popular stereotype, backed by many previous surveys, runaways, of the homeless, runaway rent boy, most likely a school drop-out, coming from a broken or rejecting family, who has likely spent years in different children's homes and emerged untrained, undisciplined and unfit for regular employment, who lives by his wits, getting by on drugs, prostitution and petty crime. A majority of the street worker samples displayed these characteristics to a greater or lesser extent, but there were few such among workers in the advertised sexual services, some of whom were operating to all outward appearance as successful and ostensibly legitimate businessmen (West 1993:324-325).

Hegna och Pedersen har utgått från Osloundersökningen för att se hur pojkar med erfarenhet av sexförsäljning svarade när det gällde frågor relaterade till hälsa, droger och våld. Dessa informanter kan sägas utgöra ett genomsnitt av norsk skolungdom och var alltså inte rekryterade med utgångspunkt i att de hade sålt sex och de befann sig heller inte på någon social institution utan var "vanliga skolelever". Det finns vissa indikatorer som signifikant kan knytas till pojkar med erfarenhet av sexförsäljning. Dessa pojkar hade oftare upplevelser av ensamhet och ångest/depressionssymptom, de hade också ett beteende som var knutet till högre nivå av problematiskt beteende

som våld, skadegörelse och förmögenhetsbrott. De uppgav oftare att de var offer för våld och offer för hot om våld och de hade också högre nivåer av alkoholrelaterade problem samt högre nivå av bruk av narkotiska preparat. Bilden som skapas är en ganska dystert bild men författarna pekar samtidigt på att det faktiskt är 22 % av pojkarna som sålt sex som inte visar beteendeproblem, 28 % som inte hade upplevt problem i förbindelse med eget alkoholintag de senaste 12 månaderna, 42 % som inte hade använt illegala rusmedel samt 64 % som inte varit i Oslo centrum efter midnatt den senaste veckan. Hegna och Pedersen ställer sig frågorna hur och i vilken grad indikatorerna är överlappande och om det kanske till och med finns en grupp pojkar som sålt sex men som faktiskt inte uppvisar något riskbeteende (Hegna och Pedersen 2002:63).

2.2 Mannens in- och utgång i/ur prostitutionen

2.2.1 Debut

En tendens som kan tyckas skönjas är att pojkar med gatan som sin huvudarena är något yngre när de debuterar än de män som debuterar via annonser. I Kippes hovedfagsoppgave debuterade de två männen, som gjorde sin debut på gatan, i en ålder av 12 respektive 14 år. De två övriga som debuterade genom annonser var betydligt äldre, en var i slutet av 20-års åldern och den andra var i början av 30-åren. Detta stämmer också med undersökningen i *Træk af den mandlige prostitution* som Kippe citerar. De som tog kontakt med kunder via annonsering eller på annat sätt var 5-6 år äldre (Kippe 2000:52). I Wests undersökning bland 50 gatuprostituerade män såg fördelningen för debuten ut på följande sätt: 11-14 år 12 %, 15-16 år 28 %, 17-18 år 50 % och slutligen 10 % som var äldre än 18 år. Tyvärr så ger han inte lika tydliga åldersdata när det gäller de män som han rekryterat under begreppet *Advertised Services*. Han skriver emellertid att en del inte hade börjat prostituera sig förrän i vuxen ålder och det gav dem en möjlighet att ta val som var informerade och otvungna. Vissa hade även andra arbeten som de kunde återvända till. De manliga massörerna kunde i vissa fall arbeta som prostituerade ända upp till medelåldern (West 1993:327).

Enligt Wests studie var den kritiska punkten för de pojkar som arbetade på gatan när ungdomarna skulle lämna familjen och skolan och börja skapa sig ett oberoende vuxenliv. De var dåligt förberedda, hade ingen ekonomi, inget stöd hos familjen eller något riktigt ställe att bo på.

Contrary to a common belief, the likely time for introduction to prostitution is not during schooldays, as a result of encounters with an adult paedophile, but in later years when youths are expected to start providing for themselves (West 1993:64).

Det är alltså bristande ekonomiska och sociala förutsättningar som i stort låg till grund för att ungdomarna valde att prostituera sig.

Hegna och Pedersen visar att många av de ungdomar som i Osloundersökningen hade erfarenheter av att sälja sex också hade en förhistoria av många sexpartners och en tidig sexuell debut. Pojkar med erfarenhet av 1-3 partners hade 3 gånger så stor risk att ha en erfarenhet av försäljning av sex, pojkar med 6-10 tidigare partners hade 13 gånger så stor risk och slutligen pojkar med 11 eller fler partners hade så stor risk som 22 gånger fler än en pojke utan någon sexualpartner. Bland de pojkar som hade erfarenhet av att sälja sex tittade man också på attityden gentemot homosexuella. Det förelåg ett starkt sammanhang mellan de pojkar som sålt sex och en positiv hållning till homosexuella, av pojkarna var det 20,7 % som hade en positiv hållning. I undersökningen har tanken varit att ungdomarna säger något om vem de är genom att säga vad de tycker om eller inte tycker om. Hegna och Pedersen tittade även på olika variabler som var kopplade till den grupp av pojkar som hade en positiv hållning till homosexuella. Pojkarna med en positiv inställning till homosexuella rapporterade generellt mer psykosociala problem, mer annorlunda livsstil, mer ångest och depression. De såg att dessa pojkar i större grad använde droger och hade vänner med samma problem (Hegna och Pedersen 2002:58-59).

När det gäller informanterna som West rekryterade från inomhusmarknaden (Advertised services) så menar han att deras homosexuella orientering var det som påverkat valet att gå in i prostitutionen mest:

Coming, as many did, especially among the self-employed masseurs, from relatively affluent and supportive backgrounds, the decision to enter the prostitution business was often a matter of choice and calculation taken after

several years of experience of other ways of making a living. Their choice was influenced in most cases by a homosexual orientation (West 1993:241).

För vissa män är det självklart att det är prostitution som de sysslar med men för de män som inte nödvändigtvis ser inkomsten som det primära utan använder sig av prostitutionen som ett sätt att experimentera sexuellt så kan aktiviteten upplevas annorlunda. När det gäller kvinnlig prostitution så beskriver Skilbrei hur gränserna för det accepterade sakta tänjs ut för att förflyttas närmare och närmare själva sexförsäljningen (Skilbrei 1998:59). Claus Lautrup och Jette Heindorf, danska prostitutionsforskare, skriver i sin rapport att det snarare är uppfattningen om vad man sysslar med som är flytande. Mannen kanske njuter av spänningen att ta betalt och detta uppfattas då inte omedelbart som prostitution.

Pengene som mere eller mindre tilfældigt havde indfundet sig omkring den seksuelleakt blev i stigende grad oplevet som en indtægt fra prostitution. Og når de første kunderelationer med tvang og voldtægter optrådte, skete der et skift i selvpoplevelsen. Det gik op for dem, at de levede en prostituerets liv, at de var prostituerede. Dermed er der tale om flydende grænser, hvor det kan være svært at tidsbestemme en egentlig "karrierestart" som prostitueret. En erkendelse af prostitutionens karakter sker ofte retrospektivt (Lautrup och Heindorf 2003:10).

2.2.2 Arenor: Inomhus-/utomhusprostitution

De klassiska ställena som män väljer för att få kontakt med kunder är ställen där man inte blir "sedd för alla människorna" t ex på en tågstation, en spelhall, en pub eller ett badhus. En förstulen blick, en diskret nick eller någon annan nästan omärklig gest utväxlas mellan säljaren och köparen och när kontakten väl är tagen så träffas man på ett annat ställe för att göra upp om betalning och utföra tjänsten (Keiseraas och Lidén). Sättet liknar det som homosexuella på cruisingställena tar kontakt med varandra på. De som vill se tecknen ser dem. Cruisingställena är också frekventerade av män som säljer sex och det kan vara svårt att skilja mellan homosexuellas sexakter och de som skall betalas för. När det gäller inomhusprostitutionen så är det ofta annonsering i tidningar, på nätet eller via privata rekommendationer. Internet blir en allt viktigare arena för att skapa kontakt mellan

säljare och köpare. Där kan man annonsera men också talas vid i olika pratrum. I den svenska rapporten *Kartläggning av män som säljer sex till män i Stockholm* (2003) så har Karin Lidén och Öystein Keiseraas gjort följande observationer:

Vi har i alla fall urskilt två grupper. De som erbjuder sexkontakter och de som söker sexkontakter. De som söker sexkontakter nämner ord som ekonomi och sugar daddies de har erbjudande om sex vid resor "Jag har en resa med Finlandsbåtarna 2 dagar och en plats över..." , möten "Kom till det och det badet kl. 14" eller "Kom till mig och bli fotad eller filmad.....".[...] Den som erbjuder sexkontakter skriver gärna att han är oskuld, slät och len. Att han är tillfälligt på genomresa och finns på ett speciellt hotell den helgen.

2.2.3 Kunder

Talesättet "It takes two to tango" beskriver också prostitutionsförhållandet. Utan kunder finns det heller ingen prostitution. Vem är då kunden? Claus Lautrup gjorde 2005 en undersökning om den "typiske kunden" hos danska kvinnliga prostituerade och hans konklusion var att det fanns ingen "typisk kund". Kunden kunde vara vem som helst. Det som skilde honom från andra män var endast att han köpte sex av kvinnor (Lautrup 2005).

När det gäller de manliga prostituerades kunder så är de oftast andra män, men det finns även kvinnor bland köparna. Kippes ursprungliga idé var att skriva om män som säljer sex till kvinnor, men hon fick revidera denna frågeformulering till att gälla försäljning av sex till kvinnor och män, eftersom hon inte fick tag på någon som bara sålde till kvinnor. Hon menade att det kunde vara ett intressant fynd i sig självt. Mari-Elina Laukkanen å sin sida kritiserar det manliga prostitutionsfältet för en alltför stor ignorans när det gäller att inte fokusera på de kvinnor som faktiskt väljer att köpa sex (Laukkanen 1999).

Kundrelationerna beskrivs i litteraturen som alltifrån snabba engångsupplägg med en okänd man där pengar byter ägare till djupare relationer med inslag av vänskap och omtanke. Den engelska termen "Sugar Daddy" beskriver en man som ekonomiskt och materiellt underhåller, ofta, en yngre man i utbyte mot sex (West 1993). I denna typ av relationer är den ekonomiska transaktionen inte lika tydlig. Den unge mannen

kan bli bjuden på resor, han kan få bo gratis eller han kan få olika gåvor. Niklas Eriksson från RFSL rådgivningen i Skåne har gjort en intervjudersökning med 6 män som säljer sex. I undersökningen, som presenteras i konferensrapporten *Hidden Stories*, kallas en typ av återkommande klienter för paying fuck-buddies (Eriksson 2004). Ett uttryck som beskriver en otydligt definierad relation, betalande men samtidigt kompis. Andra kunder är män som lever heterosexuellt men uppskattar sex med män. En grupp av klienter är män som känner sig osäkra på om de kan få sex på annat sätt än att betala för sig och en annan grupp är obehagliga gamla gubbar.

Ytterligare en typ av kund är den som Camilla Jordheim Larsen och Willy Pedersen beskriver (Larsen och Pedersen 2005). Det är en ensamstående man som lever i "grannskapet". Han får ofta besök av unga pojkar och flickor från inte så resursstarka hem. Hans hem är öppet för grannskapets ungdomar och det pågår ofta "intressanta" saker som spel, gratis cigaretter och sprit. Detta är ett exempel där prostitutionen kan vara svår att se och baseras på ett ojämnt förhållande mellan en vuxen och en väldigt ung person. Pojkarna får en uppmärksam vuxen, kul underhållning och kanske mat och dricka men det finns en tanke om motprestation inympat i detta. Enligt dem som intervjuades i rapporten var alla införstådda med vad denne man egentligen var ute efter men man hade strategier så att man aldrig skulle hamna på tu man hand med honom. De flesta besökarna var pojkar som befann sig mitt i tonåren. Beskrivningen av mannen var dubbel på så sätt att han beskrevs som "ubehagelig och stakkarslig men också smart och intressant" (Larsen och Pedersen 2005).

I Erikssons undersökning, bestående av sex manliga prostituerade, uppskattas kunderna till att vara i åldern 35-55 (Eriksson 2004). I Kippes undersökning är kunderna mellan 18 och 70 men med huvudvikten på 30-50 (Kippe 2000). I Arne-Harald Hanssens mellomfagsuppsats säger informanterna att deras kunder kan vara alltifrån 20 till 78, men de flesta verkar vara någonstans mellan 30-40 (Hanssen 1984). Enligt dessa tre undersökningar verkar de flesta kunderna vara i 30- till 50-årsåldern.

2.2.4 Motiv att sälja sex

Cecilie Høigård och Liv Finstad slår fast att anledningen till att kvinnor prostituerar sig är pengar: *Penger er grunnen til prostitusjon, først og sist. Vi kjenner ingen prostituerte som går av andre grunner enn penger* (Høigård och Finstad 1993:77).

De citerar vidare Stig Larsson i Könshandel: *Prostitution är en fråga om pengar. Trots det banala i detta påstående förtjänar det att upprepas. Allt för många forskare, som arbetat kring könshandel, förbiser könshandelns penningtransaktioner* (Larsson 1983:97). När det gäller manlig prostitution så blir det enkla svaret pengar alltför enkelt och speglar inte en mångfacetterad verklighet. Pengar är en viktig orsak till att män börjar prostituera sig men det finns andra orsaker som är viktiga att lyfta fram för att bättre förstå manlig prostitution. I rapporten Gutteprostitusjon lyfter Margareth Isachsen och Asbjørn Solvåg fram flera anledningar som skulle kunna sammanfattas i tre punkter (Isachsen och Solvåg 1993:11-12):

- Ekonomisk ersättning

Ekonomisk ersättning ska förstås som ersättning i mer än bara pengar. Det kan lika gärna vara ett restaurangbesök, en resa, gåvor osv. Det kan vara överlevnadssex, dvs sex mot ersättning som täcker de absolut mest primära behoven som mat och husrum, eller det kan vara gåvor som ger ett bra liv en guldkant. Det centrala är att det är en sorts ekonomisk ersättning. Detta motiv är också tydligt i Wests undersökning bland gatuprostituerade män: "A majority (80 per cent) said that they had first resorted to prostitution when they were either very short or, more often, desperately short of money, sometimes to the extent of having no access otherwise to food or shelter." (West 1993:61)

Även Erikssons informanter svarade pengar, på frågan om varför de prostituerade sig, inte pengar till överlevnad utan till det där lilla extra (Eriksson 2004). Ett annat exempel kan vara den äldre mannen som tar med sig den unge mannen på resor där den äldre mannen betalar för hotell, restaurangbesök och andra gåvor.

- Sexualitet

Prostitutionen är kopplad till den egna sexualiteten antingen som ett sätt att förstå sin egen sexualitet eller att skaffa sig njutning. West argumenterar också för att det är tidiga positiva homosexuella sexerfarenheter som kan öppna för en prostitutionsdebut. Desamma sex män som uttryckte att de prostituerade sig för pengarnas skull i Erikssons studie beskrev sig också som mycket intresserade av sex. De var stora sexkonsumenter med olika partners och satte också känslan av upphetsning högt på agendan (Eriksson 2004). Isachsen och Solvåg skriver också att många pojkar som säljer sex har erfarenheter av sexuella övergrepp (Isachsen och Solvåg 1993:11-12). Detta styrks emellertid inte av undersökningen som Donald J West genomförde:

We found no reason to believe that unwanted sexual molestation in childhood favours entry into prostitution. Such incidents were unduly frequent in the street worker samples, but usually in association with inadequate parenting, lack of supervision and institutional placements. (West 1993: 327)

Wests material gör istället gällande, som tidigare nämnts, att positiva sexuella relationer mellan den unge pojken och den äldre mannen, alltså inte en relation som kunde uppfattas som sexuellt utnyttjande av den unge, kunde vara en inspiration till en senare prostitutionskarriär.

- Behov av omsorg och vuxenkontakt

Punkten om omsorg eller vuxenkontakt är nära kopplad till en bakgrund som inte erbjuder trygga vuxenkontakter. Barnet/ungdomen tvingas att söka tryggheten utanför familjen. Utan någon förebild som visar att han är värd att älskas för sin egen skull är det lätt att bli emotionellt beroende av den som visar lite ömhet. Det skeva maktförhållandet är otydligt för den unge pojken och det är lätt att sträcka sig långt för att inte missa omtanken och uppmärksamheten. I ett längre förhållande händer det att den äldre mannen tappar intresse för pojken när han blir för gammal och att han tar en ny, yngre pojke som partner.

Motiven för att välja att sälja sex kan, som synes, vara väldigt olika. West pekar på att i hans undersökning var just motivet en vattenskiljare när det gäller

gatuprostituerade och de män som han rekryterade på andra sätt än genom den sociala hjälpåtgärden.

Finally, this was a sample largely made up of men who had taken to the streets and had no permanent place to live. As will be seen later, their motives for starting and continuing as street workers were very different from those of men entering the advertised sex industry and operating from their own secure premises or under the umbrella of a business agency (West 1993:79).

2.2.5 Bakomliggande orsaker

När det gäller prostitution har sexuellt utnyttjande av barn setts som en viktig orsak till att barnet så småningom väljer att prostituera sig. Detta orsak-verkan sammanhang kan vara lockande att ta till sig eftersom det låter logiskt. Det är emellertid svårt att bevisa att det finns fler sexuellt missbrukade personer bland män som väljer att prostituera sig än bland övriga populationen, och huvudproblemet med att hävda kausaliteten är att det är omöjligt att veta hur många i populationen som har samma erfarenhet. Kausaliteten är också svår att hävda då sexuellt missbruk ofta uppträder med andra negativa företeelser. West hävdar i sin bok *Male Prostitution* (1993) att det som verkar vara en orsak till att pojkar senare väljer att prostituera sig är generellt dåliga uppväxtvillkor som omsorgssvikt, dålig kommunikation och misshandel:

Rather than operating as a prime cause of taking to prostitution, as some commentators suggest, abusive sexual experiences in boyhood are more likely merely symptoms of the more generalised social malaise that helps to propel some young men into street prostitution (West 1993).

Hegna och Pedersen (2002) visar inte på något samband mellan socio-demografisk bakgrund och erfarenhet av att sälja sex. Det vill säga att föräldrarnas arbete, antal rum i lägenheten eller om bostadsområdet ligger på väst- eller östkanten av Oslo inte visade sig spela någon utslagsgivande roll. De parametrar som visade sig korrelera med pojkarnas erfarenheter att sälja sex var huruvida föräldrarna var skilda eller ej. Pojkar med sexförsäljningserfarenheter uppgav dessutom att föräldrarnas

alkoholkonsumtion var större än pojkar utan denna erfarenhet (Hegna och Pedersen 2002). Det pekar på att ungdomar med sexerfarenhet kommer från oroligare hemförhållanden än ungdomar utan erfarenhet av sexförsäljning. Donald Wests undersökning pekar mot detsamma. Bland de 50 brittiska gatuprostituerade uppvisar resultatet en tydlig bild av dysfunktionella hem. Det var bara en femtedel som hade bott med båda sina föräldrar upp till 15 och det var så många som 66 % som hade tillbringat åtminstone en del av sin barndom på barnhem, och 4 av 5 pojkar hade vid något tillfälle rymt (West 1993:6).

De bakomliggande orsakerna, i Wests undersökning, var emellertid olika beroende på vilken arenaform mannen hade valt. Informanterna som rekryterades från inomhusprostitutionen hade en annan bakgrund, än de 50 rekryterade från den sociala åtgården, och hos dessa män var den viktigaste orsaken till att prostituera sig en homosexuell orientering.

2.2.6 Den sexuella identiteten

En av svårigheterna med att definiera en persons sexuella läggning beror på att det kan vara tabubelagt med homosexualitet och därför kategoriserar man sig på ett sätt och lever på ett annat sätt. Sexualiteten är dessutom knappast en dikotomi utan ett kontinuum. Äldre undersökningar från 1947- 1979 har enligt West ett lågt antal av homosexuella och bisexuella: 10-15% bland de manliga prostituerade. Senare undersökningar rapporterar fler homosexuella bland de manliga prostituerade: procentandelarna varierar mellan 62% och 80 % (West 1993:23). Förklaringen till det är antagligen de senare årens arbete att få homosexualitet accepterat och inte en ökning av homosexuella som prostituerar sig. Prostitution kan vara ett sätt att utforska sin sexualitet på under tonåren och att ta betalt kan vara ett sätt att ofarliggöra en homosexuell relation där man inte behöver identifiera varken sig själv eller handlingen som homosexuell. "What is striking, although not always explicitly drawn out by the authors, is that for many men sex work becomes a way of coming to terms with being homosexual" (Aggleton, 1999:xvi).

2.2.7 Skador

När det gäller kvinnlig prostitution så är det tämligen väl dokumenterat att det ger skador. Det gäller alltifrån kroppsliga till psykiska problem. Det oaktat om de prostituerade upplever att de väljer att prostituera sig av egen fri vilja. (Høigård och Finstad 1993). När det gäller manlig prostitution blir ett könsperspektiv tydligt. Vissa forskare menar att männen inte får skador i samma utsträckning som kvinnor, en föreställning som antagligen bottnar i en tanke om att män inte har behov av att koppla känslor till sexualiteten på samma sätt som kvinnor.

I *Bakgater* så lyfter Høigård och Finstad upp olika skillnader mellan mäns och kvinnors prostitutionskarriär. De menar att det finns betydliga skillnader mellan kvinnor och mäns prostitution:

- Oppsummeringsvis er guttenes prostitusjon preget av:
- kortare prostitusjonskarriere
- noe mindre skadelige konsekvenser av prostitusjonen
- mer sosialt miljø rundt prostitusjonen
- fravær av kundevold
- svakare kunderolle i den rene kjønnshandelen
- fravær av kjæresteforhold mellom selgerne
- totalt fravær av hallikar.”(Høigård och Finstad 1993:199)

Det är viktigt att påminna sig om att grundmaterialet för analysen är baserat på Arne-Harald Hanssens mellomfagsoppgave, bestående av fem av de drogmissbrukande pojkarna som arbetade på Östbanehallen, en kund och en bror till en ungdom som prostituerat sig men avlidit samt intervjuer med ytterligare två pojkar och en manlig kund gjorda av Cecilie Høigård. Det är alltså ett litet urval som i princip kommer från en enda miljö. Slutsatserna kan i bästa fall täcka den speciella Östbanehallenmiljön men blir missvisande om man tänker på manlig prostitution generellt.

De danska prostitutionsforskarna Claus Lautrup och Jette Heindorf har i sin undersökning *Mandlig prostitution* från 2003 beskrivit olika skador som kan uppstå hos mannen i förbindelse med prostitution. I inledningen slår de fast att många av de

skador som uppstår hos kvinnor direkt kan jämföras med de skador som männen kan få.

Att prostituera sig innebär för de flesta att man bär på en stor hemlighet. Det blir svårt att umgås med nära vänner eller släkt eftersom det också innebär att man kan bli avslöjad. Lögner och avledningsmanövrar urholkar de nära relationerna och följderna kan bli social isolering. Det kan också finnas ett konkurrenselement de prostituerade emellan, vilket kan medföra att man undviker andra prostituerade. För det egna sexlivet kan också prostitutionen få stora konsekvenser. Sexualiteten spaltas upp i dels en inkomstbringande instrumentell del, dels en privat del som uttrycker lust, kärlek och närhet. Då det är mycket svårt att hålla isär dem kan det innebära att den prostituerade ger upp sin egen privata sexualitet. Lautrup och Heindorf skriver också om olika tillbakadragningstekniker där den ena handlar om att mannen stänger psykiskt och känslomässigt av sig själv. Det är bara kroppen som finns på plats medan han mentalt befinner sig på något annat ställe. Det är inte heller ovanligt att prostituerade använder någon form av narkotiskt preparat för att mentalt kunna försvinna iväg. Sättet att tackla prostitutionserfarenheterna är antagligen mer individberoende än könsberoende. Det är naturligtvis mer risk för skador för en heroinmissbrukande man som säljer oskyddad sex flera gånger om dagen, under omständigheter som varken erbjuder personlig säkerhet eller minsta täckning av basbehoven, än en kvinna som säljer skyddad, selektiv sex under förhållanden som täcker både hennes behov för mat, tak över huvudet och personlig säkerhet. Vänder man på scenariet är det naturligtvis kvinnan som har större risk för skador. Poängen med den till synes självklara bilden är att lyfta fokus mot de parametrar som egentligen spelar roll i en skaderiskbedömning. Høigårds och Finstads slutsats när det gäller att manlig prostitution skulle vara mindre skadefylld ser jag som att man valt att fokusera på fel parameter, nämligen könet. Det finns visserligen skillnader mellan manlig och kvinnlig prostitution men jag tror att man ska vara försiktig med att dra slutsatser innan man har gjort gedigna komparativa studier. Kön som dikotomiserande perspektiv är i många fall viktigt, och har fört många discipliner framåt, men här är det också viktigt att se sin egen utgångspunkt när det gäller föreställningen om könets sexualitet. Om man har en föreställning om att mannens sexualitet i utgångspunkten är mer instrumentell än kvinnans, så är det lättare att

förbise manliga prostituerades skador som kommer av prostitutionssexets instrumentella karaktär.

Flera prostitutionsforskare använder sig av begreppet Matteuseffekten för att beskriva mekanismerna bakom skador hos prostituerade. Begreppet Matteuseffekten är myntat av sociologen Merton och hänvisar till Matteusevangeliet 13:12 "Ty den som har, åt honom skall varda givet, så att han får över nog; men den som icke har, från honom skall tagas också det han har."

I detta kapitel har jag velat ge en fond för uppsatsen. Jag har i den första delen lyft begrepp och teoretiska utgångspunkter som är viktiga inom det manliga prostitutionsfältet. I den andra delen har jag gått igenom aktuell litteratur och beskrivit centrala teman som går som en röd tråd genom den manliga prostitutionskarriären.

3 METOD, METODOLOGISKA OCH VETENSKAPSTEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

Jag lyckades bara få intervjua två informanter under den tidsperiod som jag hade att förfoga över. Utöver det hade jag mejlkontakt med tre män med prostitutionserfarenhet. Det ringa antalet informanter får naturligtvis viktiga implikationer för uppsatsen. Först och främst är det empiriska materialet så litet att det är svårt att se uppsatsen som en traditionell empirisk uppsats. I stället använder jag de två intervjuerna för att kommentera tidigare prostitutionslitteratur men också för att lyfta vissa teman, som jag uppfattar, inte varit så fokuserade i tidigare litteratur om manlig prostitution.

En av de stora utmaningarna i arbetet har varit att knyta ihop resultatet med tidigare teori och empiri eftersom det finns så lite teori om skandinaviska manliga prostituerade. En av de största undersökningarna är gjorda av den brittiske forskaren Donald West. Vi vet att fenomenet manlig prostitution är delvis kulturbundet och en viktig fråga är vad en brittisk undersökning säger om förhållanden i Oslo. Jag har som synes genom hela uppsatsen valt att friskt hämta information från den kunskap som är etablerad inom området, oaktat kultur. Jag menar att fenomenet manlig prostitution till viss del har några gemensamma drag oberoende av kultur, och i vissa fall har skillnaden varit spännande eftersom den står i relief till den kunskap jag fick via mina informanter. Prostitution är en företeelse som går tvärs över klass-, köns-, ras- och olika sociala grupper. Jag tror att det är en omöjlighet att säga att "prostitution är...". Vi måste nog nöja oss med att säga "prostitution kan vara..."

3.1 Teknik

Jag är intresserad av den enskilde mannens upplevelser av sin tid i prostitutionen. Eftersom det är en intrapsykologisk frågeställning, alltså hans upplevelser, ser jag intervjun som en lämplig teknik. I valet mellan helstrukturerad och halvstrukturerad valde jag den halvstrukturerade formen. Halvstrukturerade djupintervjuer har den

fördelen att man inte blir låst i tidigare givna frågor utan har möjlighet att improvisera om det dyker upp en ny intressant vinkling under intervjun. Nackdelen är att det inte blir lika enkelt att jämföra de olika informanternas svar eftersom frågorna kan vara ställda utifrån helt olika premisser och ibland har inte vissa frågor överhuvudtaget ställts. Denna teknik lämpar sig väl när det gäller ett område där det bara finns begränsad kunskap. Under intervjuernas gång gled intervjuerna emellanåt över till att vara samtal där informanten styrde samtalets utveckling. Det försvårade mitt arbete med att jämföra intervjuerna ytterligare men det skapade en bra och förtrolig stämning. Det blev också tydligare hur informantens associationer såg ut och jag fick en del information som jag annars kanske inte hade fått.

Intersubjektiviteten, kan tyckas bli utmanad, då den av många forskare anses som ett kriterium för god forskning. Jag har samma utgångspunkt som bland annat Hanne Haavind har (2001). Intersubjektivitet skall inte förstås med positivistens ögon utan förstås innanför ett kvalitativt paradig (Haavind kallar det tolkande metod). Det innebär att god forskning kräver ett gott samspel mellan forskaren och dem som beforskas. För att skapa ett gott samspel krävs bland annat en god kommunikativ förmåga, och då inte bara verbal utan också förmåga att se sina egna signaler och den intervjuades icke-verbala signaler. Det krävs lyhördhet och vilja att förstå hur de intervjuade männen har tolkat sin situation och handlat därefter. Haavind beskriver intersubjektivitetens roll i forskningen på följande sätt:

Den forsker som søker etter meningsinnhold, må ha både et praktisk og et prinsipielt grep om intersubjektivitet. Hun lærer seg samtalemåter og samværsformer som kan være egnet for å opprette og vedlikeholde felles oppfatninger om hva det er som foregår, og hva dette kan bety. Treningen omfatter også metakommunikative fremgangsmåter for å forhandle om og bevege seg mellom det som forskeren er interessert i, og det som den utforskede er opptatt av (Haavind 2001:19).

Det som jag upplevde som en svår balansgång var hur jag skulle presentera informantens tolkning respektive min egen, när de gick isär. Jag upplevde ibland att jag gjorde mig till "expert" i dessa mäns liv när jag tolkade in saker som de själva inte uttryckte. Samtidigt tror jag också att man ibland ser vissa saker lite lättare, eller kanske annorlunda, när man står utanför. Mitt tolkningsansvar är också kanske givet

i och med att jag tagit mig för denna empiriska undersökning. I analysdelen har jag rikligt med citat. Anledningen är dels att låta männens egna röster höras i arbetet, dels att visa min tolkning kontra det utsagda.

Jag utarbetade en tematisk frågeguide som låg till grund för intervjuerna. De olika temana var valda med utgångspunkt i vad jag uppfattat som viktigt och centralt under litteraturgenomgången. Det stod tidigt klart att det fattades mycket kunskap inom fältet manlig prostitution. I stort sett följer den prostitutionskarriären kronologiskt. Den stora utmaningen var att ställa också de "svåra" frågorna. Alltså de frågor som jag märkte var känsliga. Jag kan heller inte säga att jag klarade av att göra det hela tiden, vilket försämrar kvaliteten på intervjuerna. Av olika anledningar valde jag att inte göra så väldigt långa intervjuer. Det kändes obehagligt att ta alltför mycket tid i anspråk av informanten och jag bävade för allt arbete det innebär att skriva ut intervjuerna. Den sista anledningen är föga hedervärd men också en följd av min privata situation som hemmavarande mamma.

3.2 Vad kan två informanter säga om ett fenomen?

En deskriptiv undersökning måste inte hävda att den är generaliserbar. Den kan nöja sig med att säga något om två personer eftersom det primära är att bygga upp en allmän grundkunskap om fenomenet. Jag menar emellertid att den kan säga något utöver de två personer som varit informanter. I kölvattnet av positivismkritiken diskuteras temat generaliserbarhet ofta i en kontext som antingen går i klinch med eller försvarar sina utgångspunkter i den kvalitativa respektive kvantitativa tillnärmingen. Den diskussionen är naturligtvis kopplad till debattörens epistemologiska ståndpunkt. Det kunskapsrealistiska perspektivet gör skillnad på yta och underliggande mönster och strömningar. Generaliseringen blir dolda mekanismer där mönster och tendenser är gemensamma och underliggande för flera ytfenomen, och då kan man generalisera över de objekt som finns inom domänen (Alvesson och Sköldberg 1994:38).

Empiriska studier kräver inte heller ett visst antal informanter för att kunna göra gällande att de är vetenskapliga. Fallstudier är en form av studier som tar sig an ett

eller ett fåtal objekt, personer eller fenomen för att analysera dem från så många håll som möjligt .

Agnes Andenæs lyfter fram generaliseringen som läsarens uppgift i "Kønn og fortolkende metode" (Andenæs 2001). Är undersökningen så väl gjord och argumenterar forskaren så trovärdigt att det går att lita på det som skrivits? Forskaren hävdar inte att undersökningen är den enda möjliga tolkningen av informationen utan rapporten är en möjlighet att förstå och presentera materialet på. Detta skall inte förstås som att forskaren kan skriva vad som helst. Denna typ av generalisering är kopplad till läsaren och vem rapporten riktas till.

Min egen utgångspunkt är förankrad i tanken att två informanter definitivt säger något om fenomenet manlig prostitution. De är representanter för fenomenet och var och en av dem ger en skärva till att förstå hur en man med prostitutionserfarenhet kan se sin erfarenhet. Ju fler män som jag hade haft möjlighet att intervjua, ju fler nyanser, infallsvinklar och människoöden hade jag kunnat presentera, och det hade naturligtvis breddat bilden, men verkligheten är nu en gång som den är med begränsningar i tid, resurser och kunskap. Den information som jag fått genom datainsamlingen ska presenteras för Pro Sentret, som är beställare av denna masteruppsats, och deras kunnande ger också möjlighet att "säkra" kunskapen och generaliseringspotentialen som Andenæs skriver om.

3.3 Sanning

Sanningen med stort S förkastades i och med att Sir Francis Bacon introducerade metoden induktion. Det vill säga han gick ut i "verkligheten" och samlade in data. Därmed innebar det att resultatet kopplades ihop med de insamlade data som kunde variera i olika sampel och därmed blev det sanningar i plural och med liten bokstav. Vissa vetenskapsteoretiker menar att man egentligen inte kan tala om sanning eftersom allt är relativt. Sanningen är kontextuell och beror bl a på kulturella, personliga och ideologiska tolkningsramar. Alvesson och Sköldbberg presenterar i boken "Tolkning och reflektion" (1994) det trilaterala sanningsbegreppet som ett

försök att förklara olika vetenskapliga inriktningars "sanningstyper". Korrespondens är den typ av sanning som är den traditionella definitionen av sanning. *Solen lyser* är en sann utsaga eftersom solen faktiskt lyser. Sanningen kan också vara uttryckt som användning, pragmatisk realism; det som går att använda är också sant. Det tredje sanningsbegreppet är vilken mening något har. Författarna menar att komplexa teorier kan ha flera olika typer sanning. Denna uppsats kan tänkas ha en inblandning av samtliga tre; prostitutionen kan representeras i den yttre världen – det kan vara konkreta bevis på den; sanningen kan också vara att prostitution står för något djupare för en person – kanske en självdestruktivitet som man inte själv är medveten om; och den sista sanningstypen kan exemplifieras med praktisk användning – prostitutionen kan användas som en inkomstkälla. Samtliga sanningar är alltså tänkbara i detta fall. Det handlar om att informanten och jag som uttolkare kan hitta olika möjligheter att förstå fenomenet. Jag har en fenomenologisk ansats vilket handlar om informanternas uppfattningar runt olika fenomen i sin prostitutionskarriär. Det innebär att sanningen som absolut inte aktualiseras, utan sanningen är relaterad till den enskilda individen. Hur uppfattar individen fenomenet, händelsen eller orsaken? Att vi människor ofta har livslögner, bättrar på sanningen eller väljer att se det vi vill, blir inget problem utan utgör istället intressanta inkonsistenser i berättelsen. Det innebär inte att det mannen säger inte är "sant", men det säger kanske något mer än vad svaret ger uttryck för. Resultatet av undersökningen hävdar inte att det ger den enda sanningen. Tvärtom föreställer jag mig att fler informanter ger en mer nyanserad bild av fenomenet manlig prostitution. Däremot säger resultatet något om hur dessa två män uppfattar sin tid i prostitutionen. Forskarna Larsen och Pedersen beskriver detta på ett fint sätt i artikeln "Valget jeg tok var mitt eget" (2005:23):

Vi forstår etter hvert at han kan historien. Han har fortalt den før. Som samfunnsforskere vet vi dessutom at vi skaper meningen i våre liv gjennom å fortelle historier, på den måten Phillip nå gjør. Dette er én historie om hans liv. Han kunne nok ha fortalt andre. Men der er denne han deler med oss. Det er denne han vil dele med oss.

3.4 Letandet efter informanter

Den stora utmaningen i insamlandet av data var att finna informanter. I samråd med min vägledare, May-Len Skilbrei, så beslöt jag att vara mycket liberal i accepterande av informanter. Det enda urvalskriteriet jag hade var att de tidigare skulle ha prostituerat sig men valt att inte göra det längre. Den ena anledningen var att jag ursprungligen hade velat fokusera mer på olika aspekter av att sluta sälja sex, den andra anledningen var att jag föreställde mig att man skulle välja olika förhållningssätt att förklara sina upplevelser på om man var i eller klivit ur prostitutionen.

Jag fick möjlighet att träffa miljöarbetare Øyvind Mostue, medarbetare i Pro Sentret som arbetat i Pro Sentrets speciella satsning på manlig prostitution, Gutte-pro, under en lång tid. Han berättade om sin erfarenhet och tog mig med på flera promenader i Oslo för att visa olika kontaktställen. Han tipsade mig om den första informanten. Jag skickade ut ett mejl till Rusmideletaten för att höra mig för vem det var som kunde något om manlig prostitution. Min föreställning var att det borde finnas kunskap om företeelsen bland dem som arbetar med drogproblematik. Svaret från dem blev att jag borde vända mig till Pro Sentret. Arne Randers-Pehrson samt flera medarbetare har tagit emot mig och berättat om sina erfarenheter med manlig prostitution. Jag satte in en nyhetsbulletin på Gaysir, som jag fått hjälp att formulera av Arne-Harald Hansen på Helseutvalget, där jag beskrev mig själv och mitt arbete. Tyvärr fick jag inget napp där. Pro Sentret gick ut med ett mejl till sina medarbetare för att höra om det var någon av medarbetarna som hade kontakt med någon manlig prostituerad som kunde tänka sig att bli intervjuad. En av de anställda hade kontakt med en man men tyvärr var han i ett så dåligt tillstånd att han inte kunde intervjuas. Via privata kontakter kom jag i kontakt med Thor Sunde som är ledare för Sosialmedisinsk senter. Han bekräftade att det fanns män med prostitutionserfarenhet bland klienterna, men han kunde inte hjälpa mig mer. Han tipsade mig om att ta kontakt med Hans Erik Schei som arbetar på Nadheim, vilket är Bymisjonens erbjudande till prostituerade kvinnor. Schei sa att en stor del av den manliga prostitutionen sker med hjälp av nätet och att jag borde vända mig till Pro Sentret för att få konkreta råd. Internet är ett ställe som blir allt mer viktigt för män för att komma i kontakt med

kunder. Jag har varit ute på hemsidan eros.no och fick vid ett tillfälle mejl av en person som sa att han var en ung man med erfarenhet av att sälja sex men när jag presenterade mig närmare så avbröt han kontakten. Jag kom även i kontakt med en man i 40-års åldern på gaysir, som berättade att han i sin ungdom hade sålt sex vid några tillfällen. Numera levde han med en kvinna men var nyfiken på att träffa män sexuellt. Han var intresserad av att låta sig intervjuas och mejlade till mig ett flertal gånger men slutade sedan att höra av sig. Jag hade även mejlkontakt med en man i Sverige som hade tidigare erfarenheter av att prostituera sig. Han ville inte låta sig intervjuas eftersom det var så psykiskt påfrestande att tala om tiden som prostituerad. Jag fick dessutom kontakt med en man som prostituerar sig nu, men valde att inte intervju honom eftersom han fortfarande gör det.

De intryck som stannat kvar efter letandet är det som ständigt lyfts fram i manlig prostitutionslitteratur, nämligen osynligheten. Även om jag vet var de troligtvis finns, så har det varit svårt att komma i kontakt med manliga prostituerade. Kanske hade det varit bättre om jag varit "aktiv på fältet". Jag kunde ha besökt olika uteställen för homosexuella, uppsökt fler hjälpåtgärder osv. Anledningen till att jag inte har kunnat vara så aktiv är att jag varit hemma med barn under hela studietiden och tvingats prioritera ganska hårt när det gäller vad jag har möjlighet att göra. En annan reflexion är att Pro Sentret ses som den enda institution som har kompetens när det gäller manliga prostituerade i Oslo. Flera gånger har mina hänvändelser avslutats med att jag borde vända mig till Pro Sentret för mer information. Allt eftersom jag lärt mig mer om manlig prostitution så har det blivit tydligare att kunskap om manlig prostitution är något som borde finnas inom många olika institutioner som arbetar med ungdomar och missbrukare.

3.5 Informanterna

Den första informanten, Geir, kom jag i kontakt med via en medarbetare till Pro Sentret. Han är en man i 40-årsåldern, inflyttad till Oslo och homosexuell. Han är enda barnet och växte upp med mamma och pappa i Nordnorge. Han började sin prostitutionskarriär efter att han flyttat ner till Oslo, inspirerad av en artikel som han läst i en av sin fars tidningar. Han var då ca 17-18 år. Han har

ingen särskild utbildning men hade under hela sin prostitutionskarriär arbete. Efter att han slutat sälja sex fick han drogproblem. Den andra informanten, Tor, kontaktade jag efter att ha läst om honom i massmedia. Han är i 30-årsåldern, inflyttad till Oslo, bisexuell och med sin prostitutionskarriär i ett annat europeiskt land. Han växte upp utomlands med sina föräldrar och syskon. Familjen var starkt präglad av religiositet. Tor hade tidigt haft tankar på att prostitution kunde vara ett lättvindigt sätt att tjäna pengar på. Inledningen till karriären var ett möte med en man som själv prostituerade sig och som berättade positivt om det. Ett par månader senare behövde Tor pengar och inledde då sin karriär. Han var ca 18 år. Tor har använt sig av droger ibland utan att han har upplevt att det har lett till ett beroende.

De båda männen låter sig tämligen oproblematiskt definieras som prostituerade. De upplever själva att de har prostituerat sig och definierade sig som prostituerade under en viss tid. För att använda Järvinens fem dimensioner så är det en låg selektivitet mellan erbjudaren och köparen, det är ett tydligt inslag av komersialism, – varje sexuell tjänst skall betalas med pengar, det är flera sexuella partners varje dag, förhållandena är korta och det är litet känslomässigt engagemang. Den sista dimensionen som jag önskade att tillägga till definitionen, makt/beroende, är diskutabel. Det finns inget entydigt makt- eller beroendeförhållande.

3.6 Jaget och objektiviteten

Jag i form av författare till denna uppsats påverkar innehållet och utformningen i allra högsta grad. Jag, en medelålders, svensk kvinna, heterosexuell och med två små barn hemma, tar vissa val, blir sedd på ett visst sätt och uppfattar fenomen utifrån min referensram. Det går inte att komma ifrån att uppsatsen på många sätt präglas av att just jag har skrivit den. Detta reser inom forskningen många grundläggande frågor eftersom objektiviteten är en helig ko. Objektiviteten ligger i ena vågskålen och relativismen i andra vågskålen. Går det att skapa forskning som inte är objektiv? Jag tillhör den gruppen som menar att all forskning bär med sig ett perspektiv. Jag menar också att viss forskning är mer utsatt för att bli påverkad av perspektiv än andra. Den metod som jag har valt att använda mig av ger i slutändan ett resultat som är en följd

av samtliga mina val och de både kan och ska kritiseras. Jag menar i alla fall att motreceptet mot att hamna i ett subjektivt tyckande och troende är öppenhet om de val jag tagit och en reflexiv ödmjukhet inför att andra val också kan tas.

3.7 Salutogenetiskt och patogenetiskt perspektiv

Ett underliggande perspektivval som färgar såväl prostitutionsdebatten som vetenskapliga undersökningar, är om vi menar att prostitution är något helt naturligt i ett samhälle eller om vi menar att det inte är naturligt i samhället. Jag har valt att beskriva detta perspektivval ganska grundligt, eftersom det är ett av de mest centrala perspektiven och ger stora konsekvenser för valet av intervjufrågor och tolkningen av informationen från informanterna.

Aaron Antonovsky, professor i medicinsk sociologi, har myntat begreppet salutogenes. Han skapade det som en motvikt till det patogenetiska perspektivet, som han menade genomströmmade det medicinska området (Antonovsky 1991). Från att ställa frågor som: Varför blir man sjuk? Hur ser sjukdomen ut? Vilka inskränkningar innebär det?, Senare vände han dock frågeställningarna till: Varför förblir man frisk? Vad är ett friskt tillstånd? Och så vidare. Om vi inte fokuserar på att de latinska orden betyder friskt respektive sjukt, utan utvidgar det till att inkludera innebörden normaltillstånd respektive icke-normaltillstånd, så menar jag att perspektiven också ämnar sig väl inom prostitutionsforskning. Här kan det användas såväl på samhällsnivå (då varje stat kan uttrycka sitt grundläggande perspektiv genom bland annat det juridiska systemet) som på individnivå, där fokus kan ligga på hur prostituerade hälsomässigt har klarat sig. För att bättre exemplifiera detta hämtar jag exempel från den kvinnliga prostitutionsforskningen.

Hedin och Månsson konstaterar i sin bok *Vägen ut!* (1998) att prostitutionsforskning inte är utan perspektiv, utan i allra högsta grad är skriven av forskare präglade av sin kulturella och ideologiska bakgrund. De pekar på skillnaderna i europeisk prostitutionsforskningsområde präglats av de respektive nationernas juridiska system. Hedin och Månsson ställer Høigård och Finstad (1993) mot Vanwesenbeeck (1994) och konkluderar att de olika studierna tydligt visar ideologiska skillnader:

En förklaring till denna skillnad är helt enkelt att den ena studien utförts i Norge och den andra i Holland. Referensramarna i synen på prostitutionen har genom åren ofta varit påfallande olika mellan forskare i Skandinavien och forskare i det kontinentala Europa. Bakgrunden till detta är bland annat skillnader i verksamhetens legala status mellan olika europeiska länder (Hedin och Månsson 1998:38).

För att använda de tidigare introducerade begreppen skulle man kunna säga att de nordiska länderna har ett patogenetiskt perspektiv medan Holland har ett salutogenetiskt perspektiv. Det är principiellt intressant att titta på vilka resultat de olika forskarperspektiven har kommit fram till:

Uavhengig av formvariasjoner opplever kvinner at de er nødt til å leie ut de mest intime deler av kroppen til anonyme fremmede i hordetall for å brukes som et 'ronkehøl'. Jentene forsøker desperat å slippe mest mulig skadefri fra denne massive invaderingen ved å holde avstand til kunden. [...]Jentas forsøk på å holde avstand er like viktig innendørs som utendørs. Men det er vanskeligere. Uansett former er prostitusjonen en ubønnhørlig kvern der kvinners følelseliv males i stumper og stykker (Høigård och Finstad 1993:199).

Høigård och Finstad kan inte säga det klarare. Prostitution är skadligt för kvinnorna inblandade i prostitutionen. Detta oaktat vilken form som kvinnan valt. Citatet bär tydligt prägel av ett patogenetiskt perspektiv. När det gäller hälsa och skaderisker diskuterar Hedin och Månsson Vanwesenbeecks stora studier¹ gällande kvinnliga prostituerade. Vanwesenbeecks studie, publicerad i boken *Prostitutes' well-being and risk* från 1994, och tar sig an 187 prostituerade kvinnor, varav 23 hade slutat sälja sex. Denna grupps resultat jämfördes med en kontrollgrupp med kvinnor utan prostitutionserfarenheter. Den generella bilden var att kvinnor med prostitutionserfarenheter hade sämre psykisk och fysisk hälsa. Hon pekar däremot på att det är stora individuella skillnader mellan de prostituerade. Vanwesenbeeck identifierar tre olika grupper. Den ena gruppen, som bestod av ca 25 %, klarade sig bra i prostitutionen, deras hälsovärde var till och med bättre än genomsnittet hos kontrollgruppen. Den andra gruppen, också bestående av ca 25 %, mådde väldigt dåligt medan den tredje gruppen, bestående av de sista 50 %, bestod av en blandad

¹ Jag har dessvärre inte fått tag på Vanwesenbeecks studie utan använder mig av Hedin och Månsson som sekundärkälla.

skara. De hade sämre hälsovärden än kontrollgruppen (Hedin och Månsson 1994:40).

May-Len Skilbrei, också norsk prostitutionsforskare, målar upp en annan bild av hälsostatusen hos de prostituerade än Finstad och Høigård. Hennes bok *Når sex er arbeid* har en positivare syn på de skador och påföljder hos kvinnliga prostituerade än Høigård och Finstad.

Jeg velger å ta studioinformantene alvorlig når de formidlet en hverdag og et liv som ikke på langt nær er så voldelig og udelt negativt som det de gateprostituerte i Høigård og Finstad (1993) og mitt eget materiale beskriver. Beskrivelsene mine informanter fra gata gir av livet i prostitusjonen, går hånd i hånd med beskrivelsen av situasjonen de er i ellers, både oppvekst, rus, manglende bopel og problemer med kjærester og venninner. På grunn av dette er det vanskelig å skille ut hvilke av problemene som skyldes prostitusjonen i seg selv, og hvilke som skyldes en ellers vanskelig situasjon. De fortalte også at det var rusmisbruket som var ansvarlig for hoveddelen av problemene deres, og framholdt at det viktigste man kunne hjelpe dem med, var rusproblemene, ikke prostitusjonen (Skilbrei 1998:100).

Med utgangspunkt i Hedin och Månssons tanke om grundläggande kulturella utgångspunkter kan man fundera på om skillnaderna i fynden mellan Høigård och Finstad å ena sidan och Skilbrei å andra sidan. Handlar det om att informantgruppen rekryterades på olika sätt i de olika undersökningarna dvs fördelningen utomhus- respektive inomhusprostituerade, eller betyder det att den norska vetenskapliga sfären för prostitutionforskning blivit mer salutogenetisk i sin karaktär?

Mitt eget perspektiv på prostitution är patogenetiskt. Det innebär att jag ser prostitution som generellt skadligt för individen som utövar det. Det innebär inte att jag anser att det är omoraliskt eller felaktigt.

3.8 Kausalitet

Min forskningsfråga är som tidigare nämnts deskriptiv och inte kausal. Jag anser emellertid att det inte går att komma runt en viss diskussion runt kausalitet. Tanken om kausalitet går som en röd tråd genom prostitutionsforskningen antingen uttalad

eller outtalad. Den ligger också bakom intervjufrågorna bl a runt barndomen. Finns det ett sammanhang mellan en "olycklig" barndom och ett val att bli prostituerad? Kausalitet inom pedagogiken som diciplin är ett omdiskuterat ämne. Man ställer forskningsdiciplin mot konst och debatterar vikten av att pedagogiken förfogar över ett kausalitetsbegrepp för att inte "bara" bli en konst (Kvernbekk 1997). En av hörnstenarna i denna diskussion är föreställningen om att definitionen av kausalitet tar sin utgångspunkt i positivisternas definition av kausalitet där A ska gå före B i tid, om A inträffar så inträffar också B, om inte A finns så sker inte B heller. Denna typ av orsakssammanhang kan passa inom naturvetenskapliga ämnen men knappast inom samhällsvetenskapliga discipliner. Människan är mer oförutsägbar och framförallt finns det så många parametrar att ta hänsyn till att det är omöjligt att använda sig av en positivistisk kausalitet. Barn kan växa upp i oerhört dåliga miljöer men aldrig prostituera sig, och på samma sätt kan barn växa upp i tillsynes bra miljöer men ändå välja att prostituera sig. Kvernbekk hävdar likaså att "Positivismen har ikke noe å tilby pedagogikken når det gjelder kausalitet" (Kvernbekk 1997:234). Hon säger vidare att " Undervisning og oppdragelse har grovt sagt til hensikt å skape eller produsere visse endringer i elevers eller gruppers kunnskaper, holdninger og interaksjoner." (Kvernbekk 1997:234) Kvernbekk menar att pedagogiken behöver ett kausalitetsbegrepp som "legger hovedvekten på produksjonsmomentet, som fokuserer på faktorer vi kan endre for å skape endringer i elevers læring, og som ivaretar både partikulære relasjoner og probabilistiske sammenhenger." (Kvernbekk 1997:237) Med utgångspunkt i det tidigare citatet kan vi förstå att uppfostran ska uppfattas som ett sätt att producera kunskap, uppfattningar och avsikter. Att kausalitetsbegreppet är partikulärt innebär att kausalitet inte måste gälla på en aggregerad nivå, alltså att A alltid producerar B utan att vi kan gå ner på individnivå där A ibland kan producera B men inte alltid gör så. Med facetten probabilistiskt innebär det att den skall vara trolig. Den följer inga krav på något statistiskt minimum, utan trolig står utan definition. Min enda invändning mot detta annars så intressanta kausalitetsbegrepp är kopplingen med intentioner. Jag menar att det inte behöver vara några uttryckliga intentioner hos den producerande läraren/föräldern. Inom skolpedagogiken finns begreppet "den dolda läroplanen" och det kunde man travestera med begreppet "den dolda uppfostran" Omsorgspersonernas skapande av förutsättningar kan vara mer eller mindre intentionella och likväl producera ett resultat. Kvernbekk's argumenterande ger oss mandat att förstå uppfostran, som en

möjlig orsak, i ett oerhört komplicerat och komplext orsakssammanhang, till att man väljer att prostituera sig, även om sammanhanget inte uppfyller det positivistiskt definierade kausalitetsbegreppet.

3.9 Teori

Det är endast i kapitel 8 som jag har en explicit teoretisk ram. Där beskriver jag utgången ur prostitutionen med hjälp av Helen Rose Fuchs Ebaughs teori om exitprocessen. Hon har vikt en del av sin forskning åt att titta på hur människor hanterar förändringar av centrala roller, hur processen ser ut och vilka dimensioner som påverkar förändringen. Hon har utarbetat en teori som fokuserar på vägen ur en roll och, till skillnad från de flesta sociologer, har hon riktat sitt sökljus mot den process det innebär att gå från en roll. Tidigare forskning har gärna fokus på processen att gå in i en ny roll. Jag menar att Ebaugh emellertid lyckas att ge denna ekvation en bättre jämvikt i forskarvärlden. Det behöver inte bara vara längtan att gå in i en ny roll som är motivation utan lika gärna att komma ur en gammal roll. I sitt empiriska underlag, här bland fanns det också föredetta prostituerade, uppfattade hon att det fanns fyra huvudsteg i exitprocessen. Dessa bygger på varandra och kallades: *First doubts* (första tvivlen), *Seeking Alternatives* (sökande efter alternativ), *The Turning Point* (vändpunkten), *Creating the Ex-Role* (Skapande av Ex-rollen). Helen Rose Ebaugh uppfattade, förutom de fyra huvudstegen, att det fanns 11 variabler som alla påverkade naturen av rollutgången och konsekvenserna av denna. När jag gjorde mina intervjuer kände jag inte till Ebaughs teori, så jag ställde inte nödvändiga frågor för att därefter kunna analysera mitt material genomgående med hjälp av hennes teori, och därmed blir inte analysen så fullödig som den kunde ha blivit. Med detta som reservation vill jag i alla fall använda mig av hennes begrepp för att systematisera min information.

I kapitel tre har jag berättat om hur jag gått till väga för att samla in min information, de val som jag tagit på vägen samt perspektiv och teori som jag har använt. Jag har också berättat var jag står när det gäller min syn på vad som är kunskap och hur tillförlitlig informationen är som jag har samlat in.

4 VÄGEN IN I PROSTITUTIONEN

Mitt empiriska material har jag analyserat utifrån tre olika perioder i prostitutionen: *Vägen in i prostitutionen*, *I prostitutionen* samt *Valet att avsluta prostitutionen*. Anledningen till det är att jag ser de tre delarna som en kronologisk beskrivning på mina två informanters prostitutionskarriär och kronologin kan ge en förståelse för prostitutionskarriären.

4.1 Bakgrunden och valet

En central fråga som löper som en röd tråd genom prostitutionsforskningen är huruvida prostitutionen är en verksamhet som är sprungen ur det egna valet eller om det finns "tvingande omständigheter" som till exempel en omsorgslös barndom. Tor berättar hur det var när hans far besökte honom i fängelset en gång:

De har aldrig sagt något[föräldrarna]. Det enaste var pappa besökte mig i fängelset och då tog jag och kritiserade honom för den stränga uppväxten och att jag inte fick göra något och"det att jag sitter här är du medskyldig i" Det var ganska kraftigt att säga till honom. "För du vet ju vilken sorts jobb jag har hållit på med." Det var ju också en grund eftersom jag fick noll stötte hemifrån mens mina andra syskon fick ditt och datt. Om de levde kristent och väldigt flott medan jag fick ingenting. Det var noll stöd hemifrån. Då sa pappa en mening:Jag trodde att du tyckte om det. Tror du att det är roligt att ligga med gamla män eller kvinnor? Det är inte roligt på något sätt. Så det var som om att han trodde att jag gjorde det för att jag gillade det. Jag tänkte: Hallo, det är de färraste som gillar det, det finns säkert någon som tycker om det. Män som tycker om äldre män och väljer att prostituera sig av den orsaken. Det tror jag men jag var inte en av dem som tände på äldre män.

När Tor berättar om sin barndom uttrycker han stor besvikelse över sin familj och särskilt mot sin far. Tor är uppvuxen i en religiös familj med många barn där föräldrarna är norska men arbetar utomlands. Tor försöker tidigt rymma hemifrån och när han är runt 15 år flyttar han till en släkting till familjen,

eftersom han inte trivs hemma. Tor är ganska förbittrad på sin familj och känner att han ofta blivit förfördelad. När hans pappa besöker honom i fängelset konfronterar han honom med sin uppfattning om att fadern bär skuld till att Tor har tagit de val han gjort.

Tor själv kopplar sin stränga uppfostran till valet att prostituera sig och han förnekar att prostitution är ett "roligt" jobb. Han anklagar fadern för att delvis bära skulden till att han sitter i fängelset, dömd för främjande av prostitution. Tor menar att han aldrig har fått stöd hemifrån och att de syskon som levde enligt familjens normer fick allt. I skuldbeläggandet tolkar jag även in att Tor fråntar sig viss del av ansvaret för valet att prostituera sig och lägger det på faderns bristande omsorg, förståelse och stöd. När han delvis fråntar sig själv ansvaret så tolkar jag det som att han fråntar sig möjligheten till ett fritt val. Tor uppfattar att fadern skapade ramen för sonens valmöjligheter och de val som tas av Tor är sedan innanför denna ram. Med detta i bakhuvudet blir Tors senare diskussioner om "det fria valet" och fördelar med prostitutionen något som inte helt går ihop.

Geir uttrycker sig inte lika tydligt när det gäller någon koppling mellan barndom och valet att prostituera sig:

I- hur tänker du runt dina hemförhållanden...skulle du beskriva dig som att komma från en lycklig familj?

G- ja, jag har ju inte någon dålig barndom, jag kom inte så gott överens med min far, vi bråkade ganska mycket, det där har jag pratat så mycket om..

I-ok, då lämnar vi det där.

Jag upplever själv att min frågeställning var både plump och lite genomtänkt. Vad är en lycklig familj? Och varför skulle Geir efter en knapp timma vilja vädra sin familjehistoria med en totalt främmande person? Det som i alla fall gör det korta svaret intressant är att han vänder på uttrycket "lycklig barndom". Han har inte haft en dålig barndom men han markerar också att det varit en del slitningar med fadern. Det är svårt att analysera vad hans svar egentligen betyder. De flesta ungdomar kan väl säga att de har svårt att förstå sig på sin mor eller far under perioder. Geir har emellertid talat om sitt förhållande med sin far många gånger tidigare och jag fick en känsla av att det inte var med sina vänner utan

hellre med professionella personer. Att fäder är viktiga som rollmodeller för sina söner är allmän kunskap. Om det är så att Geir har haft ett dåligt förhållande med sin far behöver det betyda något? Och framförallt, har det spelat någon roll i Geirs val att prostituera sig på samma sätt som Tor uppfattar att det har gjort?

4.2 Debuten

I viss del av litteraturen om kvinnlig prostitutionsdebut så framhävs det att vägen in i prostitutionskarriären är glidande. Kvinnorna kan t ex arbeta på ett ställe där kulturen så småningom normaliserar synen på försäljning av sex. De tar sen steget vidare till att sälja sex. Steget att själv sälja sex har alltså föregåtts med en mängd andra val som tillsammans har skapat inställningen hos kvinnorna att det är acceptabelt att sälja sex är acceptabelt (Skilbrei 1998). Mina två informanter uttrycker inte något som jag kan tolka på ett liknande sätt. De är betydligt mer målmedvetna när det gäller att välja prostitution. Geir söker sig ganska snart, efter flytten till Oslo, till det ställe där han vet att manlig prostitution pågår. Tor uppsöker själv en man som säljer sex för att få mer information om vad det innebär att sälja sex. Till skillnad mot det som i litteraturen kallas överlevnadssex, så är inte Tor och Geirs målmedvetenhet riktad mot att ta sig bort från en hopplös situation utan riktad mot att ta sig in i en spännande och annorlunda situation. Prostitutionen blir på samma gång såväl mål som medel. Att ha sex med en främmande man som betalar för det är spännande samtidigt som pengarna som man får genom prostitutionen också ger möjlighet att skapa ett spännande liv vid sidan om själva prostitutionssituationen. Geir och Tor fokuserar på olika sidor av detta förhållande men båda är tydliga i att de överlappar varandra under vissa faser. Tor berättar berättar hur han ser på att sälja sex:

Ja, jag hade inte något dåligt samvete för att göra det utan tvärtom. Det var spännande och jag kunde jag en god del pengar utav det och nyfikenhet för hela branschen. Hade jag trott att det var förfärligt hade jag inte gjort det. Det var lättare än man trodde.

Det fanns inga yttre tvingande omständigheter runt att börja med prostitution och Tor tyckte inte heller att det var speciellt svårt. När citatet står för sig själv så upplever jag en allt igenom positiv inställning till prostitutionen men när jag ber honom att beskriva den första gången mer detaljerat så gör han det med en annan ton. Första gången Tor säljer sex så är det till en kvinna:

Jag var i tvivel om jag skulle följa med henne, vi möttes på en restaurang och när hon då spretar med benen och säger att nu kan du slicka, pojken min då höll jag bara på att, då var det äckligt, och då sa jag bara att det gör jag inte så det var ingen wow känsla, utan tvärtom, hade det bara vart såna så hade jag inte fortsatt , det tror jag nog eller så hade jag varit tvungen att ta något stimulerande medel, druckit mig full eller något sånt, tatt med mig champagne, helt nykter hade jag inte gjort det, hon var inte direkt helt odelikat men hon var inte helt min typ.

Här berättar Tor om en ganska jobbig upplevelse som fortfarande i dag mer än 15 år senare gör att han reagerar. Det är inget gott minne. Trots detta blir inte Tor avskräckt utan väljer att fortsätta. Tor inleder sin prostitutionskarriär med män genom att besöka ett kafé som är känt för att vara ett ställe för homosexuella. Det finns också många prostituerade där, vilka för det mesta är ovårdade och dåligt klädda. Han får kontakt med en man som är villig att betala det pris han begär även om det är mer än de flesta andra. Det tar in på ett hotell som man hyr per timme. Geirs debut sker utanför Östbanehallen. Så fort han kommer dit börjar en bil blinka till honom och han sätter sig i bilen. Han är endast intresserad av män, så han har sökt en kontaktmetod som män använder sig av.

Ingen av dem har ett missbruk av någon form när de startar även om en del droger används. Tor röker joints, använder ecstasy och alkoholkonsumtionen är relativt hög. Geir har också en högre alkoholkonsumtion än innan han startade med prostitutionen, men inte så att det är ett problem. Efter prostitutionstiden glider Geir in i ett heroinmissbruk som pågår i många år.

4.3 Självbild som Annorlunda och pengar

Prostitution är en kontroversiell verksamhet och min föreställning var att det behövdes ganska starka skäl till att välja att sälja sex. Båda männen har i utgångsläget pengar så att de inte behöver svälta och de har tak över huvudet. Tor har visserligen flyttat hemifrån vid 15 års ålder, men han bor hos släktingar där han i alla fall får de basala behoven täckta. Han får så småningom ett lärlingsarbete under sin utbildning, vilket ger honom en inkomst. Geir flyttar som 17-18 åring till Oslo och flyttar in i ett kollektiv med andra homosexuella män. Han har ett arbete som ger honom en inkomst. Det är alltså inte sex för att överleva som är argumentet. Hur förklarar då mina informanter att de har valt att prostituera sig? Vad upplever de som motivet?

Geir beskriver sig och händelsen som fick honom på tanken att prostituera sig på följande sätt:

Det är egentligen väldigt länge sen. Det var ganska sporadiskt. Det konstiga var egentligen att jag gjorde det innan jag hamnade på kjøret alltså blev stoffmissbrukare. Jag såg en artikel i en tidning- halvpornografisk- min fars. Så är jag den spänningssökande typen så när jag flyttade till Oslo så måste jag bara ner på Østbanan.

Geir kallar sig den spänningssökande typen och använder det som en förklaring att han söker sig ner till Østbanan.

När jag frågar Tor varför han började prostituera sig svarar han:

Nej, det var pengar för jag tänker inte personligen på gamla män, inte på gamla kvinnor heller. Nej, det gör jag inte.

Tor är väldigt klar över att det är pengarna som är anledningen till att han säljer sex. Han tänker aldrig på kunderna, det mest positiva han säger om arbetet är att det vid vissa tillfällen kan vara lite "morsomt". Men han nämner också vid ett tillfälle att det kan vara spänningen som får en att börja med prostitutionen. Han berättar också explicit att det som är "annorlunda" intresserar honom:

T-Jag är ganska utåtvänd och jag kommer i håg att han berättade om detta i baren. [Hur det är att vara call-boy] Jag kom ihåg att jag blev intresserad att lära känna honom och höra mer om hur det var. Det vet jag att jag hade tänkt som ung och om det var lättvint så hade man kunnat tjäna pengar på det. Och därför var det väldigt intressant att få veta, allt som är ovanligt har alltid frestat mig, som människor som har suttit i fängelse tex. Förr var jag väldigt intresserad att snacka med dem och få veta. Allt som låg utanför ville jag veta.

Det är alltså Tor själv som söker upp denne man på kafèet. Han vill veta mer om detta liv som går utanför det vanliga. Han uttrycker det med "allt som låg utanför". Han har alltså gjort uppdelningen "det som ligger innanför", dvs det vanliga livet som de flesta andra människor lever, och "det som ligger utamför", dvs det mer spännande livet. Tor säger dels att mannens historia är intressant för att den är annorlunda, den går utanför det vardagliga A4-livet, dels att han har tänkt tanken att sälja sex tidigare och vill ha konkret information om det. Även om Tor i det tidigare citatet uttryckligen säger att det är bara pengarna som är anledningen till hans prostitution, så tyder de andra uttalandena på att det finns ett element av spänning som faktiskt är en del i motivationen att starta.

Båda männen har en bild av sig själva som kan beskrivas som annorlunda. De ser sig inte som standardmannen utan beskriver sig som mer nyfikna och spänningssökande. Att uppleva att man inte är som alla andra är ett tvåsidigt mynt där baksidan kan skapa en känsla av att stå utanför en uppfattad sammanhållning och gemenskap. Framsidan kan kanske vara att man kan ställa sig utanför de rådande moraliska och sociala normerna utan att det blir en alltför stor press på individen. Genom att definiera sig som annorlunda och inte lik de "vanliga människorna" skapar man utrymme för sig själv att göra saker som man menar inte tillhör A4-människornas värld. A4-människorna blir en symbol för något tråkigt, förtryckande och ointressant.

Spänning är ett mångfacetterat begrepp, och utifrån sett kunde man tänka sig att man skulle kunna välja många olika sätt att kanalisera behovet av spänning. Några människor väljer att resa till annorlunda ställen, några att syssla med

extremsporter eller välja yrken med mycket spänning osv. Dessa två män har valt att sexualisera spänningen. Pengar är emellertid ett viktigt delmoment. Det finns yrken där man kan tjäna gott om pengar och få spänning utan att sälja sex. Har valet att prostituera sig något med spänning, pengar och låg utbildning att göra? Mina båda informanter uppfattar att de tjänar mycket pengar för lite arbete, något som är en motivation till att fortsätta sälja sex. Är det så att de som säljer sex nödvändigtvis har en låg utbildning som gör att valet av arbeten blir eliminerat till få, tråkiga och monotona arbeten?

Man kan ställa sig frågan vilken roll deras sexuella läggning spelar för valet att prostituera sig och sökandet efter spänning och att vara på utsidan? Geir är homosexuell och Tor är bisexuell. Tidigare undersökningar pekar på att det procentuellt är en övervikt av bi- och homosexuella bland de män som säljer sex. Är det så att en homo- eller bisexuell självbild i utgångsläget diskvalificerar individer från att se sig som en vanlig man med önskan om att se sig som gift/sambo/far? Är den sexuella läggningen så central att den är delaktig i att skapa en känsla av att vara annorlunda, inte som alla andra?

Hur ser männens närmiljö, vänner och subkultur ut? Vad finns det för kopplingar mellan det liv de lever och omgivningen som de lever i?

Geir bor i ett kollektiv med andra homosexuella personer efter att han flyttat ner till Oslo. När jag frågade om han berättat för någon om att han prostituerade sig och i så fall hur reaktionen blev, så svarar han med att referera till den miljö som han umgicks i:

Nej, ingen särskild eftersom jag blev ganska känd med många i stan och det fanns ju ganska många ytterligheter så jag förstår gott han inte reagerade så våldsamt på det. Senare kom en del könsopererade människor in i livet, det var något som jag hade läst om i tidningar att man gjorde i Amerika, jag anade inte en gång att man gjorde i Norge. Plötsligt blev det en del av vardagen, så du kan tänka dig, då blev mina eskapader ganska obetydliga.

Geir ställer sin egen erfarenhet av prostitution mot de människor han känner och lever med. Han upplever att prostitutionen inte är någon stor sak i

förhållande till vad som sker i hans närmiljö. Den subkultur han har valt att befinna sig i ger hans beteende acceptans. För Tor gäller det detsamma. Han umgås i stort sett med sina kollegor som befinner sig i samma bransch.

Den tiden som, alltså inte precis jobbet men den tid som vi hade pengar, gick runt i stan och var kungar. Det var den flottaste tiden i mitt liv. Den saknar jag i bland. Inte själva jobbet men den tiden. Pengarna, sammanhållningen. Det var en sammanhållning som folk nog inte tror att det finns i den miljön. Humorn var lite annorlunda än vanlig folks humor, tror jag, eller vanlig folk det hörs ju lite dumt. Andra som inte är i branschen. Vi lärde känna andra folk i branschen som lärde oss vitsar och berättade att de hade lurat den kunden eller vad han hade gjort med den kunden. Alltså att kunden är dum och blir lurad utan att han märker det. Det som är mest roligt och det en egenskap med den världen.

Dessa båda män väljer att söka sig till en speciell subkultur och att sexualisera spänningsbehovet de båda behöver. De får samtidigt bekräftat att de är annorlunda och inte tillhör gruppen "den vanliga, tråkiga A4-mannen". För båda är subkulturen dessutom nära förankrad med den kriminella världen.

4.4 Behov av pengar som medel till självförverkligande och status

Pengar är ett viktigt motiv till att prostituera sig. Tor och Geir har emellertid båda tak över huvudet och mat för dagen, så det handlar inte om att pengarna ska användas till att täcka livsnödvändiga behov. Vad ska då pengarna användas till? Det är tydligt att ingen har prostituerat sig för att kunna köpa sig något konkret. Det finns ingen plan vad pengarna ska gå till. De har dessutom lite svårt att beskriva vart pengarna faktiskt har gått. Tor beskriver det på följande sätt:

De gick dessvärre i stort sett till fest i stan. Vi var ute varje dag och så var vi på klubbar som var ganska dyra. Vi använde de till kläder. Jag hade tex 3 bilar registrerade på mig en period. Vi pulvrade det väck. Vi gick på uteställen och diskotek och beställde champagne. Vi levde som högklassungar som får en miljon av föräldrarna. Vi tjänade mycket bättre än läkare tjänade och allt möjligt sådant. Vi visste ibland inte vad vi skulle göra av pengarna. Resa på ferie men mest gick det nog till festande. Det

gjorde det faktiskt nog.

Geir, å sin sida, beskriver det så här:

I- Vad gjorde du med pengarna som du tjänade?

G- Jag vet inte, jag hade ju vanligt jobb också, jag gick ju ut ganska mycket...på stan. Det var mycket uteliv då, det var inte så att jag missbrukte alkohol, det har jag inte någon känsla av att jag har gjort, det var ju klart mycket mer alkohol då än det det har varit senare. Men så bytte jag ut alkoholen mot något annat. Det var väl kanske där som rusen började, så pengarna gick...taxi hem och ditt och datt

Helt tydligt har pengarna gått till att leva för stunden. De har använts till att vara nere på stan, dricka och leva "livets glada dagar". Ingen av dem har sparat några av dessa pengar och det verkar finnas ett litet uns av ånger över att man inte sparat något.

Jag for ju runt ganska mycket och hade mycket pengar. Så det var mycket folk som var intresserad i oss av den grunden för vi hade mycket pengar. Det var väldigt lätt att flörta men folk särskilt om du körde långa sträckor [med kokain]och satt i fina bilar och det var en del som hängde sig på och så var vi ju unga och attraktiva, alltså jag tränade, blond, hade ofta långt hår.

För Tor, så uppfattar jag, att pengar har en stark symbolisk innebörd. Han "uppggraderar" sig till en överklassunge vad det gäller inkomst, jämför sin egen inkomst med vad en läkare tjänar och i senare passager av intervjun kopplar han också ihop pengar och möjlighet att umgås med andra människor. Det verkar som Tor ser pengar som ett sätt att bli "någon". Tor kopplar folks intresse för honom som en följd av att han hade pengar. Det intressanta är att det inte är något problem. Min föreställning var annars att det är ett problem för människor som har mycket pengar att inte veta om andra människor är intresserade av dem som individer eller bara pga pengarna.

Tor är också den som har ett mer medvetet förhållande till att pengar ger status. Han var väldigt upptagen med att han skulle tjäna mer än "vanliga"

gatuprostituerade. Han har en högre rang än andra prostituerade genom att han kostar mer än andra.

så jag sa hela tiden att jag är ingen gatuprostituerad utan call-boy, alltså sån luxus, och det var sån Jag skulle inte vara sån vanlig billig, utan lite mer kostbar, det var jag väldigt upptagen med kommer jag ihåg Jag klädde mig fint och det var en del som såg väldigt slitna ut och jag skulle inte vara sån, en som verkligen behöver, nej jag hade ju jobb och det var inte sån att jag hade svultit ihjäl om jag inte hade gjort det och jag tog inte dop heller som jag behövde till så det var som om jag inte var tvungen att göra det men jag gjorde det på grund av en tilläggsinkomst eller vad ska jag säga för att tjäna en massa pengar.

Kanske är det mest intressanta, att utkomsten av de bådars verksamheter är lika stora, dvs lika med noll. Detta trots Tors marknadsekonomiska tankesätt. Ingen av dem har sparat något av alla pengar som de tjänat. Geir menar på att han aldrig varit något spargeni och att det är anledningen till han inte fick något kvar. Tor har två förklaringar som kommer till uttryck under olika delar i intervjun. Pengar var viktiga för att kunna upprätthålla det privatliv som han önskade. Han hade en stor vänkrets och de var ute på stan och festade många kvällar i veckan. Där kunde han unna sig att beställa champagne, bjuda vänner och bekanta på dricka, han kunde ha en garderob av fina märkeskläder osv. Den andra förklaringen var att kunna unna sig det han önskade; det var ett sätt att belöna sig för ett yrke "som inte var det bästa", som Tor uttryckte sig.

Kapitel fyra beskriver mina två informanters väg in i prostitutionen. Jag har analyserat mitt intervjumaterial utifrån vilken roll deras bakgrunder har spelat i valet att prostituera sig, hur den faktiska debuten gick till, vilken roll deras respektive självbilder spelat och vad pengarna betytt för dem.

5 I PROSTITUTIONEN; ARGUMENT, SKADOR OCH AKTÖRER

Att välja prostitution, vare sig det blir sett på som ett yrke eller en verksamhet, innebär de att den prostituerade måste hantera flera svårigheter. Den prostituerade måste bestämma sig för vilken syn han skall ha på sig själv och prostitutionen, men också hur han skall hantera omgivningens syn. Han måste också utarbeta en roll för hanterandet av sexförsäljningen och ha ett förhållningssätt till kunden.

5.1 Prostitution som yrke eller verksamhet

Tor var verksam i ett land där prostitution är en laglig verksamhet och där man betalar skatt på inkomsten. Geir var verksam i Norge där lagstiftningen befinner sig lite i gråzonen. Tor har dessutom en ekonomisk utbildning med sig i bagaget, medan Geir inte hade någon speciell utbildning. Såväl landets juridiska ram som männens utbildningsbakgrund påverkar antagligen männens sätt att förhålla sig till prostitutionen som konkret affärsrörelse.

I-Var det mest män efter den här första kvinnan?

T-Ja, ja Det var nästan bara män. Det var ungefär att jag gav upp på kvinnor. Det var aldrig några som kom. Kvinnor bara ringde, skulle fråga mycket och kvinnor är väldigt upptagna av känslor och de vill helst, på en måte, betala minst snacka mest och helt till de ska gå till sängs så ska det ta lång tid och ska man tjäna pengar så måste det gå fort, tycker jag, alltså inte så att de märkte det men att använda en hel dag bara på en person som i tillägg inte vill betala fullt pris eller minst möjligt. Det var inte värt jobbet. Det orkade man inte och hade man en add så var det inte så många kvinnor som ringde det var många flere män och av de kvinnorna var det inte så många som kom, man avtalte ett ställe och så var det många gånger som de inte kom. Det var väldigt frustrerande och vi gav upp det. Det skedde senare att vi prövade igjen och några få kom men i förhållande till kvinnor, dessvärre. Det är ingen business med kvinnor tror jag. Även om någon tror det.

Tor har ett uttalat företagsekonomiskt perspektiv på att sälja sex. Han har undersökt vilken målgrupp som är mest lönsam att vända sig till, kvinnor eller män, och kommit fram till att män är den mest lönsamma kategorin. Män kräver mindre tid och engagemang för samma summa pengar som kvinnorna. Tor jobbar i lägenhet största delen av tiden. Det är tillrättalagt med rena lakan och handdukar, och kunden ringer till lägenheten för att beställa en "termin". Det är fasta priser för olika typer av tjänster. Marknadsföringen sker främst genom annonsering. Tor har också en, kanske intuitiv, aning om att genom att ta ett högre pris skapas också en högre status, förutsatt att det finns en konkret anledning att ta ett högre pris. Tor motiverar också det med att han ser bra ut, är ung, ser europeisk ut, är välklädd med mera. Tor har medvetet gjort balansen mellan tid och arbetsinsats till en medveten affärsstrategi. Han har också tillrättalagt arbetsförhållandena på ett sådant sätt att han kan argumentera för att ta ut ett högre pris än gängse.

Geir beskriver sig som ganska osäker när det gällde ekonomin. När han startade att sälja sex så lät han kunderna bestämma priset. Allteftersom han fick mer erfarenhet visste han bättre vilka priser som gällde. Han hade emellertid ingen medveten strategi hur han skulle tjäna mer pengar eller lägga förhållanden tillräta för att kunna betjäna fler kunder på samma sätt som Tor hade. Geir beskriver att han en eller ett par gånger om dagen tar sig en tur till Østbanehallen och man får intrycket att handeln är mer godtycklig. Han beskriver hur han går ner på Østbanehallen och bilarna blinkar åt honom för att på så sätt få kontakt med honom. Det finns inga fasta ramar kring försäljningen. Geir har heller inte lagt tillräta för att sälja sex utan allt sker på enklaste sätt med kundens bil som lokalitet.

5.2 Argumenteringen för att sälja sex

Pengar och spänning är de motiv som mina informanter har lyft, men hur ser

argumenteringen ut? Som jag tidigare har poängterat har båda mina informanter tillräckligt med pengar för att klara sina grundläggande behov, så det är inget som används som argument för att förklara sitt val. Tvärtom är tillräckligt med pengar ett argument för att de kan välja prostitution utan att må dåligt av det.

När jag frågar hur Geir och Tor ser på sin tid som prostituerade så säger de båda att det är en erfarenhet och att det är ingenting som de påverkas av i dag. Så deras utgångspunkter är inte alltigenom negativa när det gäller att argumentera för varför det en gång tog valet att sälja sex.

I- vad tänker du nu när du tänker tillbaka på tiden?

G- en erfarenhet. Jag är glad att jag inte tog det något längre, att jag inte fick några sjukdommar.

Tor uttrycker sig lite annorlunda:

T- Det är en tid som jag inte ångrar, som jag har lärt lite, så även om allt inte var lika hyggligt att tänka på, av och till är det bilder man ser som är ganska otäcka. Som någon som ingen skulle kunna tänka sig ligga med som om man inte fick betalt. Men det är också en erfarenhet.

Tor ger ett mer kluvet intryck än Geir. Å ena sidan finns det en del ganska otäcka bilder på näthinnan, å andra sidan säger han att det inte är något han ångrar, och att även de mindre trevliga minnena är en erfarenhet.

När Tor argumenterar för sitt val att prostituera sig är frivilligheten ett centralt tema. Det fanns ingen hallick eller annan person som tvingade honom, och det var heller inte så att han inte skulle ha överlevt utan pengarna. Detta ställer han mot kvinnor i prostitutionen, som han uppfattar kan vara tvingade att sälja sig:

Det var ju inte så att vi måste. Det var ju inte så att vi var prostituerade i en bordell med hallick eller något sådant. Det finns ju heller inte så ofta hos mannfolk. Det är nog mera klubbar där allt går på frivillig basis. Hos kvinnor är det kanske en del som blir utnyttjade eller satt under dop men jag har aldrig känt mig tvungen.

Prostitution framstår för Tor som bättre än vissa andra arbeten:

Jag tycker tex att det är lättare att vara call-boy än att sitta på sjukhuset och vaska gamla människor i rumpan. Det tycker jag är väldigt äckligt men det kan ju andra tycka är väldigt bra men det hade jag tyckt var väldigt äckligt. Alltså det är såna gränser hos mig jag kunde hellre haft sex med någon än att putsa rumpan på någon. Hade jag tagit ett yrke som jag hade tyckt verka äckligt så hade jag ångrat på det men det var sån greit nok och jag kunde välja själv.

Det som var viktigt för Tor var att hans val inte var något som han själv upplevde som äckligt samt att det var han själv som valde.

Tor blev vän med en del kunder och kunde gå ut med dem på uteställen eller ha privata samtal med dem. Många av männen såg han även som fadersfigur:

Jag likte dem men inte sexuellt. Jag såg nog en pappafigur i många, det gjorde jag men jag tror inte att det var därför jag börja med grejen men det är ändå så att jag är väldigt glad i folk som är äldre än mig för de har mer erfarenhet och de kan visa mig en hel del och i varje fall på den tiden var det viktigt. Att få erfarenhet från folk som var äldre än mig.

Andra argument var: vänskapen med kollegor, pengar, som möjliggjorde att han kunde leva den typ av liv som han önskade leva, och han tyckte också att han fått en kunskap om människors sexualitet.

Ja, jag har, jag vet inte om jag ska säga självsäkerhet, men jag har i alla fall fått en bred erfarenhet på vad folk gillar och inte gillar, tror jag. Inom det sexuella har jag fått en bra erfarenheter tror jag för olikheter. En del tänder på det och en del tänder på det. Det finns punkter både på damer och män som är väldigt ömma eller mottagliga men så är det sånt vissa gillar och andra inte, men en bred kunskap vad folk gillar det tror jag nog att jag har lärt mig.

Att kunna välja kunder ger Tor en känsla av kontroll. Han behöver inte ta kunder som han tycker är för illa. Det fanns en kollega som var beredd på att ta alla de

kunder som Tor inte vill ha.

Jag kunde alltid säga nej till en kund. Det hände ju också att jag hörde att han är väldigt ill. Han ska ha det och det. Då sa jag till Patrick "nej, nej ikke snakk om, ge han till någon annan, ge han till Emanuel tex för han tog allt. Han var en riktig robot. Det var pengar och han kunde ta allt eller vad som helst.

När det gäller våldsamhet och avtrubbnig ställer han sin prostitutionserfarenhet mot föreställningen han har om hur folk kan ha det i förhållanden:

Hur många kvinnor i äktenskap blir tvungna till sex som de absolut inte tycker om. De är gifta med en man i 40-50 år och har piner och plågor varje dag tex en utåtagerande man. Det måste vara ett helvete, mens här hos mig var det aldrig någon som var utåtagerande, våldsam.

I detta citat blir det tydligt att alternativet till prostitution verkar sämre och prostitution framstår som ett bra och förnuftigt alternativ. Att Tor kan välja själv går också som en röd tråd genom argumenteringen. Han väljer själv att prostituera sig och det finns inga tvingande omständigheter som drogproblem eller svält som tvingar honom att göra det. Det finns inte heller en hallick som han arbetar för som kan bestämma över honom. Han känner dessutom att han innanför själva prostitutionssituationen kan bestämma. Han kan bestämma att inte ta en kund som är alltför illa. Då kan han alltid överlåta den till en kollega. Han kan dessutom bestämma vad han vill göra och vad han inte vill göra. Det som kanske slår en mest när man läser intervjun med Tor är att hans föreställning om vad ett förhållande är för något. Han lyfter vid två tillfällen hur kvinnor i förhållanden kan uppleva sexualiteten och närheten till mannen. Det är bl a att många kvinnor blir utsatta för våld, de älskar inte mannen de lever med egentligen, och de tvingas till sex för att bli försörjda av mannen. Den verklighet som Tor beskriver för kvinnor är ju en verklighet som många kvinnor faktiskt lever under, men är det så att de flesta kvinnor har det så illa i sina förhållanden? Jag tror faktiskt inte det. Bilden som Tor målar upp är silad genom ett grovt filter. Det är då intressant att ställa sig frågan vilken funktion

bilden har. Den kan naturligtvis enbart vara konstruerad som ett redskap att rättfärdiga sitt val. Prostitution blir ju ett förnuftigt och ärligt val i förhållande till att leva i ett förhållande där man gör samma sak under sämre förutsättningar och inte ens får betalt för det. Bilden kan också vara den föreställning som Tor de facto går runt med. Han kanske uppfattar många kvinnors liv i förhållanden som dåliga. Bilden är utan romantik, värme, närhet och kärlek. Förhållanden blir en plattform för utnyttjande, maktlöshet och våld. Genom denna utgångspunkt normaliseras prostitution. Jämviktsprincipen, representerad av frivillighet, och kärleksprincipen, representerad av vänskap med kunderna och kunderna som identifikationsmodeller, är också utgångspunkterna för att rättfärdiga försäljningen av sex. Jag uppfattar en obehaglig villkorlighet när Tor beskriver de äldre männen som köper sex av honom, en obehaglighet som Tor själv inte uttrycker. De äldre männen har förutom pengar också erfarenhet av livet, något som Tor uppskattar. Det är intressant att gå vidare med tanken om erfarenhetens roll i relationen. Är det en efterkonstruktion hos Tor att de äldre männen också fyller en roll som vägvisare? Är det så att det är viktigt för honom att ge den sexuella köp- och säljrelationen en känslorramning för att ytterligare rättfärdiga sin tid som prostituerad? Vilken roll spelar de äldre människors livserfarenhet? Det är naturligtvis svårt att säga något bestämt men resten av materialet pekar på att han uppskattar äldre personer. Han säger det i ord och hans gode vän som sitter med är också betydligt äldre. Tor har också tidigt brutit med sin familj av olika grunder, en av dem är också att han uppfattar att han aldrig fått stöd hemifrån. Hans negativa barndomsupplevelse är speciellt knuten till pappan. Ett av motiven till att sälja sex hos ungdomar är behov av omsorg och omtanke. Omsorg, omtanke, livserfarenhet och stöd behöver nödvändigtvis inte ligga väldigt långt ifrån varandra. Han ser själv inte, eller väljer att negligera, den villkorlighet, som är inbyggd i att männen bara ger honom stödet i utbytet mot att han sexuellt tillfredsställer dem.

5.3 Professionalisering som skydd mot privatlivet

Tidigare forskning inom prostitutionsfältet pekar på hur de prostituerade utvecklar olika strategier för att kunna hantera sitt val och att inte låta de många

sexuella kontakterna påverka sitt privata känslö- och sexliv. Att professionalisera de sexuella köp- och säljsituationerna är ett sätt att skapa en skiljelinje mellan det privata sexlivet och det "professionella". Att professionalisera prostitutionen kan t ex vara att skilja på arenan där sex säljs och där man har privat sex, valet av kunder eller att sätta gränser i förhållande till vad man gör med kunder. Det är också intressant att lyfta professionaliseringen i förhållande till om landet i sig självt har ett professionaliserat synsätt på prostitutionen eller ej. Tor är aktiv i ett land där man uppfattar prostitution som vilket arbete som helst och som också ska beskattas. Geir däremot är aktiv i Norge. Tor talar om sin tid som call-boy som arbete. Han använder gärna ordet professionell och knyter det bland annat till att kunden ska bli nöjd. Geir däremot uppvisar ingen särskild språklig tydlighet att vilja definiera prostitution som ett yrke med dithörande uppsättning regler och utgångspunkter. Tor använder först ett kafé som arena för kontaktetablering och därefter säljer han sex i de lägenheter som han som han själv bor i. Han väljer här att inte upprätthålla någon skillnad mellan stället där han har betalt sex och privat sex. Geir, som säljer sig på parkeringen utanför Østbanehallen, bor i ett kollektiv. Han anger som argument att det inte är möjligt att sälja sex i de faciliteter som han bor i. Visserligen gör han skillnad på sitt privata och kommersiella sexliv, men argumenteringen är inte att vilja upprätthålla någon skillnad utan har praktiska orsaker. De visar sig också att när han får egen lägenhet så väljer han också att ta hem sina kunder. Tor använder sina gränsdragningar vad det gäller sexuella tjänster som urskiljning av kunder. Tor är tydlig mot sina kunder om vad han gör och vad han inte gör. Han kysser inte, han suger inte och han är inte passiv analt. Dessa gränser är med och skapar den professionella roll som Tor menar är vad han vill sälja. Att gå över gränserna skapar obehag för honom och gör att han som privatperson berörs. Tor säger visserligen att det har hänt att han gått över sina gränser men det har inte känts bra. Geir genomför inga samlag men det beror mest på att köpet skall genomföras i bilar och där är samlag svårt. Geir har inga uttalade gränser för vad han gör mot betalning och vad han gör privat.

När man ställer Tor och Geir mot varandra har Tor ett helt annat sätt att se uppdelningen i en professionell roll och en privat roll än Geir. Detsamma gäller

ett marknadsekonomiskt synsätt. Det kan bero på personliga utgångspunkter men det kan lika gärna vara kopplat till nationella juridiska ramar. En intressant reflexion är att Tor, trots den professionella inramningen, upplever att det är en viss skamkänsla knuten till att sälja sex:

vad ska jag säga ja av och till var kanske känslan att när man genomförde en typ av sexualitet att, ja om mamma hade sett mig nu hade hon gråtit och grinat, ja det var liksom lite nedvärderande, ja lite på kanten, man mister kanske lite stolthet men ellers...

Kan skamkänslan vara ett uttryck för att Tor uppfattar att han bryter mot sin ursprungsfamiljs moral? Han har trots allt tillbringat sina första 15 år i en starkt religiös familj? Eller kan det vara så att det är en skillnad mellan den generella folkliga kulturens moral och landets juridiska system? Där Tor uppfattar att han bryter mot kulturens moral trots att det han gör uppfattas som ett yrke juridiskt?

Tor har valt att skapa en professionell roll som call-boy. Han har ett begrepp för sitt yrke och placerar in sig i en hierarki, och han har utvecklat sin roll vad det gäller hur han ska uppföra sig för att vara professionell. Geir har inte alls samma medvetenhet vad det gäller att professionalisera sin roll. Han har inte etiketterat sig själv eller utarbetat några avancerade arbetsstrategier. Båda två har emellertid tankar om vad de kan tänka sig att genomföra, även om Tors argumentation handlar om rollfördelning och Geirs argument handlar om det praktiska genomförandet. Har då professionaliseringen inneburit att Tor klarar av att bibehålla sitt privata sexliv intakt? I intervjuerna framkommer det att prostitutionen i bådas fall påverkar det privata sexlivet. Tor använder begreppet "robot" för att beskriva hur han agerat professionellt. I uttalandet får man en känsla av att robotbeteende kunde inverka på det privata, även om han inte säger det rakt ut. Han säger också att privatlivet fort kan bli tråkigt eftersom det professionella sexlivet är så varierande. Det som han emellertid lyfter som mest problematiskt är att kunna njuta av den person som han älskar med privat.

T-Jag har tänkt över det många gånger. Om jag hade det som mina bekanta så har dom ju privat också ett väldigt utåtagerande sexliv. Jag

känner tex här i Norge en kille som har haft en ny dame varje kväll, eller andra har hatt ny kille varje kväll. Hade det gjort någon skillnad mot mig och min prostitution? Jag tror nog lite grann att jag kunne bli alltså lite mer robot. Det är sån att allt eftersom så hade jag ett fast system; det börjar jag med, det fortsätter jag med, ställningen där är huvudrätten och efter den kommer desserten liksom. Du får ett system professionellt. På privatsidan så är man inte fullt lika robot även om man lär sig tekniker där också, men kanske inte fullt så mycket. Så lär man sig tekniken att älska även om man inte är förälskad och inte tänt i det hela taget. Jag var ju inte tänt, jag blev ju inte kåt på de folk som jag hade som kunder.

Tor säger att han, många gånger, har funderat över om det är någon skillnad mellan att prostituera sig eller att ha många partners då det gäller hur aktiviteten påverkar honom. Frågan kan inte vara helt oviktig för honom eftersom han återkommer till den. Tor jämför sig med vänner som har ett utåtagerande sexliv men som inte tar betalt, och hans konklusion är att det faktiskt gör skillnad att ta betalt. Han upplever att han blir mer robot när han tar betalt. Han definierar robot som en person med ett väl inarbetat schema för sexakten, men också en person som trots att man inte älskar eller är tänt på en person kan prestera att få erektion och genomföra ett samlag. Tors val av liknelse är "kittlande". En robot är en kall icke-människa som gör saker mekaniskt, inte med en önskan om det, utan därför att man är programmerad att göra det. Det finns inget längtan efter önskan om närhet hos en robot. En robot utför en uppgift. Jag blev faktiskt något överraskad över Tors ordval för prostitutionsakten: "älska". Det upprätthåller ingen skiljelinje mellan den betalda verksamheten och det man gör med en person som man har känslor för.

T-Ja, det kan man säga men det opositiva är väl lite av de jag nämnte nyss, att om man har privat kul eller har sex så blir det fort tråkigt. Jag är van vid väldigt stor variation men det har jag också på privatsidan men det jag har haft som börda men inte nu längre i varje fall när jag kom ut från fängelset och hade privat sex var jag van att kunna blunda med ögonen och tänka på någon flott och härlig. Du lär dig att kunna inbilla dig något härligt erotiskt, tändande samtidigt som du ligger med något styggt senare, även om jag låg med någon flott och härlig så var det automatiskt "vem ska du tänka på nu?" Det var det enaste men det har jag tränat från mig men det var en period jag hade det. Alltså jag var inte plågad av det det var inte så farligt men av och till tänkte jag att "hallo nu ligger du med världens finaste så varför försöker du tänka på någon annan?"

En annan nackdel som Tor menar är en följd av prostitutionen är att det privata sexlivet snabbt kan bli tråkigt. I linje med det han uttrycker om sin spänningssökande personlighet, så är ju tristessen ett allvarligt hot. Han har även märkt att det varit svårt att koncentrera sig på den person som han har sex med även om det är helt hans eget val och med en person som han tänder på. Denna sista erfarenhet delar han med Geir som också har reagerat på att det är svårt att skilja på sitt privata sexliv och prostitutionen:

G-De gånger som jag hade haft sex på "privaten" så tycker jag att det var svårt att skilja på. De flöt lite samman. Jag tyckte att de började bli ett problem. Det var kanske därför att det var så lätt att sluta efter den där episoden jag hade redan börjat reflektera över att det hade börjat bli ett problem.

Det ser inte ut som om professionaliseringen skapar någon tät skiljeväg mellan det privata sexlivet och prostitutionen. Såväl Tor som Geir menar att besväret inte var bestående men de kopplar det också till att de prostituerade sig under en begränsad tid.

5.4 Vem är en bra prostituerad?

Följdfrågan blir naturligtvis: Bra prostituerad för vem? För den som säljer sex? Eller den som köper sex? Eller överlappar de varandra?

Jag har ju inte intervjuat några kunder, utan kan bara återge vad Geir och Tor själva uppfattar att kunderna vill ha. Både Tor och Geir lyfter fram ungdom och skönhet som två viktiga förutsättningar för att bli prostituerad. När Geir väl "hamnade på köret" var det inte längre möjligt att lukrativt prostituera sig.

G-Sen när man börjar knarka så ser man rätt sliten ut och pojkar skall ju vara vackra och unga. Helst ska man ju ha en kropp också. När jag började så var jag väldigt ung så grejen var då. När jag var på köret så var det inget alternativ, då var jag inte något.

Tor ser också utseende som viktigt för att bli call-boy. Han beskriver en kamrat

till sig som inte skulle kunna bli call-boy eftersom han inte är tillräckligt snygg.

Han skrev jag ett brev till och sa att jag hade börjat som call-boy och skrev att det var ett flott och spännande yrke. Han frågade mig en del saker och han tyckte nog att det var spännande han också, men han hade aldrig vågat. Han passade inte för det. Man behöver utseende. Det hade han inte med sig.

När jag frågade Geir vad han trodde var attraktivt för köparen nämnde han att ungdom och skönhet var det som efterfrågades. Då Geir började missbruka menade han att han såg för sliten ut för att vara attraktiv. Idealerna ansåg Geir komma från den kommersiella reklam.

G-Det är kanske något ideal som är skapat i samhället generellt. Det är ju inte bara kvinnor som får det slängt på sig från reklamerna i tunnelbanan. Vi får det vi också. Det är ju de truslereklamer från HM med de muskulösa pojkar. Alltså det sker detsamma med oss. Alltså är man ung och muskulös så har man stor potential att få mycket pengar på prostitution.

Detta är mycket intressant om man jämför med Wests stora undersökning. De 50 huvudinformanterna var missbrukare. Det är omöjligt att veta hur missbruket hade påverkat deras utseende och hur det i sin tur hade påverkat sexförsäljningen. Det är lätt att föreställa sig att ett tungt missbruk sätter spår i utseendet inom en inte alltför lång tid. Det är emellertid inte bara utseendet som är viktigt när man säljer sex, utan det är också vissa personliga egenskaper som måste till för att man ska kunna hantera att sälja sex:

T-Jag tror inte att det har något med styrka att göra. Jag tror att både människor med starkt psyke och svakt psyke kan börja med det men jag tror att man måste ha ett avslappnat förhållande till sin kropp alltså folk som är rädda för att mista något av sin själ eller ett eller annat sånt eller om man ska höra på ett av de vanligaste uttrycken som vi har: att sälja kroppen sin. Jag har ju lika mycket kropp nu som jag hade förr alltså det är ett fel uttryck menar jag. Många säger att man säljer själen. Nej, jag menar att man lär sig om kroppen.

Tor pekar på att förhållandet till sin egen kropp är viktigt om man ska kunna

prostituera sig. Han uttrycker det som att man måste ha ett "avslappnat förhållande" till sin kropp. Vad är då ett avslappnat förhållande? I retrospektiv önskar jag att jag hade frågat lite mer ingående vad han menar med det. Han ställer det emellertid emot människor som är rädda att förlora sin själ. Jag har valt att tolka det som att kroppen inte kopplas alltför starkt ihop med den prostituerades uppfattning om sitt "jag". Kroppen kan beröras, utföra sexuella akter utan att mannen blir påverkad som person. Tor själv kopplar ihop ett "avslappnat förhållande" till möjligheten att lära sig om sin kropp. Jag ser det mer som en förmåga att splittra jaget i en kroppsdel och en själsdel.

Tor är helt på det klara med att det finns många olika typer av prostituerade, och han ser sig själv som en call-boy som befinner sig högst på rangordningen.

T-Det finns ju olika titlar. Det finns järnbaneprostituerad, vanlig prostituerad alltså gatuprostituerad också, och så är det call-boys alltså lyxprostituerade då har du kommit till toppen alltså på manliga sidan."

Han menar att han som call-boy är lyxprostituerad och har kommit till toppen av hierarkin. För att nå toppen och kunna erbjuda kunderna en bra upplevelse har han en särskild roll att spela, och det sexuella mötet regisseras på ett sådant sätt att kunderna upplever allt som positivt. Tor definierar en lyxprostituerad som en prostituerad som är välklädd och inte prostituerar sig för att han måste, utan för att han vill ha lite extra pengar. Tor är samtidigt medveten om att upplevelsen han önskar skapa hos kunden delvis är en chimär.

T-Det som var viktigt var att kunden inte skulle känna att det skulle gå så fort som möjligt även om det var tanken bak, särskilt när vi jobbade i Patricks lägenhet så var lägenheten bokad så att det var på en halvtimme eller i allafall efter två timmar måste lägenheten vara klar men helst efter en halvtimme så att han hann lägga ny handduk, sängen nytt och han ev tog en kaffe med kunden så att kundena inte kände att oj du måste vi skynda oss för ny kommer en ny kund. Det skulle ha varit väldigt illa. Kunden ska aldrig känna en press att oj nu kommer nästa kund. För då känns det precis som på botten.

Tor definierar också lyxprostitutionen som att ge den ordinarie kunden en känsla av att han har tid att kunna njuta av sexakten när det i själva verket handlar om ett

välregisserat scenario som alla kunder ska följa och där kontakten inte ska ta mer än cirka 80 minuter. Tor berättar att han alltid har en klocka tillgänglig i rummet för att kunna planera alla aktiviteter som var önskade innan det skulle gå för kunden.

T-Så finns det en middagspaus i en stor firma bredvid och då fanns det kvicken. En kund kom in och skulle bara ha en eller annan pojke så fort som möjligt, så fort som möjligt bli tillfredsställd och så gick han igen. Det var "Kvicken". Då var det tidspress. Det var inte något kaffe eller långt samtal då var det rätt in, klä av sig och sån och bli färdig så fort som möjligt. De var ofta enkla men billiga kunder. De var ofta stamgäster som fick en extrapris. Det var greit att få med sig de pengarna också.

För att inte uppleva att man är på botten, som Tor uttrycker det, har man en särskild benämning när det ska gå snabbt och kanske annars likställas med det som säljs på "botten". Kvicken renderar mindre pengar men är i gengäld snabbare och enklare. Det är tydligt att Tor är medveten om att han är med och skapar en fasad av lyx som egentligen kanske inte finns. Hygienen är också något som hjälpen till att hålla fasaden uppe. Det ska bytas sängkläder och nya handdukar ska hängas upp.

5.5 Kunderna ur de prostituerades perspektiv

I prostitutionsaktiviteten är kunden lika central som den som prostituerar sig. Vem är han eller hon som väljer att köpa sex? Hur förhåller man sig till kunderna och hur ser man dem egentligen? Samtliga av Geirs kunder är män, när det gäller Tors kunder så är de flesta män. Hans första kund är emellertid en kvinna, en erfarenhet som han inte upplevde så positivt. Annars var det mest män som köpte sex av honom. Tors val att rikta sig mot män var delvis en följd av att marknaden såg ut att vara större för män, delvis att han tyckte att det var för mycket arbete med kvinnor.

Tor är upptagen med att kunder inte ska ta så mycket tid.

T-Och om någon tog lång tid så var de inte så väl omtyckta. Såna som ville utsätta och njuta hela dagen och som hade tagit ledigt hela kvällen och så, för vi sa att det var utan tidspress för det var reklamen vår. Men att någon kunde sitta i 2-3 timmar nej då hade jag inte orkat heller för

desamma pengarna nej, då skulle det måsta ha varit en väldigt bra pris.

Tors paroll när det gällde vad som var en bra kund var: Göra minst möjligt och betala mest möjligt. Och fortast möjligt färdig. Reklamen för firman var att kunderna inte hade någon tidspress på sig, men trots det förväntade sig Tor inte att de skulle dra ut på sexakten mer än nödvändigt. De kunder som drog ut mer än vad som var kutym var inte populära. Hygien var ett viktigt kriterium när det gällde kunden:

T-Renlighet var också viktigt. Men det var de i stort sett. På klubbar finns det duschar att duscha innan men hos oss så duschade de efter men de var i stort sett rena när de kom. Jag har inte upplevt att någon har stinkat våldsamt men en del av mina kollegor har upplevt det.

Förhållandena som Geir prostituerar sig under medverkar inte till att kunderna tar särskilt lång tid:

G-De här kåta gamle männen fick ju utlösning så snabbt så det var ju inte snack om nån timmes arbete. Det var ju väldigt fort gjort kan du säga.

Geir hade inga särskilda kriterier för hur kunden skulle se ut. Han hade inga fasta kunder men det var flera som brukade cirkulera på Østbanehallens parkering så vissa personer kunde dyka upp flera gånger. Han tog alltid betalt i kontanter.

5.6 Aktör eller offer – vem äger makten?

Tor sätter in annonser för att tilldra sig köparnas uppmärksamhet. Geir söker sig till parkeringen utanför Østbanehallen för att komma i kontakt med männen som önskar att köpa sex. Båda männen kan sägas frivilligt och avsiktligt ha sökt sig till män som vill köpa sex. Det finns inget synligt tvång här. Tor har klara regler för vad han kan tänka sig att gå med på. Han har satt upp spelregler för sig

själv och kunden. Tor minns ett par, tre tillfällen då kunden försöker att gå över gränsen och tvinga Tor att göra något som han inte själv vill:

T-men det skedde av och till eller jag minns kanske ett par tre gånger att kunderna trots att de visste att jag inte tyckte om att suga tog mitt huvud och knuffade mot, liksom ned och då tog jag bort det och han dyttade en gång till som det nästan tvang det ner då tog jag tillbaka och tog bort handen. Jag försökte göra det på ett stilla sätt men hade kunden bråkat då så hade jag kastat ut kunden men det skedde aldrig att jag var tvungen att kasta ut en kund. Det var en gång en kund absolut skulle knulla mig och då sa jag att det gör jag inte och så sa han, han hade druckit lite, men då kommer jag inte heller, men då sa jag att det var vårt avtal . Då reste jag mig upp i sängen och sa att då går du också. Då kan du bara gå! Då bad han om ursäkt och allt möjligt men då hade jag också avslutat hela grejen. Då var jag sur och då hade han gått för långt. Det var ju som utpressning. Han var tvungen att betala lika mycket. Det var han tvungen till. Så det var det endaste jag var tvungen att avbryta.

Tor ger intryck av att han inte tappade kontrollen trots att kunden var krävande. Han säger att han hade kastat ut kunden om han hade bråkat för mycket. Det kan tyda på att Tor inte har någon erfarenhet av att förlora kontrollen i en sexköpssituation. Tor upplever sig tillräckligt stark att hantera bråkiga kunder. Han berättar också om kunden som ber om ursäkt för att han har uppfört sig dåligt. Tor har heller ingen erfarenhet av att inte bli betald för en tjänst. Här handlar det om många olika typer av makt. Vad är det som får köparen att betala i situationen? När det gäller kvinnlig prostitution är det alltid mannen/köparen som har den råa muskelstyrkan. Kvinnan blir, speciellt i gatuprostitution, väldigt utelämnad till att mannen/köparen faktiskt betalar. I manlig prostitution handlar det om en ung man och en äldre man. I utgångspunkten är det svårt att säga vem som är starkare, utan det är individuellt. Arenalet medverkar naturligtvis till att skapa en maktposition. Tor säljer från lägenheter där han bor. De fungerar i realiteten som ett kollektiv där Tor aldrig är ensam någon längre stund. Att vara i numerärt överläge skapar också en maktposition. Här spelar marknadskrafterna också in. Om det finns få män som säljer sex är det viktigt att kunden inte får ett dåligt namn, för i så fall vill ingen betjäna honom. Tor säger att diskretion är viktigt och man talar inte om kunderna om det inte är något särskilt. Det kan också vara en maktfaktor att de prostituerade männen vet om kundens sexuella läggning, om det är något

han inte har gått ut med.

I kapitel fem har jag analyserat Geir och Tor utifrån deras argumentering varför de sålde sex, följderna av att prostituera sig samt aktörerna i handeln, dvs säljaren och köparen.

6 VÄGEN UT UR PROSTITUTIONEN

6.1 De fyra huvudstegen i exitprocessen

6.1.1 De första tvivlen

Tor och Geir började att prostituera sig delvis av samma orsaker. De sysslade med det mellan 2 och 4 år och valde därefter att avsluta det.

G-Jag tyckte att de började bli ett problem. Det var kanske därför att det var så lätt att sluta efter den där episoden jag hade redan börjat reflektera över att det hade börjat bli ett problem.

Geirs första tvivel kan väl sägas komma i och med att han upptäcker att hans privata sexliv blir påverkat, men det är inte en tillräckligt stark signal om att göra något åt situationen. I retrospektiv kopplar han emellertid ihop det att det gick så lätt att sluta med att han hade börjat tvivla på om prostitution var så bra för honom.

I- Så att sluta prostituera sig kom ganska brått över dig?

G- ja, i och med den där incidenten, och så hade jag gått och funderat över det ett tag men det var pengarna som höll mig igjen.

I-Var du tvungen att förändra ditt liv väldigt mycket efter att du slutade prostituera dig?

G- Nej, jag gick väl inte ut så mycket

Geir säger att det är pengarna som håller honom kvar i prostitutionen. Samtidigt säger han att han inte var tvungen att ändra på sitt liv så mycket när han slutade prostituera sig. Det han blev tvungen att försaka var utelivet. Jag uppfattar det som om det måste ha blivit en ganska stor förändring för honom. Särskilt med tanke på att han under en period var nere på Østbanehallen ett par gånger per dag och han tidigare uppskattat att han tjänade 800-1000 kronor varje dag under denna period. Han hade i utgångsläget också fått sitt spänningsbehov tillgodosett genom prostitutionen.

Tor hade visserligen också märkt att han hade fått lite svårigheter med att skilja på privat och professionell sex, men det var inte det som fick honom att sluta sälja sex. Jag frågade honom vad som hade fått honom att sluta:

T-Jag gadd inte till slut och det var bara ett par dagar till arresteringen och hade det inte varit för arresteringen så orkade jag helt inte längre. Jag hade en kund och hade han ringt igjen så hade jag nog fortsatt lite med honom. Det hade jag gjort men jag hade tex, när jag kom ut igjen hade jag 0 intresse, jag hade upp i halsen, och i dag hade jag nog inte kunnat gjort det mera.

Tor uttrycker en allmän trötthet över att sälja sex. Han uttrycker arresteringen som bara en konkret avslutning. Han hade inte orkat sälja sex mer, med reservationen för en kund, som dock aldrig kontaktade honom. Varken Geir eller Tor har berättat att de söker något alternativ till prostitutionen. Att de inte berättar om det kan förvisso bero på att jag aldrig ställde frågan, att de faktiskt inte gjorde det, valde att inte berätta det eller inte var helt medvetna om att de faktiskt gjorde det. Det både Geir och Tor berättar kan emellertid tyda på att de första tvivlen faktiskt hade börjat att pocka på en önskan om att förändra livssituationen; Geir som berättar om att han reagerat på att det var svårt att skilja på privat sex och prostitutionen, och Tor som har en allmän trötthet över situationen.

6.1.2 Vändpunkten

Både Geir och Tor framställer sina liv som att det är en specifik händelse som får dem att reagera så starkt att de väljer att sluta med prostitutionen. Geir upplever en obehaglig sak då han vid ett tillfälle uppsökt Østbanehallen:

I- Kan du berätta lite närmare om incidenten?

G- nja, det skedde ju så fort. De körde in på parkeringsplatsen och körde den rundan som var och när de passerade mig så såg jag kedjorna. Det såg inte så hyggligt att bli slagna av dem så jag bara stack.

I-Hade du börjat att prata med dem?

G-nej,nej

I-Fick det här dig att tänka om att vara på på Östbanan?

G- Jag drog aldrig dit något mer. Jag kanske var inom en eller annan gång men aldrig som tidigare varje dag. Det blev liksom ångestladdat. Det var otäckt.

Ett gäng ungdomar åker runt i en Volvo, utrustade med kedjor och helt tydligt på jakt efter någon att misshandla. Geir tycker att det är så fruktansvärt otäckt att efter den incidenten blir besöken på Østbanehallen väldigt sporadiska och Geir uppger själv att det var den incidenten som han upplever var slutpunkten för prostitutionen även om han faktiskt återvände några gånger efteråt. När det gäller Tor blir det ett fängelseuppehåll som blir vändpunkten. Han har hyrt en egen lägenhet i vilken några av hans vänner får möjlighet att bo och sälja sex. När detta upptäcks blir han dömd för främjande av prostitution och sitter i fängelse under en tid. Detta blir också slutet på hans prostitutionskarriär. Han menar själv att verksamheten står honom upp i halsen och att det hade behövts mycket pengar för att han skulle kunna göra det igen. I samband med fängelsestraffet blir han också utvisad till Norge. Det innebär också att den livsstil som han har byggt upp under prostitutionen bryts.

6.1.3 Sökande efter alternativ

Ebaugh har sökande efter alternativ som nummer två i sin beskrivning av exitprocessen. Jag har placerat den som nummer tre. När Geir och Tor berättar om sina liv får man intrycket att det inte varit något aktivt sökande efter alternativ utan en allmän känsla av att inte vara nöjd. När det så sker en vändpunkt öppnar det för en förändring.

Efter att Geir slutat med prostitutionen blir han "missbrukare":

G- det låter konstigt men det var tillfälligheter hela missbruket, jag rökte inte ens hasch, i kollektivet gjorde man det, delvis så nekade jag dem att röka inne, på ett nackspiel, eller vi hade varit på stan så prövade jag det och tyckte att det var festligt och sen amfetamin som var det nästa som kom in i livet och då fick jag en packe istället för 300 kronor som en person var skyldig mig. Amfetamin var väldigt vanligt i homsemiljön, förstår du, så personen trodde att jag hade ett förhållande till det, som jag då inte hade. Jag tänkte att jag skulle bli kvitt det, så låg de i ett skåp ända till jag var ensam hemma i kollektivet en hel helg då kom jag på att jag hade de i skåpet. Sen heroinet, jag hade

opererat mig i munnen, så när bedövningen började gå ur så åt jag paracet forte, massvis, för det gjorde ingen verkan, så fick jag erbjudande om heroin, detta kommer att hjälpa, jag hade avböjt i många, många år men där försvann alla principer. Då hade jag så ont. Så allt har hänt vid tillfälligheter, det har inte varit så att jag har satt mig ner och tänkt nu ska jag...det har varit en märklig början för det mesta...men det gav mersmak, kan du säga, varje gång.

Det är en roll som från början ger honom det "spännande" livet och kickarna han fortfarande vill ha. Den rollen kommer också efter att han avslutat prostitutionen och är alltså inget han har sökt upp innan han går ur prostitutionsrollen. För Geir är det viktigt att framhålla sitt eget val när det gäller att prostituera sig. När han däremot ska beskriva hur han blev heroinmissbrukare så är det närmast av en slump.

Den stora förändringen för Tor är att han går från ett fritt liv till en period när han sitter i fängelse. Han är en fånge. På samma sätt som han tyckte att det skulle vara spännande att sälja sex, så har han också tidigare tyckt att personer som sitter i fängelse är intressanta personer. Rollen som fånge är väldigt specifik och skiljer sig fortfarande från "A4- människorna".

6.1.4 Skapande av ex-rollen och framtiden

Under intervjuerna framstår det som båda männen har lagt sin tid som prostituerade bakom sig. För Geir är det nästan 20 år sedan och han är i dag upptagen med att avsluta sitt eget missbruk och bygga upp en drogfri framtid. Det problem han upplevde med att inte skilja mellan privat sex och att prostituera sig försvann ganska snart efter att han avvecklat prostitutionen.

Tor driver flera olika projekt men vill inte berätta så mycket om dem. Han har kvar några gamla vänner från den tidigare prostitutionsmiljön. Han talar om sin tid som en erfarenhet.

När jag intervjuar männen är Tor i 35-årsåldern medan Geir närmar sig 40. Jag var intresserad av hur de föreställde sig framtiden:

Tor- Det är inte fru, två barn och volvo och en golden retriever. Av och till kunde jag ha tänkt mig gott, om jag hade mött en dam som var flott,. Men jag har aldrig mött en dam som jag kunde ha blivit gammal med. Jag var ju förlovad med en dam som jag höll på att gifta mig med, med henne var det så att jag hade kunnat tänka mig att bli gammal med. Men jag är lite bortskämd på den sexuella vägen. Jag har haft väldigt variabla kontakter att jag fick folk väldigt lätt och eller nu är det väldigt spännande att möta något nytt. Och det ville man inte sakna. Alltså det hörs lite playboy-aktigt ut men jag tycker att det där livet när man kan byta ut är ganska bra även om man ibland kan tycka att det är bra med familj också. Men man kan inte få det i påse och säck. Men barn har jag lust att ha om jag träffar en dam som är lite liberal så jag kan leva lite mitt liv och och hon lever sitt liv och ha gemensamma barn. Två-tre ungar det hade varit väldigt fint.

Tor har placerat ett traditionellt kärnfamiljsliv på ena sidan och ett sexuellt fritt lite "playboyaktigt liv" på andra sidan. Han betonar återigen att A4-livet inte är något för honom. Han ser att det kan vara svårt att få ihop det hela. Lösningen skulle vara att finna en kvinna som, liksom han själv, vill ha ett eget liv. Jag uppfattar det som att båda skulle kunna ha olika partners vid sidan om varandra men att man tillsammans skulle uppfostra barn. Barn är något Tor önskar sig. Tor berör inte önskan om någon utbildning eller särskild riktning i yrkeskarriären. Geir är däremot mycket fokuserad på att skaffa sig en yrkesmässig plattform. Många år av hans vuxenliv har försvunnit i ett destruktivt drogberoende. Han verkar målmedveten att dels arbeta med sitt eget tidigare missbruk, dels lära sig mer kring missbruksvård så att han i framtiden kan arbeta med människor med missbruk.

I-Hur ser du dig om 5 år?

G- Det är svårt att tänka sig så långt fram. Jag prövar att bygga en plattform där jag befinner mig nu. Jag är osäker på om jag kan använda mig av det som en språngbräda mot något annat. Vad det skulle bli vet jag inte. Jag har lust att arbeta lite inom rusvården men man måste vara rusfri en god del år innan man får tilliten.

I-Hur länge har du varit rusfri?

G- nej det är året. Det tar tid särskilt innanför den sektorn de ser ju dem som det går galt för så sätter de upp en mall att det kan gå bra en stund men så vill det troligtvis gå galt på en tidpunkt. Jag har känslan att många tänker så. Men det är ju därmed inte givet att det måste ske något galet med mig. Jag måste inte ha något återfall. Jag ser det som otroligt så länge jag har metadon så går det bra. Skulle jag av någon anledning mista den så är det fara på färde. Om 5 år så hoppas jag att jag har ett ok jobb gärna inom rusomsorgen.

Han är också väldigt observant på att det är viktigt att göra något med tiden här och nu och är aktiv i olika sociala åtgärder och en drivande kraft. Han har utöver sitt sociala engagemang en vän som han umgås med. När jag frågar om någon nära relation så svarar han:

I- Hur tänker du runt familj? Vill du ha kjäreste?

G- ja det är väl naturligt men jag går lite ut.

I-Tänker du barn?

G- ja, det har jag väldig lust på men det blir ju lite komplicerat så jag vet inte. Just nu har jag inga förhållanden som ligger till rätta för det. Men om jag hade mött en kvinna som hade lust att få det till på ett vis så hade jag helt klart velat. Men att hitta vedkommande...

Geir verkar ha gett upp behovet av att vara annorlunda. Det han uttrycker är att han vill ha ett arbete och en familj. Visserligen kan det inte bli en "vanlig" kärnfamilj eftersom Geir är homosexuell, men intrycket jag fick är att "vanligheten" inte längre är så skrämmande och spänningsbehovet har starkt reducerats. Han går inte längre ut och festar och umgås med en massa människor utan är mest hemma.

6.2 Variabler som påverkar exitprocessen

I tillägg till processens utseende beskriver Ebaugh 11 olika variabler som tillsammans ger olika förutsättningar för den specifika rollen. De olika variablerna är: frivillighet, rollens viktighet, möjlighet att återställa, roll-exitens varaktighet, nivå av kontroll, individers gentemot grupperns exit, enkla eller multipla exits, social önskvärdhet, grad av institutionalisering, grad av medvetenhet och sekvensialitet.

Valet att kunna gå ur en roll eller inte är en av variablerna som skiljer roller åt. Att välja en könsoperation är ett val man kan ta; att bli sparkad från ett arbete är något som man i mindre utsträckning kan påverka. Här kan det naturligtvis vara en skillnad

i vad man upplever som möjligt att påverka och vad som de facto är möjligt. Geir och Tor är båda noga med att uttrycka att de gick in i prostitutionen av egen vilja. Det finns ingen anledning att tro att de inte skulle uppleva att det fanns möjlighet att kliva ur den när de ville.

Vi är alla bärare av ett flertal roller vid samma tidpunkt. Vissa av rollerna är viktiga för oss medan andra roller har ett mindre värde. De centrala rollerna blir ett nav runt vilket andra, mindre viktiga, roller förhåller sig. Viktiga roller kan vara yrkesrollen, familjerollen eller vänskapsrollen. Här uppfattar jag att Geir och Tor har lite olika förutsättningar. Tor har byggt upp såväl sin vänskapskrets och arbetssituation runt prostitutionen. Han har heller ingen familj som han umgås med. Rollen som prostituerad blir därför en väldigt viktig roll. Den ger honom yrkesrollen men också kittet i vänskapsrelationer. Geir ger intryck av att inte låta rollen som prostituerad överskugga allt annat. Han har fortfarande ett arbete där han har sin yrkesroll. Han har fortfarande kontakt med sin familj även om relationen med pappan har varit kantad av konflikter.

Vissa beslut om rollbyte är oåterkalleliga, som t ex ett könsbyte, medan ett beslut om att byta arbete kan vara möjligt att ändra. För båda gäller det att det finns en stor grad av att gå tillbaka till att vara icke-prostituerade. Det gör också Geir när han under sin missbruksperiod annonserar efter kunder. Tor har aldrig sålt sex i Norge, men han är inte helt främmande inför att göra det.

Det är svårt att säga hur länge övervägandet att sluta prostituera sig varade. Här har jag varit alltför grund i mina frågeställningar. Mina informanter ger en bild av att avslutandet av prostitutionen var något som kom hastigt i samband med någon yttre händelse. För Geir var det den obehagliga upplevelsen av att ungdomar uppförde sig mycket hotande mot honom, och för Tor var det ett fängelseuppehåll följt av utvisning till Norge. Båda hade tidigare upplevt att deras privata sexliv blev lidande. Kanske hade de tidigare börjat fundera på att sluta?

Variabeln nivå av kontroll handlar om hur stor möjlighet individen faktiskt har att ta sig ur en roll. Utåt sett har ju båda männen full kontroll på att kunna välja själv att sluta prostituera sig. De är inte beroende av någon hotfull hallick, de har inte heller

privata skulder som de upplever att de måste betala och de har heller inte några andra omständigheter som kan verka tvingande för att bli kvar i prostitutionen.

Båda informanterna slutar att prostituera sig av eget val och de genomför det på egen hand. Det handlar inte om någon stor grupp manliga prostituerade som slutar att sälja sex samtidigt.

Ofta går man igenom fler än en exit. För Tor blir det särskilt tydligt. Han har vänskapsrollen, kollegierollen, yrkesrollen m fl kopplad till prostitutionen. När han avbryter prostitutionen är det flera roller som han samtidigt kliver ur.

Att sluta prostituera sig är något positivt; att börja prostituera sig innebär ett socialt stigma. Här kan vi väl säga att det finns en social önskvärdhet att männen slutar prostituera sig även om det inte är olagligt. Prostitutionen är ju, i länder där det inte är tillåtet, också en del av en svart ekonomisk marknad, vilket innebär förlust av inkomst för staten i tillägg till de mänskliga tragedier som också finns representerade. Det är intressant att båda männen ersätter en lite önskvärd social roll med en annan lite önskvärd social roll.

Vissa utgångar är ritualiserade, vilket också implicerar ett samhälleligt accepterande, t ex. att få guldklocka när man går i pension, medan andra är mindre definierade av samhället. Ebaugh pekar på att skapande av ett begrepp för att man avslutat en roll, som t ex skild, pensionär eller alumnus, är ett sätt att förstå hur pass institutionaliserad en utgång är. Att sluta att prostituera sig har en låg nivå av institutionalisering. Det finns inga ritualer knutna till det.

Vissa har ett medvetet förhållningssätt till att de vill gå ur en roll medan andra verkar glida genom processen med mindre avsikt och medvetenhet. Båda mina informanter är klart medvetna om att de väljer att avsluta rollen som prostituerad.

Vissa roller föregås av en särskild turordning och det är i perspektiv av nästa steg som individen kan välja att inte fortsätta den valda vägen. Ebaugh använder sig av bland annat av nunnor som exempel. Vissa blivande nunnor väljer att avbryta

utbildningen när den avslutande eden ska sväras. Jag ser inte att det finns någon sådan turordning när det gäller Tor och Geir.

I kapitlet "Vägen ut ur prostitutionen" har jag använt mig av Helen Rose Fuchs Ebaughs fyra huvudsteg i exitprocessen för att analysera Tor och Geirs väg ut ur prostitutionen samt hennes elva variabler för att analysera Tor och Geirs roller som manliga prostituerade. Tor och Geirs exit ur prostitutionen följer Ebaughs teorins huvudsteg förutom att de båda inte aktivt söker några alternativ innan vändpunkten inträffar. De 11 variablerna beskriver den manliga prostitutionsrollen.

7 RESULTAT OCH DISKUSSION

I inledningen ställde jag ett flertal frågor som jag hoppades få belysta under mitt arbete med uppsatsen. Den överordnade problemställningen var en beskrivning av hur norska manliga prostituerades karriärväg kunde se ut. Jag valde ut tre huvudteman som jag önskade koncentrera mig på:

1. Vägen in i prostitutionen: Hur ser bakgrunden ut hos en man som väljer att prostituera sig? Vad/vilka är de explicita motivet/motiven?
2. Livet som prostituerad: Hur ser den prostituerade på sin roll? Vilka följder får prostitutionen för honom? Vilka konsekvenser får arena valet för honom?
3. Vägen ut ur prostitutionen: Varför väljer mannen att sluta sälja sex? Vilka implikationer har tidigare tagna val när det gäller att sluta sälja sex?

Den överordnade problemställningen gör inte något anspråk på att beskriva en typisk manlig prostituerads karriär, utan den vill ge ett bidrag till kunskapen om **hur den kan se ut**. Frågeformuleringen genererar kunskap som är beskrivande men också utforskande av ett relativt lite känt forskningsområde. Frågan om den prostituerades bakgrund vilar också på en tanke om att tidiga barndomsupplevelser kan skapa en jordmån för valet att prostituera sig. Det vill säga att det finns en kausalitet även om den på intet sätt är absolut.

För att presentera resultatet har jag valt att slå i hop det med diskussionsdelen. Anledningen till det är att jag menar att resultatet är tämligen synligt i analysdelen eftersom jag bara har två informanter och i stället för att upprepa mig vill jag gärna lyfta några teman. Att placera resultatet tillsammans med diskussionen ger mig lite mer fria tyglar att lyfta några olika teorier samtidigt som jag placerar in mina informanter i den bakgrund som jag skissat upp i tidigare kapitel.

7.1 Vägen in i prostitutionen: livsprojekt eller problempjekt?

Avsnittets titel pekar på två fundamentalt olika perspektiv på manlig prostitution men också två olika grupper i ett försök att kategorisera manliga prostituerade. Ser vi det som perspektivval ligger det nära tankarna kring att förstå prostitution ur en salutogenetisk eller patogenetisk synvinkel. Ser vi det istället som ett försök att kategorisera de manliga prostituerade, så ligger det nära diskussionen kring motiv, hälsorisker och sexualitet. Det innebär att vi med titeln dels kan anlägga ett strukturellt perspektiv, dels ett individuellt perspektiv. Ordvalet projekt är medvetet eftersom jag menar att prostitution är en erfarenhet som är kopplad till en aktivitet och inte till individen. Den är dessutom oftast begränsad i tid.

På en strukturell nivå definieras företeelsen som önskvärd eller inte önskvärd. Om ett land definierar prostitution som ett arbete eller som en brottslig verksamhet lägger naturligtvis grundläggande och genomgripande förutsättningar för hur vi uppfattar prostitution i olika former. Vår syn på sexualitet är ju starkt kopplad till hur vi uppfattar prostitution. Är sexualitet en tjänst som kan köpas och säljas eller är den förbehållen två människor som älskar varandra? Hur ser vi på instrumentalitetens roll i sexualiteten? När det gäller individplanet har förutsättningarna delvis blivit skapade av det strukturella beslutet. Den vanligaste uppdelningen som görs innanför manlig prostitution är de som West kallar "street workers" och "off-street workers". Skall vi då förstå manlig prostitution som ett ungdomligt experimenterande, en inkomstform i linje med vilket yrke som helst eller en tragisk lösning på en svår livssituation?

En teori som har präglat prostitutionsforskningen är att barn som blir utsatta för sexuella övergrepp i större grad väljer att prostituera sig än personer som inte har upplevt övergrepp. West modifierar denna teori och pekar på att det inte är det sexuella övergreppet som är centralt, utan en generell omsorgssvikt i barndomen som ofta föranleder ett senare val att prostituera sig. Detta gäller då enbart de män som han kallar "street workers". För den andra gruppen av manliga prostituerade, "off-street workers", menar West att den viktigaste anledningen var en homosexuell läggning. I hans forskningsresultat så menar han att det tydligt framkommer stora skillnader mellan de olika "typerna" av manliga prostituerade. Valet av bland annat arena är starkt korrelerat till vilken typ av manlig prostituerad informanten tillhör. Mina informanter, uppfattar jag, kommer från relativt resursstarka hem. De har emellertid en del kontroverser med sina fäder, Tor i större utsträckning än Geir, men omfånget

av kontroverserna kan jag inte säga så mycket mer om än att för Tor innebär det att han tidigt flyttar från familjen. När det gäller den sexuella orienteringen är Geir homosexuell medan Tor är bisexuell. För ingen av dem verkar den sexuella läggningen vara problematisk. Geir säger att han alltid identifierat sig som homosexuell. Tor prostituerar sig inomhus och kallar sig lyxprostituerad medan Geir väljer gatan för att hitta sina kunder. Mina informanter är inte helt enkla att placera in i Wests teori. Ingen av dem beskriver en barndom med omsorgssvikt som orsaken till att de väljer att prostituera sig. De säger båda att pengar och spänning är motivationsfaktorerna. Det är intressant att titta på vad pengarna faktiskt skall användas till. För de manliga prostituerade som är drogmissbrukare är det förståeligt att prostitution kan vara ett alternativ eller komplement till att stjäla. Det handlar om relativt mycket pengar på en relativt kort tid. Men män som Tor och Geir, som har arbete med en stadig inkomst och utan några drogproblem? På flera ställen i den manliga prostitutionslitteraturen beskrivs det som att pengarna man tjänar på att prostituera sig används till det "lilla extra". Tor beskriver själv hur han har möjlighet att leva ett liv i lyx på de pengar han tjänar på prostitutionen. Geir kommer aldrig upp i de summorna som Tor tjänar men säger att han är ute på stan och gör av med pengarna. Jag tror det är viktigt att skilja på den direkta användningen av pengarna och pengars symbolvärde. Pengar har ett annat värde utöver att kunna användas till konsumtion. Pengar ger frihet att välja men också status. Följdfrågan blir då om status genom pengar kan vara ett så viktigt behov att det är oviktigt hur man tjänar pengarna, utan viktigast är att man tjänar dem? Eller är det pengar till konsumtion som är det primära?

Objektifieringen av sig själv är nära knutet till instrumentalitet och skådespeleri. Erving Goffmans dramaturgiska perspektiv används ofta för att förklara prostituerades varande och situation (t ex Kippe 2000). Jag tycker att det är mycket intressant att applicera på prostitutionsaktörerna men samtidigt kan jag uppleva en viss cynism i att se prostitution på det sättet. På sättet som Tor berättar om hur hela försäljningsupplägget ser ut när han säljer sex i lägenheten så får man snabbt en känsla av att han spelar teater. Han berättar om hur han ska bete sig för att kunden ska känna sig på ett visst sätt, han har viss rekvisita för att understryka "lyxen" och han är tydlig med när han är på "scen" och när han är "backstage" med sina vänner. Från ett dramaturgiskt perspektiv kan man definitivt diskutera sexualitetens roll i

prostitutionen. Hedin och Månsson har pekat på att den kvinnliga prostituerade faktiskt är den som är minst sexuell i relationen till klienten, något som är tankeväckande och utmanar den stereotypa bilden av den lättsinniga "horan"(1998). Att använda sig av Goffmans teori när det gäller resurssvaga ungdomar, som mer eller mindre desperat gör vad som helst för att överleva, inklusive säljer sex, kan uppfattas som cyniskt. Teaterperspektivet kräver en viss grad av medvetenhet för att jag inte ska få dålig smak i munnen. Om vi då tänker oss prostitutionen som en teater, måste ju aktörerna i viss mån hålla sina egna känslor i schack. Den prostituerades beteende ska skapa en önskvärd upplevelse hos köparen och då måste den prostituerade objektifiera sig för att kunna ge köparen vad han/hon vill ha. Att objektifiera sig, att inte känna efter vad man egentligen känner, är ju att inte tillskriva sina upplevelser, sitt perspektiv och sitt känsloliv vikt. Det ger ju i längden konsekvenser, vilket mina informanter också upplevde.

Den manliga prostitutionen knyter man gärna till ungdomstiden eller en utvidgad ungdomstid. Skönhet och ungdom är också förutsättningar för att prostitution ska kunna vara ett alternativ, något båda mina informanter uttrycker explicit. När det gäller kvinnlig prostitution är dessa egenskaper inte något krav. Min handledare, May-Len Skilbrei, berättade under handledningen att kunderna på den norska kvinnliga prostitutionsmarknaden verkade föredra kvinnor som såg "vanliga" ut. Det var alltså inte vackra kvinnor eller särskilt sexiga kvinnor som var mest attraktiva. Ungdomstiden är den period då sexualiteten vaknar och man ska försöka utforska både sig själv och omgivningen för att förstå vem man är, hur man upplever världen och vart man är på väg. Det är en period som öppnar för experimenterande av känslor, upplevelser och val. Det är möjligt att föreställa sig att prostitution för en del unga män faktiskt bara stannar vid att bli något man gör under en period för att "testa". En man, som jag fick kontakt med på den homosexuella nätsidan Gaysir, skrev att han inte direkt såg det som prostitution det som han hade sysslat med i sin ungdom utan han beskrev det som "en del aktiviteter som han deltagit i där pengar var inblandade". Han hade gjort det i mindre än ett år. I dag var han i 35-årsåldern, såg sig som heterosexuell men ville också möta män. Prostitutionen kan bli ett sätt att under givna ramar pröva ut sin sexualitet gentemot män, utan att definiera sig som homosexuell, där betalningen blir en "ursäkt". Mina informanter är medvetna om att de är homosexuell respektive bisexuell innan de börjar sälja sex. Deras motiv är

pengar och spänning. De har båda en känsla av att inte vara som alla andra och de har heller ingen lust att bli det. Att vara annorlunda är positivt laddat och det finns ingen strävan att bli A4. Motsatsen till den upplevt självvalda prostitutionen kan vi hitta hos de ungdomar, som Larsen och Pettersen, beskriver i sin rapport (2005). Här är det klart ungdomar som saknar trygga hemförhållanden och omsorgsgivande vuxna. De får uppmärksamhet av en vuxen man som skapar en spännande och generös atmosfär i sitt hem. Här blir de sedda och hörda, och det händer alltid något intressant hos honom men det finns också krav, uttalade eller uttalade, från mannen om sexuell närhet.

Ett motiv som jag tycker är särskilt intressant är spänning. Hur förhåller sig spänning till sexualitet? Alexander Bard är en omdiskuterad, kreativ, homosexuell mångsysslare som bland annat är känd från musikbranschen. Han berättar i en intervju i *Dagens Nyheter* (070407) att han i sin ungdom prostituerade sig i Amsterdam:

Jag jobbade som hora i Amsterdam. Jag ville ha den erfarenheten. Den som inte har sålt sin kropp ska inte uttala sig om det. Jag är emot den kristna idén om att kroppen är helig och inte får säljas. Och jag har alltid upplevt den undre världen som välkomnande.

I samma intervju beskriver han sig som "lyckad damp". Damp karaktäriseras av hyperaktivitet och hans liv verkar vara kantat med enorm aktivitet. Har ett stort behov av aktivitet något med spänningsbehovet och sexualiteten att göra? En sexuell utlösning ger ju oftast avslappning. Likaså kan stark rädsla eller spänning komma till uttryck som erektion och sexuell upphetsning. Finns det för vissa män en fysiologisk koppling mellan val av att prostituera sig, val av Extremsporter eller andra uttryck som ger "kicker"?

Något som jag önskat att jag fått tid till, men alltså inte fick, är att närmare studera kopplingen mellan den homosexuella miljön och manlig prostitution. Vissa subkulturer i den homosexuella världen brukar implicera snabba partnerval och sex med okända män och det är lätt att föreställa sig att inblandningen av gåvor eller pengar inte behöver ligga alltför långt borta. Vindland beskriver i sin skönlitterära bok

Villskudd (2003) Yngve som i sin strävan att bli vuxen och att bli accepterad som homosexuell stängigt glider in i prostitutionsliknande relationer. Där han ömsom ersätts med pengar ömsom med gåvor eller andra motprestationer. Min informant Tor berättade att det var ett kafé med företrädesvis homosexuella män som var hans plattform in till manlig prostitution.

Synen på manlig prostitution som ett livsprojekt, alternativt problemprojekt, ger också olika implikationer för hur samhället ska förhålla sig till fenomenet. Ska vi se på det som ett uttryck för en ungdomlig sexuell nyfikenhet? Eller ska vi se det som att det är ett problem för pojkar och män? Svaret finns bara att söka hos den enskilde mannen; hur upplever han det och hur ser omständigheterna ut kring hans liv och prostitution? Manlig prostitution är en komplex företeelse. För vissa män uppstår det inga komplikationer med prostitutionen medan det för andra pojkar/män är ett orimligt tungt kors att bära med många andra problemområden kopplade till sig. Det som borde vara viktigt är att männen får möjlighet att ta ställning till om det är ett problem eller ej. Jag tror att det finns mycket att göra särskilt för ungdomar som håller på att skapa sig en självbild. Prostitution borde vara ett tema bland dem som arbetar med ungdomar. Som jag nämnt tidigare så har Pro Sentret upplöst sin speciella satsning på manlig prostitution. Klarar Pro Sentret att driva frågan utan specialister på området? Eller "drunknar" manlig prostitution bland kvinnlig gatuprostitution, kvinnlig inomhusprostitution och kvinnlig internationell prostitution? Vem informerar sjuksköterskor, socialarbetare, ungdomsarbetare och andra yrkesgrupper som kommer i kontakt med pojkar och män om att pojkar och män faktiskt också prostituerar sig? Vem är intresserad av att manlig prostitution blir synlig?

7.2 I prostitutionen – professionalism, arenaval, makt och val

Jag har gjort en genomgång av begreppet prostitution i kapitlet med begreppsdefinitioner, vilken syftade till att visa svårigheten med att definiera begreppet. Båda mina informanter är på det klara med att de prostituerar sig. Tor har dessutom utvecklat ett tanke om professionalism kring aktiviteten medan Geir mer går dit och "testar sig fram". De opererar i olika länder där det i Tors fall är lagligt att

sälja sex medan Geir är aktiv i Norge. Vilka implikationer får det för att man ser sig som professionell, eller spelar det ingen roll? Är det så att det ökar på självkänslan att vara professionell kontra bara vara i ett prostitutionssammanhang? Mina informanter ger ingen explicit information om det, men Tor har en utvecklad begreppsapparat kring försäljningen av sex och han har också genomtänkta försäljningsstrategier. Det är något som kan tyda på att försäljningen är mer kantad av konkreta val som i sin tur kan ha gjort honom mer medveten och mer förberedd på argumentation, såväl inför sig själv som inför andra. Geir ger ett intryck av att uppsökandet av Østbanehallen visserligen är ett medvetet val, men att allt annat sker bara av sig självt. Professionalismen skulle kunna vara ett skydd mellan jaget och omvärlden, dvs att "jaget" inte blir utsatt på samma sätt när det ikläds en kappa av yrkesbeskrivningar. Det finns emellertid ingenting bland mina data som tyder på att en professionell attityd ger mindre skada på känslolivet hos mina informanter. Däremot verkar den professionella attityden kunna lägga tillräta förhållanden som stävjar våld från kunder. Med professionell attityd menar jag att den prostituerade har en tanke om att optimera inkomsten genom en medveten handlingsplan. Den prostituerade har skapat en verksamhet som inte baseras på ad hoc beslut utan är mer strukturell. Tor har t ex hyrt en lägenhet med telefon och man arbetar flera stycken i denna lägenhet, vilket innebär att man kan hjälpa varandra om en kund skulle bli hotfull.

Mina informanters förhållande till de intjänade pengarna och upplevelser av skador i förhållande till prostitutionen är tämligen lika, oaktat en professionell attityd eller ej. Jag uppfattar att det finns ett sammanhang mellan att se sig som professionell och val av arena för mina informanter. När man tydligt har definierat att man vill (inte måste) arbeta med att sälja sex på en mer professionell basis, så lägger man förutsättningarna mer tillräta för att underlätta prostitutionen. Arenavalet och dess implikationer är något som diskuterats mycket när det gäller kvinnlig prostitution. Särskilt har diskussionen rört sig om huruvida arena valet implicerar andra parametrar som som t.ex. social status, mängden arbete och antal prostituerade. Pyramidmodellen kritiserades av bland annat Høigård och Finstad. I *Bakgater* (Høigård och Finstad 1993) skriver författarna att det är en en flytande marknad, dvs det är stor rörlighet mellan inom- och utomhusprostitution. Alltså kan vi inte koppla

arenalet till social status, missbruk och övriga parametrar. May-Len Skilbrei är inte helt enig i detta:

Høigård og Finstad (1993 s. 190) fant at de av deres informanter som bare hadde erfaring med gateprostitusjon, var de som hade størst narkotikaproblemer. Dette passer godt overens med mine funn om at jentene for å få jobbe innendørs må være i stand til å opprettholde en viss fasade, i tillegg til at alvorlig rusmissbruk er vanskelig å kombinere med rutinene og den faste arbeidstiden på studioene. Dette tyder på at prostitusjonsmarkedet i Oslo er et hierarki, hvor noen har mer status enn andre (Skilbrei 1998:98).

Detta pekar alltså på att att det blir en viss selektion av de kvinnor som får möjlighet att arbeta inomhus. När det gäller manlig prostitution har jag inte sett att man har problematiserat arenalet och dess implikationer särskilt mycket, trots att det är en viktig fråga då till exempel stöd-och hjälpåtgärder diskuteras.

Hur ska mina informanter kategoriseras? Grovt sett skulle vi kunna säga att Tor och Geir passar in i var sin grupp med tanke på deras huvudarenor men de uttrycker också på andra sätt under intervjuerna mångfacetteringen i det verkliga livet som inte låter sig fångas upp med dessa begrepp. Tor kallar sig själv call-boy och lyxprostituerad och annonserar efter sina kunder, medan Geir raggat kunder på parkeringen utanför Østbanehallen. Det finns emellertid flera likheter dem emellan som att de inte använder droger vid tidpunkten för debuten och att de är i 18-åldern. Tendenserna när det gäller kopplingen arenalet och ålder, som skissades upp i teorikapitlet, ger uttryck för att de gatuprostituerade generellt är yngre än de som väljer andra arenor. Mitt intryck är att arenan kanske har fått spela en alltför stor roll när det gäller att systematisera manlig prostitution. Här tror jag att kanske motivet skulle vara nog så viktigt att fokusera på för att förstå dynamiken bakom den manliga prostitutionen. West, som är en av få, som har kommit upp i ett större antal djupintervjuer med manliga prostituerade valde formen arena för att skilja de olika "typerna" av manliga prostituerade åt. West (1993) har separerat sina informanter enligt var de arbetar: "Street workers" och "Off-street workers". En av de många slutsatserna som West gör i sin stora undersökning av manliga prostituerade är att det är viktigt att göra en distinktion mellan de män som säljer sex på gatan och de

som arbetar utanför gatan. Skillnaden är inte på något sätt absolut men innehåller tillräckligt med starka tendenser för att det kan vara produktivt att göra en distinktion. Det viktiga är emellertid att komma ihåg att de var rekryterade från en social hjälpåtgärd och att motivet för många av dem var överlevnadssex. Det måste bli en skillnad om motivet är pengar till droger och mat för att överleva eller om motivet är pengar till en festlig kväll på stan. Arenalet blir då snarare ett uttryck för bristande resurser, och därmed färre valmöjligheter, än att arenalet är det som styr de andra parametrarna. Jag efterlyser en tydlig genomgång av vilka olika förhållanden som tenderar att höra samman när det gäller manlig prostitution beträffande status och arena. De signaler som jag fått både från Norge och Sverige är att Internet blir en allt viktigare mötesplats för att etablera kontakter mellan köpare och säljare. En utmaning blir att förstå om det finns något förhållande mellan den formen för kontakt och den prostituerade mannens status. Här finns det många frågor att ta tag i för framtida forskning.

I de flesta diskussioner om prostitution kommer maktperspektivet in. Ett vanligt perspektiv är den maktlöshet som den prostituerade utsätter sig för. Maktlösheten har flera olika facetter. Den kanske viktigaste är i förhållandet till klienten. Det handlar om dels den konkreta sexuella akten. Den prostituerade "tvingas" att ha sex med en person som han kanske inte ens tycker om. Han måste understå sig kundens önskemål och behov utan att kunna ställa krav på att njuta själv. Vi har ju också sett att många manliga prostituerade faktiskt får men av det instrumentella sexet. Svårigheter att njuta av sitt privatliv är en vanlig skada. Dels kan maktlösheten uttryckas i situationer där den prostituerade blir utsatt för oönskat våld. I länder där prostitution inte är lagligt får mannen inget skydd genom arbetsrättsliga avtal och inte heller någon pensionsgrundande inkomst. Det är lätt att se situationer där den manliga prostituerade står maktlös. Det är emellertid inte så att den prostituerade aldrig har makt. Jag väljer här att lyfta fram det mina informanter själva lyfte som maktpositioner. Tor var särskilt tydlig i att han hade en utgångspunkt i att "vanliga" förhållanden inte är särskilt positiva och att de innehåller starka inslag av byteshandel t ex sex mot husfrid, sex mot gåvor. När man har en sådan utgångspunkt, oaktat anledningen till det, blir ju prostitutionen ett sätt att bli lite "bättre" än dem som vägrar erkänna "verkligheten". Då är man ju i alla fall ärlig med syftet. Den prostituerade kan också uppleva en viss makt gentemot kunden som

behöver sexet. Den prostituerade får ju vetskap om vem som har homosexuella önskemål men som kanske inte gått ut öppet med det. Tor menade att han var den som satte gränserna i förhållandet till kunden, vilket också gav honom en viss makt. Ekonomin som den prostituerade uppnår är ju ett välkänt maktredskap. Pengar ger dessa, i många fall, unga män möjlighet att leva på ett sätt som de flesta inte har råd med. Pengar ger möjlighet att festa på stan, bjuda laget runt, upprätta kontakter, bli synlig och kanske bli "någon". Här är det helt centralt att de prostituerade uppfattar det som, eller i alla fall klarar att intala sig, att prostitutionen sker på hans egna premisser, att han har valt själv. Gör han inte det faller hela argumentationen. Som jag ser det är mannens motiv att sälja sex det som mest påverkar graden av upplevelsen av makt kontra maktlöshet.

7.3 Vägen ut ur prostitutionen – hur påverkar tidigare tagna val upplevelsen av och utgången ur prostitutionen?

Jag har inte hittat någon litteratur om mäns förutsättningar för, motivation till och upplevelser av att sluta prostituera sig. I kapitlet "I prostitutionen" använde jag en teori konstruerad av Ebaugh som fokuserar på att gå ur en roll. I många situationer framstår Mattheusprincipen som en rimlig förklaring även om det alltid kommer att finns maskrosbarn som hur lite de än har fått ändå lyckas klara sig på ett bra sätt, eller tvärtom; barn som till synes har en fin uppväxt hamnar i prostitution. Hur den enskilde väljer att förhålla sig till en tidigare prostitutionskarriär är antagligen knutet till dels personligheten, dels omständigheterna kring försäljningen. Båda mina informanter menar att de ser på sin tid som prostituerade som en erfarenhet, medan en svensk f d manlig prostituerad inte ville ställa upp i min undersökning just med motiveringen att det var jobbigt att riva upp alla minnen igen. Prostitutionskarriären är naturligtvis kantad med olika erfarenheter. Tor minns den goda gemenskapen bland de prostituerade som ett gott minne, medan han också hade en del obehagliga minnen kring olika situationer. Geir är glad att han inte tog prostitutionen längre än han gjorde, att han inte fick några sjukdomar. Båda två uppsummerar perioden som "en erfarenhet".

7.3.1 Hur påverkar bilden av sig själv som Annorlunda att gå ut ur prostitutionen?

Båda männen har angett att spänning är en viktig drivkraft i att prostituera sig. Spänning och känslan av att vilja något annorlunda. Känslan att inte vara som alla andra upprätthålls under prostitutionen. Man har pengar att skapa en vardag utan trånga ekonomiska begränsningar och man får spänning. Vad händer när man slutar att prostituera sig? Hur upprätthåller man känslan av att vara annorlunda? Vill man vara det?

Tor har sonat en dom och blivit utvisad till Norge. Han är inte så sugen på att starta någon prostitutionsverksamhet igen efter att varit aktiv i ca 4 år med att sälja sex. Geir, däremot, har sysslat med det i 2 år när han efter den obehagliga incidenten bestämmer sig för att sluta. Intrycket var att Tor hade varit mer intensiv i sitt arbete, tagit fler turer per dag och dessutom omgavs han av sitt arbete på ett annat sätt än Geir. De vänner som han umgicks med var också prostituerade, lägenheten han bodde i var också den där han sålde sex. Dessutom var alla de som hyrde hos honom också aktiva i branschen. Kanske var det så att Tor fick en del av sitt spänningsbehov och behov av att vara annorlunda tillräckligt tillfredsställt? Kanske var det så att Tors talande kroppsspråk när han höjer handen mot halsen och säger att prostitutionen stog honom dit också beskriver en viss mättnad av spänningsbehovet? Detta blir bara spekulationer eftersom jag aldrig ställde frågan explicit till honom. Geir är däremot mycket tydlig när han uttrycker att avslutandet av prostitutionen faktiskt lämnar en saknad efter spänning. Han är också medveten om att den kriminella miljön som han söker sig till sedan spänningsmässigt fyller samma behov.

I- saknade du någon gång spänningen i prostitutionen?

G- nja det kan du nog säga, men sen så sökte jag mig till den kriminella miljön.

I- blev det tråkigt efter att du slutade prostituera dig?

G- ja det kan man nog säga

När det gäller kvinnor som valt att sluta sälja sex har Høigård och Finstad (1993) pekat på att det som hjälpt dem att klara av att sluta sälja sex var att de fått hjälp att bygga upp ett vanligt liv. "Hjem, utdanning og arbeid. Det ser ut til at det er vanlige ting som hjelper. Fellesnevneren for disse tre tingene er at det gir jenta en ny tilhørighet. Hon får etter hvert venner på den straitte siden av samfunnet; venner som kan konkurrere med det gamle miljøets tilbud om tilhørighet"(1993:179).

Varken Geir eller Tor har fått någon hjälp med att kliva ur prostitueraderollen utan de har gjort det av egna krafter. Geir gled in i en lång period av heroinmissbruk som han sedermera fick hjälp med att komma till rätta med. Tor startade ett nytt liv när han utvisades till Norge. Med utgångspunkt i att mina informanter var ute efter spänning och ett annorlunda liv är det väldigt intressant att det som hjälpte de prostituerade kvinnorna att sluta med prostitutionen var hjälp till ett vanligt liv. Det verkar som "vanligheten" har ett stabiliserande element och att det inte är så lätt att skapa som man kan föreställa sig.

7.3.2 Arenans roll i avslutandet av prostitutionen

Tors värld kretsar dygnet runt kring prostitution. Han säljer sex först i sin väns lägenhet därefter i sin egen lägenhet. De som bor i lägenheten säljer också sex och på fritiden umgås man. Valet av arenan borgar för en relativt säker sexförsäljning. Tor blir aldrig ensam med en kund eftersom flera olika människor bor i lägenheten. Det är kunder bokade hela tiden så det är stor rörelse hela tiden i lägenheten. Han har dessutom en hund av vaktras. Säkerheten blir på det sättet aldrig en anledning till att sluta prostituera sig, som det blir för Geir. Geir är betydligt mer utsatt när han alldeles ensam raggat kunder på parkeringsplatsen. Ingen vet var han är, och det finns inte heller någon som kan gripa in om en kund skulle bli aggressiv och tvinga honom till något som han inte önskar själv. Faciliteterna gör det också svårt för Geir att sälja samlag, och det i samband med att de olika arenorna förenklar/försvårar för en stor kundgenomströmning gör att Geir aldrig kommer upp i de summor som Tor tjänar. Geir ser under sin tid som prostituerad andra prostituerade bara

vid några fåtal gånger. Prostitutionen blir en "ensamgrej". Det skapas således inga kollegiala band eller vänskapsband som kan verka som ett stimuli att fortsätta prostitutionen. För Tor är det tvärtom. Han trivs med de andra som prostituerar sig och de har ett mycket nära umgänge. För honom är sammanhållningen viktig. Han trivs med de andra och behöver egentligen inte folk utanför prostitutionsvärlden. Det verkar naturligt att dra slutsatsen att miljön och vännerna skapar ett stimuli att fortsätta prostituera sig. Detta bryts också i och med att Tor hamnar i fängelse och därefter blir utvisad till Norge. Valet av arena är i högsta grad viktigt för de båda männen när de gäller att besluta sig för att sluta prostituera sig. Arenorna har olika implikationer bland annat när det gäller ekonomi, säkerhet och vänskap.

7.3.3 Instrumentalitetens roll i vägen ut ur prostitutionen

Båda männen har upplevt att instrumentaliteten påverkar dem. Deras privata och professionella sexliv flyter samman och för båda männen gäller att de under en tid har konstaterat att det sexuella privatlivet blivit lidande. Det är intressant att fråga sig varför de intrapsykologiska orsakerna inte varit tillräcklig orsak att sluta? Är det så att dessa män inte ser sitt privata sexliv som så viktigt att det spelar någon roll? Är pengarna så viktiga att de överspeglar de privata känslorna? Eller är det spänningen som tvingar dem till att få de dagliga kickarna? Varken pengarna eller spänningen är tillräckliga motiv att fortsätta prostitutionen när männen drivs alltför långt. De reflekterar över att privatlivet blivit lidande men låter det stanna vid det. På så sätt kan man säga att instrumentaliteten inte spelar någon uppenbar roll för att välja att sluta sälja sex. Det är lättare att förstå att man negligerar sina personliga behov om det finns behov som är viktigare. Hade männen prostituerat sig för att få mat i magen, tak över huvudet eller pengar till en drog man är beroende av, hade det varit rimligt att blunda för att det privata sexlivet. I en behovstrappa hamnar det längre ner. För varken Tor eller Geir handlar det om det. Det är spänningsbehovet och pengar till fest på stan som blir viktigare än att det privata sex- och känslolivet hamnar i samklang. Känslan av harmoni och välbefinnande är mindre viktig än känslan av spänning. Kan det vara så att känslan av spänning skapar "kickar" som gör att

männen känner sig mer levande? Att lära känna sig själv och kunna ge sig själv det man behöver för att vara nöjd och glad kräver en god kunskap om sig själv, och det i sin tur kräver att man vuxit upp i en miljö som sett barnets behov och givit det verktyg att förstå sig själv och sina känslor. Spänningen blir då ett substitut för att ge sig själv de saker det egentligen handlar om. På så sätt så blir det förståeligt att männen inte lägger någon vikt vid att den egna sexualiteten mister en viktig känslodimension. Detsamma kan man säga om pengarna. Ju större status- och symbolvärde pengar har för en person, desto viktigare blir det att upprätthålla inkomsten. Det blir inte viktigt att ha pengar så att livet går runt, utan inkomsten måste vara sådan att den egna känslan att vara "någon" bekräftas.

Ebaughs teori om variabler som påverkar utgången ur en roll ger en bred bild om hur tidigare tagna val samt rollens inneboende förutsättningar påverkar mannen. Jag skulle dessutom vilja peka på ytterligare två variabler som, enligt mig, påverkar utgången ur en viss given roll. Det är dels individens uppfattning om sig själv, dels av omvärlden. Det som har blivit väldigt tydligt hos mina informanter är uppfattningen av att vara Annorlunda och en stark motvilja mot att vilja vara en A4 människa.

Utgången ur rollen som prostituerad kan riskera att hota bilden av sig själv som Annorlunda. Det har mina informanter löst genom att gå in i roller som de uppfattar som Annorlunda. Geir blir missbrukare medan Tor blir fånge i ett fängelse. När Tor reflekterar runt rollen som prostituerad så ställer han den mot rollen som partner i ett äktenskap. Han målar upp äktenskapet som ett maktinstrument där mannen dominerar kvinnan som är den svagare partnern. Kvinnan måste ställa upp för mannen sexuellt så att hon kan bli försörjd. Detta är säkert sant i vissa äktenskap men inte i andra. Det viktiga är att det är hans bild av vad ett äktenskap är. Prostitution blir på detta sätt en mer ärlig form att visa hur den ekonomiska transaktionen ser ut.

I kapitel sju har jag sammanfört resultat- och diskussionsdelen. Jag har diskuterat mina informanter utifrån vissa centrala begrepp som följer prostitutionskarriären.

8 AVSLUTNING

Jag har försökt att teckna en bild av hur mina två informanters prostitutionskarriärer har sett ut. Som synes finns det en del gemensamma nämnare medan vissa upplevelser och val är väldigt olika. Det viktiga blir att betona att de på intet sätt aspirerar på att vara typiska manliga prostituerade utan helt enkelt är två individer som har prostituerat sig. Mina informanter har med stor generositet berättat hur deras liv i prostitutionen gestaltat sig för dem, men som synes i kapitlet hämtat från tidigare forskning, finns det manliga prostituerade som utgår från helt andra premisser. För vissa män innehåller prostitutionen ett stort inslag av tvång, antingen yttre eller inre, medan det för andra upplevs som ett eget val. Likaså spelar droger olika roller för manliga prostituerade. För vissa är det en del i vardagen, där prostitutionen är ett medel för att kunna köpa droger, medan andra har en restriktiv inställning till att använda droger.

Det finns så lite forskning gjord i Norden inom fältet manlig prostitution att allt som görs är viktiga inslag för att förstå ämnet bättre. Jag vill i detta avslutande kapitel ange några områden som jag uppfattat borde vara viktiga att utveckla:

- Bakgrund och val av prostitution. Finns det någon gemensam nämnare hos de män som väljer att prostituera sig? Om så är fallet vilken eller vilka? Hur påverkar mannens bakgrund hans sätt att hantera prostitutionssituationen?
- Det behövs mer kunskap om varför männen väljer att prostituera sig och hur rekryteringen ser ut. Spänning och pengar är två viktiga motiv. Vad spelar spänningen för roll i dessa mäns liv? Varför är den sexuella spänningen det mest rimliga alternativet? Kunde dessa män valt någon annan form av spänning för att täcka spänningsbehovet? Vad spelar pengarna för roll? Är det överlevnadssex eller sex för att få råd till det "lilla extra". Kan pengarna spela rollen av att vara en täckmantel för ett ungdomligt sexuellt experimenterande? Handlar det om pengarna eller den status som pengarna ger mannen? Vad är det som får pojkarna/männen att ta steget att prostituera sig?

- Hälsa och manlig prostitution. Hur ser de olika sätten att sälja sex ut och hur kan de manliga prostituerade försäkra sig mot att bli våldtagna, misshandlade eller rånade? Vad finns det för attityder när det gäller att skydda sig mot olika könssjukdomar? Vilka skador är mest frekventa hos de manliga prostituerade? Vad har man för strategier för att undvika dem?
- Undersökningar visar att internet blir ett allt viktigare sätt för köpare och säljare att komma i kontakt med varandra och här behövs undersökningar om omfånget, kanalerna och hur mötena sker.
- Hur ser den samhällsliga apparat ut som kan komma i kontakt med manliga prostituerade? Vilka sociala, pedagogiska eller medicinska instanser möter dessa män och hur förberedda är de på temat manlig prostitution? Finns det kunskap om manlig prostitution eller blundar man för det och menar att Pro Sentret är den enda organisationen som behöver kunna något om ämnet? Här skulle man behöva en kartläggning av samtliga instanser som kan tänkas vara berörda, undersöka kunskapen om temat hos de som arbetar i dessa instanser och hur kunskapen faktiskt kommer till uttryck.
- Homosexualitet och manlig prostitution. Hur nära förknippat är det och hur arbetar de homosexuellas intresseföreningar med temat? Ser man manlig prostitution som ett problemområde? Står problemet överhuvudtaget på agenda? Här finns det många spännande vinklingar.
- Manlig prostitution är i utgångspunkten ett tabubelagt ämne. Vad händer om prostitution blir förbjudet i Norge?

Slutligen vill jag avrunda med två reflektioner som har följt mig som en röd tråd genom hela uppsatsskrivandet. Den ena är vikten av att göra temat synligt. För vissa män blir prostitutionsperioden en erfarenhet, precis som mina informanter uttrycker sig, varken mer eller mindre. För vissa män blir däremot denna period ett helvete med förnedring och ångest. Samhällets olika hjälpåtgärder borde ha mer kunskap om

manlig prostitution för att kunna hjälpa sina klienter. Flera nordiska undersökningar visar att fler pojkar än flickor prostituerar sig, och de olika samhällserbjudanden som ungdomar kan komma i kontakt med, exempelvis ungdomsmottagningar, fritidsklubbar, asylmottagningar och skolpersonal, måste känna till detta för att kunna ställa nödvändiga frågor för att se om det finns ett hjälpbehov.

Den andra reflektionen är att temat präglas av ett slags Catch-22 när det gäller vem som ska ansvara för att de manliga prostituerade får den hjälp som de eventuellt skulle behöva. Jag exemplifierar det med två texter som jag fick tag på under en av de sista veckorna som jag skrev på uppsatsen. De ställer på ett tydligt sätt föreställning mot realiteten. Den första texten är hämtad från tv2/nettavisen (19.03.07):

Myndighetene vet lite om mennene som selger sex i Bergen, og det er også årsaken til at ingen står klar for å ta imot dem på verken Strax-huset eller Omsorgsbasen. For hjelpetilbudet til Bergens prostituerte er utelukkende rettet mot kvinner, trass i at kommunen har estimerte at 160 menn prostituerer seg i byens gater og parker.[...]
Men dersom disse bergenserne vil ha hjelp, må de helt til Oslo for å få den. Prosjektet er det eneste stedet med et tilbud for denne gruppen prostituerte.

Den andra texten är budgetförslaget för 2007, kommenterat av Pro Sentret och utlagt på bystyrepräsentant Ivar Johansens hemsida (19.03.2007):

På grunn av den store tilstrømningen av kvinner fra Nigeria om startet for noen år siden, måtte driften legges om slik at vi måtte nedprioritere arbeidet vårt som gikk direkte rettet mot menn i prostitusjonen. Dette har ført til at denne gruppen ikke har et helhetlig tilbud.

LITTERATURLISTA

Alvesson, Mats och Kaj Sköldbberg (1994): *Tolkning och reflektion Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund : Studentlitteratur.

Antonovsky, Aaron (2001): *Hälsans mysterium*. Stockholm : Bokförlaget Natur och Kultur.

Altman, Dennis (1999): "Foreword." I : *Men who Sell Sex*. Peter Aggleton (red.). Philadelphia : Temple University Press.

Christensen, Stig H. (1999): "Grublende, stram og mediefokusert." I : *Fontene*, nr. 6, s. 18-21.

Ebaugh, Helen Rose Fuchs (1988): *Becoming an Ex. The Process of Role Exit*. Chicago-London :The University of Chicago Press.

Eriksson, Niklas (2004): "Practical Experiences of Men in Prostitution." I : *Hidden Stories. Conference documantation*. RFSL

Hanssen, Arne-Harald (1984). *Gutteprostituasjon i Oslo*. Mellomfagsoppgave i kriminologi. Stensilserie. Institutt for kriminologi og straffrett, Universitetet i Oslo.

Hedin, Ulla-Carin och Sven-Axel Månsson 1998. *Vägen ut! Om kvinnors oppbrott ur prostitutionen*. Stockholm, Carlsson Bokförlag.

Haavind, Hanna (2001): "På jakt etter kjønnede betydninger." I : *Kjønn og fortolkande metode. Metodiske muligheter i kvalitativ forskning*. Hanne Haavind (red.). Oslo : Gyldendal Norsk Forlag.

Andenæs, Agnes (2001): "Generalisering: Om ringvirkninger og gjenbruk av resultater fra en kvalitativ undersøkelse." I : *Kjønn og fortolkande metode. Metodiske muligheter i kvalitativ forskning*. Hanne Haavind (red.). Oslo : Gyldendal Norsk Forlag.

Hegna, Kristinn och Willy Pedersen (2002): *Sex for overlevelse eller skyggebilder av kjærlighet. Ungdom under 18 år som selger seksuelle tjenester*. Oslo : Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring NOVA rapport nr.5.

Høigård, Cecilie och Liv Finstad (1993): *Bakgater. Om prostituasjon, penger og kjærlighet*. Oslo: Pax Forlag

Isachsen, Margareth och Asbjørn Solevåg (1993): *Gutteprostituasjon 1991-1992*. Oslo : Pro Sentret.

Isachsen, Margareth (1999): *Utviklingstrekk på prostituasjonsmarkedet 1999*. Oslo : Internrapport på Pro Sentret.

- Jacobsen, Grete och Randi Mobæk (1999): "Er Jessen mot prostitusjon?" I : *Fontene*, nr. 10, s. 39.
- Jacobsen, Grete och Randi Mobæk (2000): "Prostitusjon er for samfunnet hva incest er for famillien." I : *Fontene*, nr. 4, s. 36-38.
- Jessen, Liv (1998): *Ung prostitusjonsdebut*. Oslo : Pro Sentret.
- Jessen, Liv (2000): "Solidaritet med de som selger sex." I : *Fontene*, nr. 1, s. 44-46.
- Johannes (2004): "Hur osynlig är den manliga prostitutionen?" I : *Albertine*, nr. December, s. 10-13.
- Keiseraas, Öystein och Karin Lidén (2003): *Män som säljer sex till män i Stockholm*. Uppsökarenheten på Stockholms Socialtjänstförvaltning
- Kippe, Elin (2000): *Gategutt eller gigolo - En studie av fire menn som selger sex*. Hovedfagsoppgave i kriminologi. Institutt for kriminologi. Universitetet i Oslo.
- Kvernbekk, Tone (1997): "Kausalitet i pedagogikken?" I : *Nordisk Pedagogik*, vol 17, nr. 4, s. 226-238.
- Larsen, Camilla Jordheim och Willy Pedersen (2005): *Bytte, kærlighet, overgrep. Seksualitet blant ungdom i randsonen*. Oslo : Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring NOVA rapport nr.10.
- Larsen, Camilla Jordheim och Willy Pedersen (2005): "Valget jag tok var mitt eget" I : *Samtiden*, nr. 3, s. 16-27.
- Larsson, Stig (1983): *Könshandeln. Om prostituerades villkor*. Skeab Förlag AB.
- Lautrup, Claus och Jette Heindorf (2003): *Mandlig prostitution*. VFC Socialt udsatte København. Frederiksberg bogtrykkeri
- Lautrup, Claus (2005): *Det skal ikke bare være en krop mot krop-oplevelse*. VFC Socialt udsatte København. Jelling Bogtrykkeri
- Laukkanen, Mari-Elina(1999): *He has No Name-Researching Male Prostitution in Finland*. Council for Equality, Ministry of Social Affairs and Health, Publications on Equality nr.4.
- Pryce, Anthony (2004): "Flesh: The Historical Construction of Male Sex Work." I : *Hidden Stories. Conference documantation*. RFSL
- Renland, Astrid (2005): "Ensomme ulver -om rus, menn og prostitusjon." I : *Albertine*, nr. juli, s. 26-27.
- Ringdal, Nils Johan (1997): *Verdens vanskeligste yrke. De prostitueretes verdenshistorie*. Oslo : Cappelens Forlag.

Schifter, Jacobo (1998): *Lila's House. Male Prostitution in Latin America*. New York-London : Harrington Park Press.

Skilbrei, May-Len (1998): *Når sex er arbeid. En sosiologisk analyse av prostitusjon på massasjeinstituttene*. Oslo : Pax Forlag.

Skilbrei, May-Len (2000): ""Oss" og "dem"- igjen." I : *Fontene*, nr. 5, s. 37-38.

SOU 2004:71 Sexuell exploatering av barn

Sosiologisk leksikon. Olav Korsnes, Heine Andersen og Thomas Brante (red.). Oslo : Universitetsforlaget, 1997.

Vindland, Gudmund (2003): *Villskud. Sangen til Jens*. Trondheim : Oktober

Widerberg, Karin (1995): *Kunnskapens kjønn. Minner, refleksjoner og teori*. Oslo : Pax Forlag.

West, Donald J. (1993). *Male Prostitution*. New York : The Haworth Press.

Artiklar

Dagens Nyheter 07042007 Åsiktsmaskinen Alexander Bard
<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=1181&a=525795&previousRenderType=3>
Lesedato 23.04.2007]

Svenska Dagbladet 25072005 Fler pojkar än flickor säljer sex
URL:http://www.svd.se/dynamiskt/inrikes/did_10056309.asp [Lesedato 01.02.2006]

Svenska Dagbladet 03072005 Svårt att hjälpa prostituerade män
URL:http://www.svd.se/dynamiskt/inrikes/did_10056319.asp
http://www.svd.se/dynamiskt/inrikes/did_10056309.asp [Lesedato 01.02.2006]

Tv2/nettavisen
<http://pub.tv2.no/nettavisen/ibergen/article938433.ece> [Lesedato 29.04.2007]

Ivar Johansens hemsida
<http://www.visit-johansen.net/dokumenter/prosenteret19032007.doc> [Lesedato 29.04.2007]

APPENDIX

Appendix I: Tematisk Frågeguide

Appendix II: Nyhetsbulletin på www.gaysir.no

Appendix I

Tematisk frågeguide

1. Vardagslivet: Hur lever du idag? En vanlig vecka i ditt liv? (arbete, studier, familj, barn, fritid, ekonomi, ekonomi, ålder)

2. Dagsläge i relation till prostitutionen: Hur länge sedan är det sen du lämnade prostitutionen?

3. Prostitutionslivet:

Debuten

ingången till prostitution, debutålder, omständigheter, köpare första gången, föreställningar runt prostitution, känslomässiga upplevelser runt erfarenheten, Såg du det som prostitution?

Familjesituation

Visste dina anhöriga om att du prostituerade dig? Hur såg familjen på att du prostituerade dig?

Verksamhetsval

Val av arena, för-och nackdelar med verksamheten, påverkade valet dig som person?, hur?

Sexuell läggning

Ser du dig som hetero-homo eller bisexuell?

Affären

Hur gick köpet till? Hur ersattes du? positiva upplevelser, negativa upplevelser? Kondom? Kundtillströmningen-när var det många/få kunder?

Kunden

Hur ser den vanliga kunden ut? Den ovanliga kunden? Män, kvinnor, par? Hur ser kunden dig? Hur ser du på kunden? Tar man alla kunder? Vad är en attraktiv kund? Oattraktiv kund? Kan man bli ett par med en kund? Vad ville du att kunden skulle tänka om dig när han lämnar dig?

Förälskelse

Kan man sälja sex och älska en person samtidigt? Hur uttrycker man kärlek? Är sex viktigt i förhållandet? Kan man bli förälskad i en kund? Vad är förälskelse för dig?

Pris

Vad styr priset? Prislista? Konkurrens?

Aktiviteter

Vad kunde du tänka dig att ställa upp på? Kyssar och smek? Aktiv/passiv?

Hälsa

Hade du några problem med din hälsa? Psykiskt? Fysiskt?

Våld

Polisanmälningar, våld mot dig? Våld mot kunden?

Kollegialitet

Finns det i branschen? Hur ser den ut?

Appendix I

Missbruk

Finns det något missbruk?

Arbete/fritid

Skiljer man på det? Isåfall hur?

Vänner

Prostituerade de också sig? Om inte visste de om att du prostituerade dig?

Hallick

Var det någon som du hjälpte/försörjde med pengar som du tjänade?

Pengar

Sparande? Konsumtion?

Sex

Förändrade din sexualitet sig efter att du började prostituera dig? Slutade?

Arbete

Hade du något arbete vid sidan av? Kan du rekommendera någon att bli prostituerad? Vilka egenskaper skall i så fall personen ha?

4. Bakgrund

Familjesituation, utbildning, ålder, civilstatus, ursprungsfamilj, institutionserfarenheter, lyckliga händelser, tuffa upplevelser?

5. Uppbrottet från prostitutionen?

- a) När började du fundera på att sluta? Hur såg ditt liv ut just då? Växte planerna eller kom den plötsligt? Vad påverkade dem? Hur länge funderade du? Flera perioder med funderingar
- b) Vad gjorde du konkret för att bryta upp? Fanns det några utlösande händelser? Kan du beskriva mer i detalj? Vem fick du stöd av (vänner, släkt, professionella) Vad gjorde de? Kan du beskriva relationen till dem?
- c) Hur var tiden närmast efter uppbrottet? Hur kände du? Vad gick bra respektive dåligt? Funderade nu någon gång på att gå tillbaka till prostitutionen? När blev situationen bättre? Vem/vad fick du kraft av?
- d) När blev situationen bättre? Vad åstadkom detta? Vilka förändringar eller viktiga händelser inträffade under denna tid? Kan du nu efteråt se speciella händelser som markerade gränser? Vem fick du hjälp av? Vad innebar denna hjälp?

6. Hjälp och stöd från omgivningen. Har du haft kontakt med socialarbetare av något slag? Andra inom vården som läkare? Polis? Advokat? Vänner? Partner?

Vilken hjälp fick du? Vilken karaktär hade de hjälpande relationerna? Hjälpande handlingar? Andra händelser som kanske varit mer stjälpande än hjälpande?

Appendix I

7. Nu håller du på att bygga upp ett nytt liv eller är på god väg att göra det.

-Vad har varit speciellt viktigt för förändringen? (t.ex. utbildning, arbetet, ny partner, barn...)

-Vilka hinder eller svårigheter har det varit? Skador eller minnen från prostitutionslivet? Kontakter som måste klippas av? Förhållningssätt som måste ändras? Kvarstående problem?

-Har erfarenheterna från prostitutionen påverkat din relation till din partner. till män,? Psykologiskt eller sexuellt?

Vad tänker du när du ser tillbaka på dina prostitutionserfarenheter?

8. Drömmar och framtid

Appendix II

Nyhetsbulletin på www.gaysir.no

Män med erfarenhet av att sälja sex

I Norge har vi förhållandevis mycket kunskap om kvinnors erfarenhet av att sälja sex medan mäns erfarenheter har fått lite uppmärksamhet. Manlig prostitution berör flera tabubelagda områden som sex mellan män och sex mot betalning. En typisk reaktion från samhällets sida, när teman är kontroversiella, är att sticka huvudet i sanden. "Ser vi det inte så finns det inte", men att blunda för verkligheten är lite konstruktivt. Vi vet, från flera nordiska undersökningar, att bland skolungdomar så är det fler pojkar än flickor som har erfarenhet att sälja sex och att osynliggöra fenomenet kan bidra till att pojkar/män upplever sig stigmatiserade och ensamma om erfarenheten. Pedagogikkstudenten Inger Björne önskar att intervjua män med erfarenhet av att sälja sex för att på så sätt bidra med att kasta ljus på ett område som i dag är omgärdat av fördomar.

Om du har haft/har erfarenheter av att sälja sex skulle det vara viktigt och intressant för projektet om du kan tänka dig att dela med dig av dina erfarenheter, tankar och upplevelser runt ämnet. Intervjuerna tar 1-1,5 timme och kan genomföras där du önskar. Intervjuen med dig blir naturligtvis fullständigt anonymiserad. Om du vill veta mer om projektet eller om du kan tänka dig att delta så kontakta Inger Björne på e-post: inger_bjorne@hotmail.com